

PS 44/19 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 24 mei 2019

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Actualiteit	8
13/19 Statenvoorstel Jaarstukken 2018	17
21/19 Statenvoorstel Zienswijzen op ontwerpbegroting 2020 & meerjarenraming 2021-2023 van gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)	60
24/19 Statenvoorstel Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB)	67
Stemming	69
33/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 4 april 2019 t/m 26 april 2019	69
13/19 Statenvoorstel Jaarstukken 2018	69
21/19 Statenvoorstel Zienswijzen op ontwerpbegroting 2020 & meerjarenraming 2021-2023 van gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)	72
24/19 Statenvoorstel Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB)	76
Sluiting	78

Index gesproken personen

Berg, H.F. van den, 7, 33
Bie, E.J. de, 10, 16, 19, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78
Brouwers, drs. J.F.X.M., 12, 16, 29, 30, 31, 56, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 7
Deryckere, M.N.R.C., 10, 16, 20, 21, 70, 71, 72
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 10, 16, 63
Dijk, mw. E. van, 11, 14, 16, 74, 75, 76, 77, 78
Dingemans, mw. mr. F.M., 23, 28, 31, 36, 37, 53, 62, 65, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 78
Dirken ir, mw. A.M.W., 61, 73, 74, 75, 77, 78
Everling, M.J., 10, 16, 22, 70, 71, 72
Gremmen, R.J., 17, 70, 71, 72
Hattem LLB, A.W.J.A. van, 11, 16, 44, 45, 63, 67, 68, 69, 74, 75, 76, 77, 78
Heijmans, N.G.L., 37, 38, 70, 74, 75, 76, 77, 78
Hoon, mw. A.J.M. de, 62, 73, 75, 76, 77, 78
Kammen, mw. drs. P. van der, 21, 25, 43, 54, 58, 59, 60, 70, 72, 73
Linden, mw. J.J. van der, 24, 53, 70, 71, 72, 74, 75, 76
Ludwig, T.W., 77, 78
Maat, C.A. van, 51
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 10, 16
Merrienboer, H.J.A. van, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 58, 59
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 9, 16
Pinxteren, W.F.C. van, 12, 17, 34, 57, 64, 66, 67, 68, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79
Smeulders MA, S.J.A.H., 15, 28, 29, 71, 72, 73
Spierings, mw. M.J.G., 15, 50, 51
Swinkels, H.A.J.M., 13, 15, 52
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79
Vreugdenhil, ing. H.J., 12, 15, 17, 36, 37, 38, 53, 60, 64, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79
Wel, M.C. van der, 8, 14, 16, 31, 33, 40, 47, 48, 51, 56, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Bie, E.J. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	GroenLinks	Eindhoven
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort, M.S.C. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Maat, C.A. van der	VVD	Breda
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Haaren
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch

Sloot, mw. M.A.B. van der	CDA	's-Hertogenbosch
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Spierings, mw. M.J.G.	D66	Sint-Michielsgestel
Surminski, mw. M.J.G.P.	PvdD	Hoogerheide
Swinkels. H.A.J.M.	SP	Vught
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Weert, M.J.M. van	50PLUS	Helmond
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 24 mei 2019

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Bespreekstukken

13/19 Statenvoorstel Jaarstukken 2018

21/19 Statenvoorstel Zienswijzen op ontwerpbegroting 2020 & meerjarenraming 2021-2023 van gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoosten (ODBN)

24/19 Statenvoorstel Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB)

IV. Stemming

33/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 4 april 2019 t/m 26 april 2019

21/19 Statenvoorstel Zienswijzen op ontwerpbegroting 2020 & meerjarenraming 2021-2023 van gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoosten (ODBN)

24/19 Statenvoorstel Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB)

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 24 mei 2019

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, Bergsma, De Bie, Boon, mw. Bräuner, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dingemans, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Gruijthuijsen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Ludwig, Van der Maat, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Van Pinxteren, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Van der Sloot, Smeulders, Smolders, mw. Spierings, mw. Surminski, Swinkels, mw. Van de Ven-Vogels, Vreugdenhil, Van Weert, Van der Wel, mw. Zwart.

Afwezig: Van Wely.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik heet u allen van harte welkom. Ik wil de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte en ik wil u verzoeken daarbij te gaan staan.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gaat u zitten. Ik wil de griffier vragen om ons mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering. De griffier.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering van de heer Van Wely. De heer Van Gruijthuijsen heeft mij laten weten dat hij deze middag later arriveert.

De **voorzitter**: Aanvullingen vanuit de zaal?

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, de heer Van Hattem is ietsje later.

De **voorzitter**: Van Hattem is iets later. Geen andere aanvullingen vanuit de zaal. Dan heet ik u nogmaals zeer van harte welkom, in het bijzonder Camiel van der Meeren. Dames en heren. Ik mag ons Brabant verblijden met een nieuwe, jonge Brabantse, want jij en Daniëlle zijn de trotse ouders geworden van Suus. Van harte gefeliciteerd, veel geluk. Ik heb hier een klein cadeautje dat ik je straks namens het provinciebestuur graag geef en buitengewoon praktisch is bij het wisselen van de luiers, waar je ongetwijfeld een vaardigheid in hebt ontwikkeld. Van harte gefeliciteerd.

En dat is nog niet alles, want ik mag ook melden dat onze collega Anne-Miep Vlasveld bevallen is van een zoontje. Op 20 mei hebben zij en haar partner Geert hun zoon, en Daniël zijn broertje, Lucas mogen

verwelkomen. We zullen uiteraard ook voor haar een kaart rondsturen om te feliciteren en ook een klein cadeautje die kant op laten gaan.

En alsof dat nog niet genoeg is, hebben ook griffiemedewerker Tanja Heijblom, haar partner Davy en dochter Novy hun zoon en broertje Senn mogen verwelkomen. Ook die zullen wij feliciteren met een felicitatiekaart. Het gaat goed met Brabant, de vruchtbaarheid ontwikkelt zich voorspoedig! Nou ja, twee van de drie wonen in Brabant, dat is toch ook al mooi.

Ik heet ook van harte welkom alle aanwezigen op de publieke tribune en degenen die de vergadering via internet volgen. Vandaag hebben we als gasten van onze Staten wederom enkele leden van de seniorenorganisatie HEVO uit Rosmalen, en zij zijn ontvangen door D66-fractiemedewerker Erik Vandewall. Van harte welkom. Fijn dat u belangstelling toont voor ons werk.

Ik stel dan nu de agenda aan de orde en ik meld u dat het advies van de procedurevergadering luidt om een gisteravond vóór acht uur keurig ingediende actuele motie inzake ontwikkelingen in de jeugdzorg toe te laten. Daar wil niemand meer het woord over, dus daar gaan we zo dadelijk mee beginnen. Bovendien hebben we afgesproken, gezien het feit dat ook al van andere fracties belangstelling is gebleken om daarover het woord te voeren, om in afwijking van de reguliere gang van zaken dat we eerst de indiener met het college laten spreken, een volledige termijn te doen en dan het college over dat onderwerp pas het woord te geven.

Ik wil u verder melden dat alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend onder iBabs worden geplaatst, onder Statendag 24 mei '19, onder agendapunt 8: ingediende moties en amendementen. En ik wil u verzoeken bij het verlaten van de zaal dit te melden aan de bodetafel, zodat we beschikken over een correct aanwezigheidsverzicht bij de stemmingen. En over die stemmingen het volgende: het zijn een aantal P&C-documenten vandaag die we behandelen, dat betekent dat we ook vandaag over die documenten stemmen, mocht het zo zijn dat de vergadering later dan vijf uur eindigt. Dus we gaan de stemmingen allemaal aan het einde van de vergadering doen.

Ik stel voor de agenda zo vast te stellen, en dan gaan we nu verder met het volgende punt.

Actualiteit

De **voorzitter**: Er is één actuele motie van Van der Wel en mevrouw Surminski, 'Jeugdzorg moet geen zorg zijn!'. Ik geef graag de indiener het woord. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. De provincie Brabant was net als andere provincies ook ooit portefeuillehouder voor de jeugdzorg en terugblikkend was dat eigenlijk nog niet zo slecht geregeld. De kennis was er in het provinciehuis, de uitvoering was op orde, oftewel: de kinderen kregen de zorg die ze nodig hadden. Maar ergens in het proces heeft het rijk besloten om de bevoegdheden over te hevelen naar de gemeenten en daarbij een fikse korting op te leggen. En daar zit 'm wel een beetje de crux, voorzitter, want door dat systeem zo in te richten – de bedoeling was dicht bij de mensen, dicht bij de burgers –, maar met een korting heeft dat tot gevolg gehad dat je signalen krijgt dat het in de jeugdzorg niet goed gaat. Wat dat betreft is dit een climax van dat hele proces, vanaf 2015, waarbij we nu zien dat in West-Brabant een jeugdzorginstelling bijna tegen het faillissement aan zit, en dat heeft grote gevolgen, want dat betekent dat 1.800 kinderen zonder de nodige zorg dreigen te komen zitten, maar ook nog eens dat honderden werknemers op straat dreigen te komen staan.

Voorzitter. Wat onze fractie betreft kan dat zo niet langer doorgaan. Daarom hebben wij nu deze actuele motie ingediend, omdat wij vinden dat sowieso voor kinderen in Brabant er plek moet zijn, ook in Brabant, of daarbuiten, maar wel dat er voldoende zorg is, en ook dat de mensen die in de sector werken verzekerd moeten kunnen zijn van een vaste baan voor de toekomst. Daarom vragen wij middels deze motie aan Gedeputeerde Staten om te kijken welke hulp wij nu als provincie Brabant kunnen bieden, gezien het

maatschappelijk belang en de maatschappelijke noodzaak, ook als het gaat om de gezondheid, voor ons een belangrijk thema, om te kijken: hoe kunnen wij gemeenten en jeugdzorginstanties tegemoetkomen, helpen om een oplossing te vinden voor de ontstane situatie? En, ook niet minder belangrijk, om vanuit de provincie Noord-Brabant de landelijke overheid een stevig, indringend signaal te geven, om ze aan te spreken op de onwenselijkheid van die kortingen op de jeugdzorg bij de mensen die het heel hard nodig hebben.

Dank u wel.

Motie M1: 'Jeugdzorg moet geen zorg zijn!'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 24 mei 2019, constaterende dat:

- Juzt, de grootste jeugdzorginstelling in West-Brabant in grote financiële problemen zit¹;
- een faillissement grote gevolgen heeft voor 1.800 kinderen en honderden medewerkers²;
- de problemen bij de West-Brabantse jeugdzorginstelling Juzt volgens deskundigen beslist geen incident zijn³;
- de overdracht van jeugdzorg van het Rijk naar gemeenten in 2015 gepaard ging met forse bezuinigingen, waardoor diverse instellingen in rode cijfers terecht zijn gekomen;
- de meeste gemeentes meer geld kwijt zijn aan jeugdzorg, dan ze van het Rijk ontvangen;

overwegende dat:

- er door de ontstane situatie waarschijnlijk geen geld is voor een fatsoenlijk sociaal plan waardoor medewerkers van Juzt in financiële problemen kunnen komen⁴;
- het van groot belang is dat kinderen in Noord-Brabant de (jeugd)zorg krijgen die nodig is;

vragen Gedeputeerde Staten:

- hun hulp aan te bieden om in overleg met gemeenten en jeugdzorginstanties te zorgen voor een afdoende oplossing en dat terug te koppelen aan Provinciale Staten;
- de landelijke overheid indringend aan te spreken op de onwenselijkheid van de oplopende tekorten in de jeugdzorg.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2999843/Jeugdzorgaanbieder-Juzt-in-zware-financiele-problemen-noodlening-van-2-6-miljoen-verstrekt>

² <https://www.bndestem.nl/oosterhout/oproep-we-willen-uw-verhaal-over-juzt-horen~a9c7af3b/>

³ <https://www.bndestem.nl/breda/het-jeugdzorgdrama-te-weinig-geld-te-lange-wachlijsten~a8b041ec/>

⁴ <https://www.bndestem.nl/breda/vakbond-eist-sociaal-plan-voor-personeel-juzt-br~a9e77364/>

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Paranka Surminski, Partij voor de Dieren"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan geef ik nu de fracties in de bekende volgorde het woord, als zij dat willen. De fractie van de VVD, mevrouw Otters. U krijgt allemaal één minuut. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dank u wel. Mijnheer Van der Wel, het is goed dat u hier aandacht voor vraagt, want ook wij erkennen dit probleem. Als liberaal, en ook als moeder, wil ik zeggen dat het niet zo mag zijn dat kwetsbare jongeren in de kou moeten komen te staan. Alleen, de vraag die hier voorligt is of we hier, in dit gremium, dan aan het juiste adres zijn, want feitelijk is waar u het over heeft geen kerntaak van de provincie. Ik ben ervan overtuigd dat de VNG en het ministerie hierin goed met elkaar in overleg kunnen gaan. We weten dat de VNG ook een brandbrief naar het kabinet heeft gestuurd, om te kijken hoe het zo zit met de gemeenten en, ja, dat die qua financiën onder water komen te staan. Al met al is het een

landelijke problematiek en vanochtend hebben we ook in de krant kunnen lezen dat de gemeenten in de regio waar u het over heeft geld beschikbaar stellen voor de problematiek.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. Dan nu de fractie van Forum voor Democratie, de heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Ja, voorzitter, wij vinden het een sympathieke motie, maar wij sluiten ons aan bij de VVD. Wij zien hier geen kerntaak voor de provincie en het is uitermate belangrijk dat wij ons echt tot de kerntaken beperken. Geld, verwacht ik, is slechts een deel van het probleem, het zal ook deels organisatie zijn. Maar hoe dan ook ligt het niet op het bordje van de provincie.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Bie voor zijn bijdrage. De fractie van het CDA, Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Laat ik mij aansluiten bij de voorgaande partijen en zeggen dat ook wij signalen hebben ontvangen over de jeugdzorg en de problemen die daarin plaatsvinden in onze provincie. Dus wij snappen ook de zorgen van de Partij voor de Dieren en het feit dat ze een motie indienen; die is ook sympathiek. Alleen, gemeenten zijn bezig met de VNG en met de Haagse politiek om oplossingen te vinden voor deze problemen. Op dit moment vinden wij daarom, en dan sluit ik me aan bij VVD en Forum voor Democratie, dat we als provincie hier niet tussen moeten gaan staan en dat we het aan gemeenten en VNG moeten overlaten om tot oplossingen te komen, want daar ligt de verantwoordelijkheid uiteindelijk.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere. De fractie van de SP, de heer Everling. Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. De motie van de Partij voor de Dieren kunnen wij vanzelfsprekend van harte ondersteunen. We hadden hem zelfs ook graag mede ingediend uiteraard. Ook toen de jeugdzorg onder de vleugels van de provincie viel, ging lang niet alles perfect. Ook daar waren de wachtlijsten enorm. Feit nu is dat er nog steeds een heleboel fout gaat, misschien zelfs nog wel meer, en dat komt voor een heel groot gedeelte door de bezuinigingen die gepaard zijn gegaan met de decentralisaties. Maar wij zijn niet een partij die wegkijkt wanneer het niet onze kerntaak zou zijn. Wij vinden dit van belang, wij vinden het belangrijk dat de kinderen in Brabant de juiste zorg krijgen die zij verdienen, en daarom kunnen wij deze motie, en gaan wij deze motie van de Partij voor de Dieren dan ook van harte ondersteunen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling. De fractie van D66, mevrouw Meeuwis. Ga uw gang.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ook D66 vindt het een sympathieke motie. Wij delen de zorgen die worden uitgesproken. Ook voor D66 is gezondheid een belangrijk onderwerp. Toch gaan ook wij de motie niet steunen. Wij willen ook geen valse verwachtingen wekken, want we zouden gaan suggereren dat de provincie dan weer over de jeugdzorg zou gaan, en dat moeten wij niet doen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Meeuwis. De fractie van GroenLinks, mevrouw Van Diemen. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Ik vind het een mooie titel, 'Jeugdzorg zou geen zorg moeten zijn!'. Alleen, terecht wordt de vraag gesteld: is jeugdzorg dan daadwerkelijk onze zorg, vanuit de provincie? Hij ligt nu bij West-Brabant. Ik denk dat de problematiek breder is en niet alleen in West-Brabant, maar in heel

Brabant dit signaal geldt en dat iedere gemeente daarmee worstelt. Ik ben het met de Partij voor de Dieren eens dat het een gezamenlijke zorg is en dat wij wel degelijk een signalerende functie hebben. De motie bestaat uit twee bullets. Hulp bieden aan de gemeente, daarvan denk ik: dat zou je niet moeten doen. Maar de overheid indringend aanspreken op de ongewenste situatie en de oplopende tekorten, maar vooral ook op het feit dat de continuïteit van zorg voor de jeugd gevaar loopt, daar zouden wij wél een actie op uit willen zetten. Dus het eerste deel niet, want dat staat in de motie, maar als het tweede deel aangevuld zou kunnen worden met: goh, laten we even vanuit onze provincie een signaal geven, 'dit is zeker de moeite waard om op te pakken', daar zouden wij wel degelijk voor voelen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Diemen voor haar bijdrage. Dan nu de fractie van de PVV. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter en dank aan de Partij voor de Dieren voor het indienen van de actuele motie. Goed om aandacht te hebben voor de problematiek onder de jeugdzorg. Echter, als ik de motie bekijk, dan vind ik hem vrij ongericht van aard geformuleerd. Er wordt aangegeven hulp aan te bieden, ja, dan is het natuurlijk altijd de vraag: wat voor hulp? Moet er een zak geld klaarstaan vanuit de provincie, moet er ambtelijke bijstand zijn? Het is natuurlijk de vraag in hoeverre die hier nog in huis is, want we hebben niet voor niets de jeugdzorg destijds gedecentraliseerd naar de gemeenten toe. Dus de vraag is ook, richting de gedeputeerde: als er al om hulp wordt gevraagd, die kan waarschijnlijk niet eens meer geboden worden vanuit de ambtelijke organisatie, omdat de kennis hier niet meer wordt geacht in huis te zijn. Misschien is die er nog wel, maar dat is niet vanzelfsprekend. Dus het ligt gewoon bij de gemeenten. In dit geval is het ook de verantwoordelijkheid van de gemeenten om dit op te lossen. En inderdaad, ik kan mij bij vorige sprekers aansluiten dat we geen valse verwachtingen moeten wekken. Tegelijkertijd is het ook zo: bij die decentralisatie naar de gemeenten, wisten de gemeenten ook wat er op hen af ging komen. Het is aan gemeenten ook om zelf scherpe keuzes te maken en als gemeenten er vervolgens voor kiezen om wel massaal geld in te zetten voor klimaatbeleid, voor culturele hobby's, voor linkse hobby's en dergelijke, en geen geld voor jeugdzorg, is het ook aan die gemeenten zelf om scherp keuzes te maken....

De **voorzitter**: Kunt u afronden, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): En daarom ook de oproep richting de gemeenten: kies dan voor het geld in te zetten voor de jeugdzorg in plaats van voor al die linkse hobby's.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: De Partij van de Arbeid. Mevrouw Van Dijk, aan u het woord.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is al vaker gezegd vandaag: een sympathieke motie. We delen de zorgen over de financiële gevolgen, alleen, het is geen taak van de provincie. Wij hebben wel ons financieel toezicht op gemeenten en wij zijn heel benieuwd hoe de gedeputeerde dat ziet, ook als een signaal naar het rijk toe.

Tot zover, voorzitter. Dank u wel. En dan nog even: wij gaan niet mee in deze motie.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Dijk. De fractie van 50PLUS dan nu, de heer Brouwers. Ga uw gang.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, mijnheer de voorzitter. Jeugdzorg ligt bij de gemeenten. Ik heb begrepen dat er honderden miljoenen euro's vrij zijn gemaakt om de gemeenten te helpen met betrekking tot jeugdzorg, dus wij steunen deze motie niet.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers voor zijn bijdrage. De Partij voor de Dieren is indienende partij, dan Lokaal Brabant. De heer Van Pinxteren heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, voorzitter, dank u. Dat er een probleem ligt mag duidelijk zijn...

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal!

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dat er een probleem ligt in onze Brabantse gemeenten mag duidelijk zijn en dat er iets aan moet gebeuren mag ook duidelijk zijn. Dat er misschien enig onderzoek noodzakelijk is naar de effecten van de transities van 2015 onderstrepen wij van harte. Daarom willen wij ook in aanvulling op de motie, die wij zeer van harte ondersteunen, de gedeputeerde vragen om binnen IPO/VNG-verband de problemen rond de bestedingen van de gelden in de jeugdzorg landelijk ook eens goed onder de loep te brengen, om te kijken wat dat kan betekenen voor onze gemeenten en hoe wij onze gemeenten kunnen aansporen hier op een goede manier mee om te gaan.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. Dan de ChristenUnie-SGP-fractie, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Jeugdzorg moet geen zorg zijn en ik denk dat alle Statenleden die in het verleden ook nog de overdracht van de jeugdzorg naar gemeenten hier vanuit Provinciale Staten meegemaakt hebben, dat ook zo echt voelen en ook daar een verantwoordelijkheid bij voelen. Onze fractie, de ChristenUnie-SGP-fractie, in ieder geval wel. Op dit moment zijn er grote zorgen in Brabant over de jeugdzorg en de problemen die er zijn. Wij voelen nog steeds die blijvende verantwoordelijkheid. Daarom hebben wij in de vorige periode ook gezegd: het extra geld van de provincie hadden wij graag ook nog ingezet willen zien. Tegelijkertijd vind ik dit wel een hele lastige motie, want de Partij voor de Dieren zoomt in op één situatie, heeft daar z'n constateringen en overwegingen en vervolgens wordt in het dictum de breedte opgezocht, waarin hulp bieden ook niet gedefinieerd is. Daarom de vraag ook richting de heer Van der Wel: op welke wijze wilt u dat hulp bieden dan invulling geven? Want ook wij hebben onze aarzelingen erbij om dan maar een verwachtingspatroon te wekken dat wij niet waar kunnen maken.

Het tweede punt, voorzitter, vinden wij vanuit onze verantwoordelijkheid in het verleden echt wel iets wat wij hier ook uit mogen spreken vandaag en daarmee ondersteun ik ook de oproep van de GroenLinks-fractie om dat punt overeind te houden in deze motie en die uitspraak wel te doen, maar daarbij een rol te pakken – en daar wil ik ook het college de ruimte in bieden – die ook past bij onze rol die wij nu hebben als provincie, maar die ook past bij de blijvende verantwoordelijkheid die wij als Staten voelen na de overdracht van de jeugdzorg.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan stel ik nu voor, indien de gedeputeerde meteen bereid en in staat is te beantwoorden – en dat is hij –, hem het woord te geven. U heeft maximaal drie minuten.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Volgens mij is het door vele fracties al uitgesproken: een sympathieke motie, en dat is het natuurlijk ook, want volgens mij kennen we allemaal de problematiek van de jeugdzorg. Dat is niet eens alleen maar een Brabantse situatie, het is in heel Nederland het geval,

vandaar ook inderdaad de eerdere oproep door de VNG. Maar, moet ik daarbij wel zeggen: u heeft eerder verzocht aan GS om de gemeenten te benaderen met betrekking tot eventuele hulp of ondersteuning in dit traject, en steeds zijn die uitdrukkelijke verzoeken van u, te brengen bij bijvoorbeeld de VBG, de Vereniging van Brabantse Gemeenten, verder afgewezen, omdat de gemeenten ten volle accepteren dat zij de verantwoordelijkheid hebben over de jeugdzorg. Kortom, uw hulpvraag zal ook in dit geval op eenzelfde manier, daar moet ik van uitgaan, landen. Anderzijds kunt u zeggen dat u eigenlijk al door dit debat heeft aangegeven dat er nog steeds oog en oor is voor wat er eventueel in gemeenten gebeurt, maar op die hulpvraag kunnen wij als Gedeputeerde Staten dus in dit geval ook niet ingaan.

U schetst daarnaast dat wij de landelijke overheid zouden moeten benaderen om als het ware de gemeenten daarin terzijde te staan. Volgens mij doet de Vereniging van Nederlandse Gemeenten dat al uitermate goed en weet zij ook de weg naar het kabinet te vinden. Dus wij kunnen ons afvragen wat dan precies de meerwaarde is van hoe wij daar nog uitdrukkelijk naast zouden moeten gaan staan, maar anderzijds zou u kunnen stellen dat we net zo goed ook op landelijk niveau, in al onze contacten daar, eigenlijk met de neveneffecten van dit geheel te maken krijgen. Ik kan u bijvoorbeeld melden dat nog begin deze week een overleg met minister Van Engelshoven over cultuur is geweest, waarbij natuurlijk gemeenten ook ten volle meldden dat de enorme kosten die zij dragen om de jeugdzorg mogelijk hun effect hebben op de majeure investeringen die zij nu nog op cultuur doen. Want laten we helder zijn: op cultuurgebied doen de gemeenten nog steeds het meeste.

Kortom, in die zin zullen wij onze contacten zeker gebruiken om ook deze problematiek aan te kaarten, maar dat is allemaal in indirecte zin en zou ik als GS in ieder geval daarmee de motie willen ontraden.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Dan geef ik nu desgewenst de gelegenheid aan de indiener. U overhandigt mij een gewijzigde versie van de motie. We zullen zorgen dat die – dat zal dan nummer 1A worden – snel zal worden verspreid.

Motie M1A: 'Jeugdzorg moet geen zorg zijn!'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 24 mei 2019; constaterende dat:

- Jutz, de grootste jeugdzorginstelling in West-Brabant in grote financiële problemen zit¹;
- een faillissement grote gevolgen heeft voor 1.800 kinderen en honderden medewerkers²;
- de problemen bij de West-Brabantse jeugdzorginstelling Jutz volgens deskundigen beslist geen incident zijn³;
- de overdracht van Jeugdzorg van het Rijk naar gemeenten in 2015 gepaard ging met forse bezuinigingen, waardoor diverse instellingen in rode cijfers terecht zijn gekomen;
- de meeste gemeentes meer geld kwijt zijn aan jeugdzorg, dan ze van het Rijk ontvangen;

overwegende dat:

- er door de ontstane situatie waarschijnlijk geen geld is voor een fatsoenlijk sociaal plan waardoor medewerkers van Jutz in financiële problemen kunnen komen⁴;
- het van groot belang is dat kinderen in Noord-Brabant de (jeugd)zorg krijgen die nodig is;

vragen Gedeputeerde Staten:

- de landelijke overheid indringend aan te spreken op de onwenselijkheid van de oplopende tekorten in de jeugdzorg.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2999843/Jeugdzorgaanbieder-Jutz-in-zware-financiele-problemen-noodlening-van-2-6-miljoen-verstrekt>

² <https://www.bndestem.nl/oosterhout/oproep-we-willen-uw-verhaal-over-jutz-horen~a9c7af3b/>

³ <https://www.bndestem.nl/breda/het-jeugdzorgdrama-te-weinig-geld-te-lange-wachlijsten~a8b041ec/>

⁴ <https://www.bndestem.nl/breda/vakbond-eist-sociaal-plan-voor-personeel-just-br~a9e77364/>

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren
Paranka Surminski, Partij voor de Dieren”

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Dank u wel voor alle reacties. Het is ook een signaal dat hier gegeven wordt dat de VNG en gemeentes in actie zijn gekomen en ik denk dat het ook noodzakelijk is dat ook de VNG in actie komt, want inderdaad, zoals GroenLinks het schetst: het is niet eens een West-Brabants probleem, het is geen Brabants probleem, het is een landelijk probleem. Dat klopt. Het is ook goed om te horen dat de gemeentes intenties hebben om geld ter beschikking te stellen, want ja, het is een gemeentelijke taak. Maar aan de andere kant willen we toch wel een oogje in het zeil houden, voorzitter, want kerntaak voor de provincie is wel gezondheid, van al haar inwoners, en dit heeft wel degelijk effect. Als het mis dreigt te lopen, dat een instelling gewoon acuut dichtgaat, dan staat de zorg voor kinderen onder druk, en ook de werkgelegenheid waar wij zoveel in investeren. In de vorige periode hebben we heel veel geld geïnvesteerd om duizend mensen aan het werk te krijgen, om extra banen te creëren, en dan zouden we hier verstek laten gaan door honderden mensen op straat te zetten. Dat kan volgens mij niet de bedoeling zijn.

Voorzitter, het punt van de PVV en van Forum en van VVD van hulp: dat is niet per definitie geld. Het kan inderdaad ook op een andere manier...

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het kan in de zin van het kijken naar hoe het financieel geregeld is: zijn er leningen of andere zaken die op een andere manier geregeld zouden kunnen worden? Het gaat om kennis. Voorzitter, en ik ben het ermee eens dat het geld wat dat betreft voor jeugdzorg geormerkt zou moeten zijn. Die boodschap wil ik dan ook meegeven in de gewijzigde motie, voorzitter, om GS op te roepen indringend bij het rijk aan te kaarten de problematiek van de jeugdzorg en ook daarbij, als ik dat mag zeggen, van onze fractie uit: zorgen dat het geld geormerkt wordt voor de jeugdzorg.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Ik kijk even rond of er bij andere fracties in aanvulling nog behoefte is om hier aan te sluiten. De fractie van de VVD? Niet het geval. Form voor Democratie? Ook niet. De fractie van het CDA? SP? D66? GroenLinks... Ik stop even, want de motie is nog niet digitaal ingedaald, om het met een knipoog naar beschuit met muisjes te zeggen. Ik wacht even op een signaal van de griffier totdat motie 1A digitaal beschikbaar is...

De motie staat in iBabs. Ik herhaal, de fractie van GroenLinks, behoefte om het woord te voeren? Nee. De fractie van de PVV? Ook niet. De PvdA, wel het woord voeren? Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wij hadden nog de vraag over onze rol als financieel toezichthouder. Stel dat er meer gemeentes financieel in de problemen komen op dit onderwerp, en daardoor hun financiën minder goed op orde krijgen, hoe gaan we dan acteren, en als het meer gemeentes worden, hoe het signaal dan naar het rijk wordt doorgegeven hierop? Daar hadden we nog geen antwoord op gehad.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde zal daar straks nog nader op ingaan. Dan de fractie van 50PLUS. 50PLUS geen behoefte aan een tweede termijn. De Partij voor de Dieren was de indiener. Lokaal Brabant? Ook niet. De ChristenUnie-SGP-fractie?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mag het heel kort, voorzitter? Met de gewijzigde motie, zoals wij gevraagd hadden, kunnen wij ook instemmen straks.

De **voorzitter**: Oké. Dan geef ik graag de gedeputeerde de gelegenheid om nog even de aanvullende vraag van de Partij van de Arbeid-fractie, of de eerder al gestelde vraag moet ik zeggen, te beantwoorden. Ja, u mag samen uitmaken wie de vraag beantwoordt. Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, SP): Ja, voorzitter, we waren even wat heen en weer aan het praten omdat financieel toezicht in mijn portefeuille zit en het dan wellicht gemakkelijker is de vraag door mij te laten beantwoorden. Wij houden als provincie inderdaad financieel toezicht op de Brabantse gemeentes. Het normale toezicht is het repressieve toezicht en op het moment is er geen enkele gemeente die vanwege haar begroting onder preventief toezicht staat, wel vanwege herindeling, en dat is dan bij wet zo geregeld. Wij volgen natuurlijk goed welke patronen zichtbaar zijn in de begrotingen van gemeentes en het is inderdaad zo dat het sociaal domein, de jeugdzorg en jeugdhulp, op dit moment de grootste negatieve gevolgen heeft voor de begrotingen van gemeentes en dat het de gemeentes in het algemeen wat moeite kost om die lasten ook langjarig gedekt te krijgen. Wij hebben daar een onderzoek naar uitgevoerd, dat is beschikbaar op de website van de provincie en ik kan ervoor zorgen dat via de griffie de link naar u toe komt, zodat u daar ook kennis van kunt nemen. We hebben dat ook met de gemeentes gedeeld, zodat zij daar met elkaar ook kennis van kunnen nemen. Maar op dit moment is het dus niet zo dat dit ertoe leidt dat we preventief financieel toezicht bij gemeentes hoeven te gaan toepassen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Dan gedeputeerde Swinkels nog in aanvulling, tot slot dan.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter. Tot slot zou ik kunnen aangeven dat met het verdwijnen van het eerste punt – en ik begrijp uit de correctie die plaatsvond dat het nu over het tweede punt gaat –, dit misschien wel uiteindelijk een verzoek aan uw Staten is, en dat we op dat moment zouden kunnen zeggen: ja, het is natuurlijk een landelijke aangelegenheid, maar u allen zou zich kunnen inspannen om via uw partijen landelijk dit op de agenda te houden. In dat geval zou ik het gewoon aan uw Staten willen overlaten.

De **voorzitter**: Aan de Staten overlaten is het oordeel van de gedeputeerde over deze motie. Ik sluit dan nu de beraadslagingen en stel voor te gaan stemmen over deze motie. Daartoe luiden wij de stembel en geven we degenen die mogelijk buiten de zaal zijn enige minuten – nee, enige *tijd*, want minuten, dat gaan we niet doen – de gelegenheid om zich naar binnen te begeven, maar zo te zien zijn we compleet.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Wij zien de gewijzigde motie niet staan in iBabs, en dat geldt zowel op de iPad, mijn telefoon als mijn laptop. Dus het ligt aan ons, maar misschien ook wel niet.

De **voorzitter**: Het heeft er alle schijn van dat het aan u ligt. Ja? U heeft de stembel gehoord. Wij gaan stemmen over motie M1A, dus de gewijzigde actuele motie, en die breng ik nu in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. Wij vinden het uitermate jammer dat het eerste bolletje in het dictum weggehaald is, want dat is nu juist het belangrijkste onderdeel van de motie.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-Van Langen** (D66): Tegen met stemverklaring. Voorzitter. Doordat we het er nu over gehad hebben, geven we ook al extra aandacht hiervoor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Met dank voor de aanpassing: wij zijn voor.

De **voorzitter**: De PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Het is overbodig.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Met dank voor de toelichting van de gedeputeerde zijn wij tegen.

De **voorzitter**: Sorry, u moet eerst zeggen 'voor' of 'tegen', en dan eventueel een verklaring.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Oké, excuus. Wij zijn tegen de motie, met dank voor de uitleg.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor met stemverklaring, dat ik ook van mening ben dat de gedeputeerden in het netwerk dat zij hebben ook moeten zien te bevorderen dat dit soort dingen op de agenda komen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor met stemverklaring. Met deze motie steunen wij, en sluiten wij ons aan bij de oproep die door de wethouders zorg gedaan is van de coalitiepartijen en geven ook een belangrijk signaal af en roepen wij ook het college op om het signaal toch nogmaals aan de Vereniging van Brabantse Gemeenten af te geven, dat wij onze verantwoordelijkheid voelen en waar nodig ook bereid zijn om het overleg aan te gaan om de problemen naar de toekomst samen op te pakken.

De **voorzitter**: De motie is verworpen.

Bespreekstukken

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over naar de bespreekstukken op de agenda. Ik zei u straks al dat voor Planning & Control-documenten de afspraak is dat we in de vergadering waarin het stuk behandeld wordt ook besluiten, dus stemmen. Voor de zienswijzen op de ontwerpbegroting van de omgevingsdiensten en de wensen en bedenkingen gelden echt termijnen die er ook voor zorgen dat wij vandaag moeten stemmen, omdat het niet in de volgende vergadering kan.

13/19 Statenvoorstel Jaarstukken 2018

De **voorzitter**: Dan gaan we nu allereerst naar het Statenvoorstel 13/19, dat betreft de Jaarstukken 2018. Daarbij kijken wij dus terug op de realisatie van de beleidsvoornemens en het is nadrukkelijk niet de bedoeling om vooruit te kijken. Daar krijgen we hopelijk binnen enkele weken meer dan genoeg gelegenheid voor. Dat is dus ook een beetje het kader van het debat: terugkijken op het afgelopen bestuursjaar.

Ik meld u verder dat er een aantal maidenspeeches zullen zijn, van de heer Gremmen, de heer De Bie, mevrouw Van der Linden en de heer Brouwers, en dat betekent dat tijdens die bijdragen aan het debat interrupties niet toegestaan zijn. Dat geldt ook voor de heer Van Pinxteren, die voor het eerst namens Lokaal Brabant hier zal spreken, terwijl hij natuurlijk ook al eerder Statenlid was, maar dat was in een eerdere periode, dus het is een bijzondere maidenspeech. Ik zal dat elke keer aangeven, zoals bijvoorbeeld bij de heer Gremmen, die ik nu als eerste het woord geef namens de VVD-fractie. Aan hem het woord, zijn maidenspeech.

De heer **Gremmen** (VVD): Voorzitter, dank voor het woord. De laatste jaarstukken van deze bestuursperiode liggen voor ons en dat is dus ook een mooi moment om terug te kijken naar de afgelopen bestuursperiode, maar stiekem ga ik toch ook een klein beetje vooruitkijken naar de komende jaren.

Allereerst kan ik, ook in lijn met wat mijn voorganger op dit dossier, Hubert Koevoets, ook al jaren deed, constateren dat we wederom in Brabant een hoge economische groei hebben, hoger dan gemiddeld in de rest van Nederland. De werkloosheid is ook weer gedaald en daardoor worden dagelijks ook nieuwe kansen gecreëerd voor onze Brabantse talenten. Uit onder meer deze cijfers blijkt dat we echt iedereen nodig hebben en, zo zei ik ook met een knipoog richting een van de partijen in deze zaal, alle vrouwelijke supertalenten hebben we dus ook nodig om onze economie draaiende te houden.

De VVD staat, zoals u allen ook weet, voor een financieel degelijk beleid. We zijn blij dat er ook een appeltje voor de dorst is voor de mindere tijden. In de afgelopen bestuursperiode is al heel veel in gang gezet, en dat is noodzakelijk en goed, maar dat moet natuurlijk wel gebeuren zonder dat er onnodig financiële risico's genomen worden, want ja, geld kan immers maar één keer uitgegeven worden. Het beleid moet natuurlijk daarnaast duurzaam zijn voor de lange termijn. Onze oud-fractievoorzitter Martijn van Gruijthuisen noemde hem bij de begroting al de Dijsselbloem van Brabant: hij zit hier achter de GS-tafel.

De gedeputeerde heeft wat ons betreft financieel degelijk beleid gevoerd de afgelopen jaren, waarin we ook de lasten voor onze inwoners laag hebben kunnen houden en tegelijk ook hebben kunnen investeren in onze economie, in smart mobility en in alle andere zaken die het afgelopen college in gang gezet heeft. Kortom, Brabant staat er goed op.

Het college heeft stappen gezet om de verschillen tussen de begroting en de uitgaven, de onderbesteding, zo klein mogelijk te houden. Met 5,2% is dat zeker gelukt ten opzichte van de eerdere jaren. Toch zijn wij als VVD niet meteen tevreden met deze vijf procent. Het kan namelijk nog steeds beter. Op een aantal onderdelen gaat de onderbesteding namelijk ruim over de vijf procent heen. Daarom de vraag aan de gedeputeerde: welke mogelijkheden ziet hij nog om deze verschillen nog kleiner te maken de komende jaren? Of denkt hij dat het maximaal haalbare nu bereikt is?

Daarnaast wil de VVD benadrukken dat het belangrijk is om de uitgaven die gedaan worden ook goed te verantwoorden, waar mogelijk met kpi's, indicatoren om te meten of de prestaties en doelstellingen nu wel echt behaald worden. Ten opzichte van de eerdere jaarstukken wordt dit al steeds meer gedaan, maar het is toch een punt waar wij als VVD aandacht voor blijven vragen en ook richting een nieuw college dadelijk dit willen meegeven.

Er zijn ook nog een paar aandachtspunten voor de VVD. Allereerst de ontwikkellocatie Deurne en de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte. Hierover blijven wij als VVD toch zorgen houden. We willen ook de gedeputeerde vragen om blijvende aandacht, en ook graag een reactie hoe hij dit wil gaan doen. En waar het gaat om de methode-Duisenberg kunnen wat de VVD betreft ook nog steeds stappen gezet worden. We doen ook graag hier wederom de oproep voor deze nieuwe PS, de nieuwe Staten, en een volgend college om hier voortvarend mee aan de slag te gaan.

Maar is Brabant dan af en kunnen we achteroverleunen? Nou, nee, dat zeker niet. We hebben in de komende jaren nog genoeg uitdagingen voor ons, want zo gaat de provinciale begroting fors naar beneden en de vrije financiële ruimte neemt af. Wat de VVD betreft moeten we ons daardoor richten op de kerntaken van de provincie, scherpe keuzes maken, zodat we ook de komende jaren nog ervoor kunnen zorgen dat de economie in Brabant nog sterker wordt, Brabant nog mooier wordt en we ervoor kunnen zorgen dat mensen nog gelukkiger zijn in onze mooie provincie. En we hebben uitdagingen op het gebied van duurzaamheid, zullen moeten blijven innoveren en zullen meer aandacht moeten geven aan doorstroming op de wegen en ook voor de veiligheid. Daarbij hebben we, zoals ik in het begin van mijn betoog ook al aangaf, iedereen nodig. We hoorden bij het slotdebat voor de Europese verkiezingen in Veghel afgelopen woensdag de heer Van Heugten van Metaal Flex, die zei ook: we hebben de Europese Unie en de arbeidsmigranten hard nodig om onze economie draaiende te houden, zeker in Brabant. We kunnen ons dus niet de luxe veroorloven om alleen naar onszelf te kijken, maar we zullen zowel binnen als buiten de grenzen van Brabant samenwerking én steun moeten zoeken, om de komende jaren ervoor te kunnen zorgen dat Brabant ook weer booming blijft.

Tot slot zou ik bij deze gelegenheid van mijn maidenspeech gebruik willen maken om een paar mensen nog te bedanken. Allereerst Ockje Tellegen, mijn Tweede Kamerlid waar ik voor werk, die mij de gelegenheid geeft om toch best wel een groot deel van mijn tijd hier in Brabant te mogen doorbrengen en voor Brabant te mogen knokken. Ten tweede Martijn van Gruijthuisen – hij is er nu even nog niet, maar hij komt straks en ik zal hem dit ook nog even persoonlijk zeggen natuurlijk –, die mij enkele jaren geleden de gelegenheid gaf om hier als fractiemedewerker van de VVD Brabant aan de slag te gaan. Zo wakkerde hij eigenlijk wel een beetje de liefde voor de Brabantse politiek in mij aan. En last but not least, zeker not least, mijn ouders die daar op de tribune zitten, Geert en Margreet, die hebben mij altijd gestimuleerd en ze zijn me ook nog steeds aan het stimuleren om alle kansen te pakken en me verder te ontplooien, en ze houden me ook scherp op de keuzes die ik maak, en daar wil ik ze voor bedanken.

Dank u wel.

Applaus

De **voorzitter**: Van harte gefeliciteerd! Mij waren de trotse ouders al opgevallen; ik dacht: dat moeten de trotse ouders zijn – die glimlach was van heel ver zichtbaar. Van harte gefeliciteerd en ik bied graag een bos bloemen aan. Ik kan me zomaar voorstellen dat je die aan je moeder geeft, maar dat is dan eigen keus! Dan nu de volgende bijdrage, ook een maidenspeech. Ik geef graag het woord aan de heer De Bie van Forum voor Democratie. Aan hem het woord.

De heer **De Bie** (FvD): Voorzitter, bedankt. De jaarrekening 2018 ligt aan de Staten voor ter beoordeling, de jaarstukken, zo u wilt. De jaarrekening vormt de weerspiegeling van het beleid van de provincie van het afgelopen jaar, geeft in grote lijnen weer wat de provincie het afgelopen jaar heeft gedaan, een verantwoordingsdocument, en laat zien hoe gezond, of misschien wel hoe ongezond, onze provincie is. Vanzelfsprekend bestrijkt deze de periode van het afgelopen kalenderjaar, de periode dat Forum voor Democratie nog niet was vertegenwoordigd in deze Staten. Forum voor Democratie wenst mede om die reden niet in detail te treden, tot het wezen van de jaarrekening. De jaarrekening betreft het verleden en is een terugblik naar de, zeg maar, donkere pre-Forumperiode. Liever kijken wij vooruit.

Forum voor Democratie zal voor de vaststelling van de jaarstukken stemmen. Het past namelijk in de constructieve houding die Forum zich heeft aangenomen. Wij constateren dat het in een aantal opzichten ook gewoon heel goed gaat in onze provincie. Voorzitter, dat houdt echter geenszins in dat wij ook voorstander zijn van het gevoerde beleid. Forum ziet in het gevoerde beleid, dat zoals gezegd wordt weerspiegeld in de jaarrekening, veel punten van verbetering. Forum voor Democratie heeft een visie op politiek en maatschappelijk gebied die fundamenteel afwijkt van het establishment. Het komt tot uitdrukking in de beoordeling van deze jaarstukken, maar we zullen het ook in de toekomst in deze Staten zien.

Forum voor Democratie staat voor een provinciebestuur van kerntaken. Het provinciebestuur dient zich bescheiden op te stellen en ruimte te geven aan initiatief door bedrijven en burgers. De provincie dient alleen in te grijpen daar waar het echt nodig is. De provincie dient zich te beperken tot het nastreven van meetbare doelen, niet van vage pseudo-idealistische doelen, nee, echt meetbaar, concreet.

Forum voor Democratie is van mening dat de provincie voorwaarden dient te scheppen voor een vruchtbaar ondernemersklimaat. Noord-Brabant dient een broedplaats te zijn voor alle soorten ondernemingen, dus ook voor boerenbedrijven, meer en divers. Dat moet mogelijk zijn. Bereikbaarheid is cruciaal om dit te bewerkstelligen en wij pleiten dan ook voor steviger investeren in infrastructuur, waarbij we aantekenen dat in een goede bereikbaarheid een balans bestaat tussen asfalt en betaalbaar openbaar vervoer, ook voor de buitengebieden. We constateren echter dat de agrarische sector er maar bekaaid van af is gekomen. De agrarische sector is hard toe aan een herwaardering. De agrarische cultuur en bedrijvigheid dient te worden gesteund. Kijk ik naar de huidige coalitiebesprekingen, dan vrezen wij dat in een dergelijke coalitie nauwelijks verbetering valt te verwachten. Voor de boeren in Brabant houden wij ons hart vast.

Forum voor Democratie is ervan overtuigd dat de provincie bureaucratische belemmeringen en beperkende quota voor woningbouw kan beëindigen. We moeten echt in staat zijn om nieuw aanbod en meer doelstellingen op de woningmarkt mogelijk te maken. Als gevolg van vermindering van regels en sturing door de provincie ontstaat een gezonde woningmarkt, waar ruimte is voor iedereen.

Forum voor Democratie verzet zich met klem tegen verkwisting van geld aan klimaatmaatregelen, die geen enkel meetbaar effect hebben en zelfs de economische groei tegenhouden. Als Nederland al te klein is om eenzijdig aan de reductie te doen van CO₂, dan is Noord-Brabant dat al helemaal. Noord-Brabant hoeft helemaal niet het landelijk milieubeleid te overtreffen. Milieusubsidies hebben geen effect en dienen te worden afgeschaft. Forum voor Democratie ziet het als een kerntaak van de provincie de natuur te

behouden en dat goed uit te voeren, in samenwerking met de agrarische sector. Dat kan op een efficiënte en meetbare methode. Op deze manier komt het de leefbaarheid van de provincie ten goede. De natuur moet dienstbaar zijn aan recreatie.

Voorzitter. Verschillende partijen zullen zich in woord herkennen in een of meer van onze standpunten. In daden valt dat vies tegen. Waarin Forum voor Democratie zich onderscheidt, is het feit dat zij niet meegaat in de voortdurende, bijna ziekelijke neiging tot het sproeien van subsidie, het spekken van innovatiefondsen, waarin dan weer met baantjes gestrooid wordt voor allerlei bevriende, al dan niet politieke, relaties. Voor Forum ligt de oplossing expliciet in minder inmenging door de provincie en dus nadrukkelijk meer op particulier initiatief. In dat licht vinden wij het dan ook zeer zorgelijk dat het voornemen bestaat in een mogelijk nieuw te vormen coalitie een extra gedeputeerde in het college te laten plaatsnemen. Wat ons betreft belooft dat ook niet veel goeds.

Voorzitter. Ik besluit met het uitspreken van de hoop dat in onze volgende te bespreken jaarrekening, die van 2019, deze een stuk kleiner is en bovendien blijkt geeft van een provinciaal beleid dat bestendig is en gericht is op de langere termijn. Laat de provincie een bescheiden en betrouwbare partner zijn voor burger en bedrijf.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Bie voor zijn maidenspeech en ook voor hem applaus en bloemen.

Applaus

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de CDA-fractie bij monde van de heer Deryckere. Aan hem het woord.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het CDA wil graag beginnen met het bedanken van de ambtelijke organisatie en het college voor al het werk dat in en achter deze cijfers schuilgaat. Onze bijdrage zullen we beginnen met een blik op de financiële positie van onze provincie, om vervolgens in te gaan op de resultaten van een aantal programma's die vooral voor het CDA van belang zijn.

Allereerst zien we een gezonde provincie met een sterke vermogenspositie en een prima solvabiliteit. Complimenten daarvoor aan college en ambtelijke organisatie. Bij de behandeling van de jaarstukken in voorgaande jaren, u weet nog wel: de heren Steenbakkers en Bahar van het CDA, hebben beide heren flinke zorgen geuit over de onderbesteding in de begroting. We zien duidelijke verbeteringen in de afgelopen jaren, maar toch stijgt die dit jaar weer licht naar 5,2% tegenover die gewijzigde begroting. Dit blijft voor het CDA een zorg, want goed besteden is belangrijk voor de provincie.

Een andere zorg, en die richt zich meer op de komende jaren, is de verantwoording van de subsidies. De commissie BBV heeft in haar nieuwe handvest een, nou ja, aanpassing verricht, waardoor het moeilijker wordt voor..., het lijkt erop dat we verplicht worden om onze partners die subsidie ontvangen te vragen om op een veel tijdrovendere en moeilijker manier hun verantwoording af te leggen. Dat lijkt het CDA niet wenselijk, we willen handelen uit vertrouwen, en dat onze partners zoveel mogelijk tijd en energie kunnen steken in het belangrijke werk dat ze doen voor onze provincie.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ik wil de collega vragen of het hem duidelijk was dat er absoluut geen wijziging in het BBV is aangebracht, alleen dat de commissie BBV nog eens een keer klip-en-klaar duidelijk heeft gemaakt hoe de spelregels nu eigenlijk luiden.

De heer **Deryckere** (CDA): Wat ik heb gehoord...

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Sorry, voorzitter. Wat ik heb gehoord van onze accountant, en wat ons ook in de brief is medegedeeld, is dat de commissie BBV een aanscherping, of iets naar buiten heeft gebracht richting de Tweede Kamer, dat er ook nog in overleg wordt getreden hoe we dat gaan aanscherpen. Maar het feit is wel dat we voor de komende jaren waarschijnlijk een aanpassing moeten doen in hoe we subsidies verantwoorden en dat die manier tijdrovender is dan de manier die we de afgelopen vier jaar hebben gehad.

De **voorzitter**: Van der Kammen. Nee. Deryckere vervolgt zijn betoog.

De heer **Deryckere** (CDA): Daarom ook de vraag aan het college of zij ons inzicht kunnen geven in hun visie op deze ontwikkelingen en wat sinds de presentatie van deze handvesting voor stappen zijn ondernemen richting de commissie BBV.

Een andere zorg die de CDA-fractie in het verleden meermaals heeft geuit gaat over de financiële positie van de provincie op middellange termijn. Door de lage rentestand zien we nog steeds dat het lastig is het doelrendement van onze provincie te halen. We hebben te maken met blijvende lage rentes, waardoor onze vrije begrotingsruimte onder druk komt te staan. Hiermee komt ook direct de slagkracht van onze provincie om efficiënt, effectief maatschappelijke uitdagingen aan te gaan, onder druk te staan. Het CDA wil voorkomen dat we een provincie worden die enkel en alleen haar wettelijke taken kan uitvoeren en geen slagkracht heeft om andere belangrijke maatschappelijke uitdagingen die vanuit onze Brabanders zelf komen, aan te gaan. Daarom de volgende vragen aan het college. Hoe realistisch is het huidige doelrendement vanaf 2023? Want vanaf dat moment zien we daar een uitdaging opdoemen, laat ik het zo zeggen. En hoeveel ademruimte heeft de recente beslissing om te beleggen in AA- obligaties ons gegeven en gaat het ons de komende jaren nog geven?

Vanuit deze financiële blik zou ik graag een aantal inhoudelijke programma's willen behandelen. Te beginnen met cultuur, want op het terrein van cultuur verdient het college complimenten. Er zijn investeringen gedaan en stappen de afgelopen jaren gezet om de cultuur in Brabant te versterken. Toch hebben we ook de afgelopen jaren gezien dat de fusie van bkbc en Kunstbalie niet gepaard is gegaan met een efficiencyslag. Je zou toch zeggen dat deze fusie ook kosten heeft bespaard en dat die kosten misschien kunnen worden ingezet om juist meer cultuur in Brabant te ondersteunen. Dat zien we nog niet terug in deze jaarstukken. Kan het college ons uitleggen hoe dat komt?

Ruimte, oftewel: We are food, want daar wil ik eigenlijk even op inzoomen. Afgelopen jaar was de provincie de Europese regio van de gastronomie. U weet het vast nog wel: in deze zaal hebben we daar flink over gedebatteerd een aantal jaren geleden. Maar het CDA is nu eigenlijk benieuwd naar hoe het college terugkijkt op dat jaar. Was het lekker, was het gastronomisch, maar vooral ook: was het een geslaagd jaar? Want we zien dat er tien bijeenkomsten zijn geweest, maar we hopen toch wel dat er meer dingen uit zijn gekomen dan enkel tien geslaagde bijeenkomsten.

Dan over naar natuur, want daar zit toch wel de zwakste plek in deze jaarstukken. Op verschillende punten is terug te vinden dat er sprake is van vertraging, van doorgeschoven budgetten naar latere jaren, en dat eigenlijk voor het zoveelste jaar op rij. Sinds ik in de Staten zit, nu zo'n vijf jaar, is dat eigenlijk altijd zo geweest. De natuurcompensatie loopt achter en wordt met een jaar verlengd. Waarom is dat, college?

Een ander voorbeeld van tegenvallende resultaten is het Groen Ontwikkelfonds. Mijn collega Bahar sprak er vorig jaar ook over. Ondanks verschillende bijstellingen in de afgelopen jaren zijn de doelen wederom niet

bereikt. Hoe kijkt het college naar deze ontwikkelingen binnen het Groen Ontwikkelfonds, en belangrijker: hoe kunnen we het tij de komende jaren gaan keren?

Ten slotte onze Brabantse economie. De VVD noemde het al even: we groeien in Brabant opnieuw harder dan de landelijke trend ons doet geloven. Dat is natuurlijk fantastisch nieuws, en ook gedeputeerde Pauli – hij is afwezig helaas – heeft de afgelopen acht jaar daar zeker aan bijgedragen en heeft de Brabantse economie ook sterker en beter achtergelaten dan toen hij aantrad. Door de sterke economische groei zien we echter ook de nodige problemen opdoemen, vooral in technische beroepen, de zorg en de logistiek: die schreeuwen om geschikt personeel. Toch zien we een onderbesteding van de arbeidsmarktmiddelen in 2018. Kan het college ons verduidelijken hoe dat komt? Want je zou toch zeggen: er zijn problemen genoeg op die arbeidsmarkt, dus ook manieren om dat geld goed te besteden. Daarnaast vragen we ons af hoe effectief die arbeidsmarktmaatregelen en -beleid van de afgelopen jaren zijn geweest. Kortom, hoeveel banen heeft het nu eigenlijk voor Brabant de afgelopen jaren opgeleverd?

En iets breder op het gebied van de economie, en daarmee zou ik eigenlijk willen afsluiten, zijn al die economische programma's, beleidslijnen, potjes, die de afgelopen jaren zijn ingesteld door het college. Als we daar nou even op uitzoomen en terugkijken naar die afgelopen vier jaar, wat nu toch het moment is om dat te doen, hoe kijkt men dan naar al die programma's die zijn geweest? Wat zijn programma's geweest met een positief effect en over welke zijn we iets minder tevreden en moeten we naar de toekomst toe misschien het nodige bijstellen?

Tot zover, voorzitter. Dit waren mijn vragen en opmerkingen over de jaarstukken. Ik dank u voor de aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere voor zijn bijdrage. De fractie van de SP, de heer Everling, dan nu.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, bij de jaarrekening controleren wij of het geld correct is uitgegeven. Dat hebben wij uiteraard gedaan en dat lijkt op hoofdlijnen ook echt wel gebeurd te zijn. Fijn wat dat betreft. Natuurlijk zien wij ook wel een aantal punten ter verbetering. Wij zijn blij te constateren dat ook GS zelf dat inzien en daar ook echt stappen in ondernemen. Dus daar zijn wij tevreden over. Maar we houden het wel scherp in de gaten, want er zijn wel een aantal doelen, en er zijn er wel al hier een aantal aan gerefereerd, die nog niet behaald zijn in 2018, wat toch wel zonde is. Om een voorbeeld te noemen: de rituitval in het openbaar vervoer is en blijft een zorgenkindje. Of op het gebied van duurzame energie: ook daar is de komende tijd echt nog wel werk in te verzetten. Dus we kunnen het ons niet veroorloven om daarop achter te lopen.

Voorzitter. Kortom, we houden het scherp in de gaten. Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd op fouten en dergelijke, en die hebben wij niet geconstateerd, dus wat dat betreft kan het onze instemming krijgen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. Dan nu de fractie van D66, bij monde van mevrouw Dingemans. Aan haar het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Allereerst dank aan de ambtelijke organisatie voor al het werk dat is verzet om de jaarstukken weer op te stellen, en dank ook weer voor de digitale versie op Brabant.nl, waarmee de inwoners van Brabant ook de jaarstukken makkelijker kunnen inzien.

Ik wil in deze bijdrage namens de fractie graag stilstaan bij vier onderwerpen uit de jaarstukken. Te beginnen met de verbonden partijen. In deze zaal hebben we al vaker gesproken over de verschillende deelnemingen en de verbonden partijen. Volgens de accountant is het proces van aanlevering van de stukken verbeterd doordat er strakker wordt gestuurd vanuit de provincie. Wat D66 betreft een hele positieve ontwikkeling en we hopen dan ook dat die zich de komende jaren zal voortzetten.

Dan het realistisch ramen; andere fracties spraken daar ook al over. Al zijn de onderlinge verschillen nogal groot, het bedrag aan overhevelingen is in ieder geval weer een stuk lager dan vorig jaar. We komen van twee jaar geleden van 35,8 miljoen euro, we zitten nu rond 11 miljoen euro. In de afgelopen jaren heeft het college haar best gedaan om de onderbestedingen terug te dringen onder de tien procent. Dat is het afgelopen jaar op totaalniveau gelukt, maar het programma Economie valt daarbij wel stevig uit de toon, met een onderbesteding boven 11%. Vooral de realisatie van het Economisch Programma Brabant viel tegen. Kan de gedeputeerde nog eens toelichten wat daar de oorzaak van was en, in lijn met de bijdrage van de VVD, wat er nog te verbeteren valt? Overigens leuk dat de VVD-fractie ook de methode-Duisenberg-van Meenen aanhaalt – zo heet 'ie officieel –, want daarmee hebben we als Staten wel een heel krachtig instrument in handen om financieel te sturen. Het is goed dat u dat noemde.

Vorig jaar heeft de fractie van D66 het college uitgedaagd om op alle individuele productgroepen ook te streven naar een maximale onderbesteding van 10%, want het overall-beeld kan goed zijn, maar dat wil niet zeggen dat het overal goed gaat, en we willen ook op productgroepniveau in control zijn. In navolging van de accountant herhalen we dan ook onze oproep om verwachte afwijkingen op de begroting, in positieve of in negatieve zin, zo spoedig mogelijk aan Provinciale Staten te melden en te verwerken in de eerstvolgende begrotingswijziging. We vernemen graag hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt.

Dan overige langlopende leningen. In 2018 heeft de provincie voor een bedrag van 24 miljoen euro aan nieuwe, langlopende leningen verstrekt. Provinciale Staten werden door de accountant geattendeerd op een opmerking in het accountantsverslag met betrekking tot die overige langlopende leningen. Het worden er steeds meer en in aard worden ze diverser. De accountant roept daarom op om transparanter te zijn over de financiële risico's en verstrekkingen naar de Staten toe. De fractie van D66 sluit zich hier graag bij aan. Kan de gedeputeerde toezeggen dat hij hieraan in de paragraaf Treasury aandacht gaat besteden?

En dan tot slot, voorzitter, de MIP-sleutelprojecten. Sinds de afgelopen jaren investeert de provincie via meerjarige integrale planning- en projectbijdragen in sleutelprojecten in Brabant, de zogenaamde MIP-projecten. Deze worden allemaal ter goedkeuring voorgelegd aan Provinciale Staten. Bij de aftrap van zo'n nieuw MIP-sleutelproject zou er wat D66 betreft best wat meer afstemming mogen zijn met de Staten, bijvoorbeeld in de verkenningsfase. Door er op dat moment aandacht aan te besteden in een themabijeenkomst krijgen we een beter beeld van wat de bedoeling is en ontstaat er meer draagvlak. Op die manier krijgen deze mooie projecten de aandacht die ze verdienen, los van bijvoorbeeld een debat over een perspectiefnota, of over de jaarstukken. Wat D66 betreft kan de uiteindelijke besluitvorming dan wel plaatsvinden bij de P&C-documenten, maar krijgt het onderwerp wel de aandacht die het verdient. Nogmaals graag de reactie van de gedeputeerde op dat voorstel.

Dan tot slot, voorzitter, om met de woorden van onze accountant te spreken: u mag blij zijn dat u in deze provincie woont, want financieel gaat het hier goed. Daar heeft D66 verder niets aan toe te voegen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor haar bijdrage. Dan nu voor de fractie van GroenLinks mevrouw Van der Linden. Een maidenspeech. Aan haar het woord.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ik ben jong, 22 jaar om precies te zijn, en over ongeveer vijftig jaar mag ik met pensioen, maar hoe ziet Brabant er dan uit? Kan ik dan genieten van natuur om me heen op mijn vrije dag en kan ik nog schone lucht inademen? Ik maak me daar druk om. Hoe gaan we mijn generatie en de generaties na mij uitleggen dat we wel iéts deden, maar eigenlijk niet ambitieus genoeg waren om hun een schone, groene en gezonde toekomst te geven? Dat het allemaal wat ambitieuzer mag is door de jaarstukken heen goed zichtbaar. Begrijp me niet verkeerd: er gaan ook veel dingen goed, maar zinnigjes als 'de jaarlijkse voortgang op prestaties moet steeds in het licht worden gezien van de meerjarige en vaak langjarige afspraken' klinken mij niet veelbelovend in de oren, dit in combinatie met dat er toch nog te veel

in de pipeline zit wat al gerealiseerd had moeten zijn en veel doelstellingen niet zijn gehaald. Wat leren we hiervan? Hoe zorgen we in de toekomst dat we ambitieuze doelstellingen combineren met een ambitieuze aanpak, en hoe zorgen we dan dat we deze wel gaan halen? Dit kan enkel dus met die ambitieuze aanpak.

Ik zal nu kort ingaan op natuur, economie en mobiliteit.

GroenLinks maakt zich onder andere druk om het Brabants water. Gelukkig zijn de prestatieafspraken met de waterschappen aangevuld, maar een onderbesteding van 3,2 miljoen euro op het programma Water, wat onder meer het gevolg is van minder subsidieaanvragen, baart ons zorgen. Wat zijn de redenen voor minder aanvragen? Hebben we de mogelijkheden van deze subsidie duidelijk gecommuniceerd? En hoe tackelen we deze problemen in de toekomst? Graag een reactie.

Ook zijn meerdere doelstellingen niet gehaald omdat grondwerving in de praktijk toch lastiger blijkt. Vooral de verdrogingsbestrijding natuur, waar nul hectare is gerealiseerd en pas 2.100 hectaren van de 6.300 in de pipeline zitten, is een uitschieter. Wat leren we ervan? Hoe voorkomen we dit in de toekomst? We hebben een ambitieuzer aanpak nodig.

Het belang van het Groen Ontwikkelfonds erkennen wij allen, maar ook hier worden niet alle doelstellingen gehaald. Het aantal hectares ecologische verbindingzones loopt fors achter. Er is wel grond verworven voor natuur, maar de inrichting laat nog fors op zich wachten. Ook hier ligt dus nog een grote opgave, die opgepakt moet worden. Zijn de ecologische verbindingzones en Ruimte voor natuur als speerpunten genoeg opgepakt het afgelopen jaar? Voor GroenLinks is uitbreiding van de natuur en het creëren van ecologische verbindingzones van groot belang ten behoeve van de biodiversiteit en de klimaatopgave. Hier vragen wij dan ook graag alle aandacht voor. Dat de aanpak soms ook ambitieuzer mag blijkt ook door de vele indicatoren die in het verloop van het jaar zijn bijgesteld. Dit zien we onder andere terugkomen bij milieu.

Dan de economische ontwikkelingen van Brabant. Brabant bloeit en groeit, harder dan de rest van Nederland. Het op orde hebben van een economische infrastructuur en het mogelijk maken van regionaal arbeidsmarktbeleid zijn de pijlers van de economie-agenda, samen met de energietransitie die hier ook een groot onderdeel van uit maakt. Die harde groei kent ook een keerzijde voor het vinden van geschikt technisch personeel. In de logistiek en de zorg bestaan grote tekorten. Ook hier worden middelen doorgeschoven, terwijl iedereen baat heeft bij een zo snel mogelijke aanpak.

Naast dat de grote bedrijven een flinke bijdrage leveren aan de bloei en groei van Brabant, moeten wij het midden- en kleinbedrijf niet vergeten. GroenLinks vindt het een gemiste kans dat niet alle streefwaarden omtrent mkb zijn gehaald. De Brabantse bedrijvigheid moeten wij ondersteunen en partners moeten wij verbinden. Laten we hier de komende jaren verder op bouwen en kijken hoe wij het Brabantse mkb de ruimte kunnen geven zich verder te ontwikkelen.

Mobiliteit. Wanneer we het hebben over mobiliteit, wil ik graag ingaan op de snelfietspaden. Er wordt over flinke en belangrijke stappen gesproken inzake deze snelfietsroutes. Toch is deze belangrijke doelstelling niet gerealiseerd. Van de 25% van het streeftotaal voor 2018 is slechts 10% gerealiseerd. Dat hiermee wordt gesproken over flinke stappen verbaast GroenLinks. Ik kan me toch niet aan de indruk onttrekken dat dit een kwestie is van prioritering. Graag een reactie.

De rol van de provincie wordt steeds meer een regierol en het is mooi om te zien dat de provincie steeds meer betrokken wordt bij de start van initiatieven. Hiermee maakt de provincie zijn ondersteunende en initiërende rol naar gemeenten en netwerkorganisaties waar. De regelingen Landbouwtransities staan klaar en moeten nu de Brabantse boeren helpen de juiste keuzes te maken. Natuurinclusieve landbouw vraagt hierin om extra aandacht. Ons mozaïeklandschap vraagt om de juiste keuzes te maken, waarbij we verschillende belangen goed tegen elkaar moeten afwegen.

Voorzitter, ik kom tot mijn conclusie. Als je het aan mij vraagt, is Brabant de mooiste provincie van Nederland en daar zullen de andere Statenleden in deze zaal het ongetwijfeld met mij over eens zijn. Ik wil er dan ook graag alles aan doen om samen met jullie ervoor te zorgen dat we deze provincie gezond – en

dan bedoel ik niet alleen financieel gezond – doorgeven aan de volgende generaties. Laten we ambitieuze doelstellingen combineren met een ambitieuze aanpak en laten we realistische doelstellingen stellen die niet alleen in meerjarig perspectief een verschil maken. Laten we hard aan de slag gaan voor Brabant, zodat later mijn kinderen kunnen zwemmen in schoon Brabants water, kunnen ravotten in de Brabantse natuur en ik ze al fietsend over de fietssnelwegen Brabant kan laten ontdekken. Ik wil mijn kinderen kunnen zeggen: kijk, toen mama in de Staten zat, hebben we gevochten voor de provincie en een verschil gemaakt. Dank u wel.

Applaus

De **voorzitter**: Dank u wel voor uw bijdrage. Ook voor u zijn er bloemen.

De volgende bijdrage is van de fractie van de PVV, mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, we behandelen de jaarrekening 2018, de laatste van de afgelopen bestuursperiode van een coalitie die zich profileerde met krankzinnig links drambeleid. Een goed moment om eens te kijken waar we aan het begin van die periode stonden en waar we nu staan als het gaat om beleid, financiën en vooral ook de verantwoording van die zaken. Want dat is waar het in een jaarrekening om gaat.

Voorzitter, aan het begin van de afgelopen bestuursperiode bespraken we de jaarrekening 2014. Die jaarrekening, betoogde ik destijds, leek een voorbode van vreselijk beleid van een linkse coalitie die de PVV de komende jaren vurig zou gaan bestrijden. Omdat de PVV vond, en overigens nog steeds vindt, dat Brabant beter verdient. De PVV constateerde destijds dat in de jaarrekening 2014 de provincie overwegend sprak over het realiseren van doelen in procestermen, zoals gedane aanbevelingen, gehouden dialogen en conferenties, opgestelde plannen van aanpak, uitgevoerde analyses, voortgangsrapportages, het verlenen van subsidies, beschikkingen sturen, enzovoort. Stelselmatig ging het dus niet over het realiseren van effecten voor burgers en bedrijven voor wie het Brabantse beleid en de bestedingen meerwaarde zouden moeten hebben, maar om procesactiviteiten van de ambtenarij. De vraag was: wilde het college gewoonweg niet weten wat er nou écht gepresteerd en gerealiseerd was voor die honderden miljoenen besteed geld, of was het een stuk gemakkelijker om simpelweg de bezigheden van de zeker goedbedoelende en zeer hardwerkende ambtenaren te turven, zonder zich druk te maken of het ook tot een nuttig resultaat voor de burger leidde? De logische vervolgvraag daarvan is of het college er de afgelopen jaren in is geslaagd om aan de volksvertegenwoordiging en de belastingbetaler nu wél duidelijk te maken wat het resultaat is van het beleid en de vele uitgaven. Met andere woorden: wat er gerealiseerd en gepresteerd is voor burgers en bedrijven, in plaats van hoeveel rapporten en praatsessies er waren. Het antwoord is helaas 'nee', voorzitter. Wie de jaarrekening 2018 heeft gelezen, moest zich nog steeds heen worstelen door het gepronk met ambtelijk jargon over longreads, kenniscafés, ontwikkeldagen, in uitvoering zijnde uitvoeringsagenda's, opgeleverde beleidsevaluaties, opgestelde subsidieregelingen en het aantal afgesloten bestuursovereenkomsten. De verbetering van de biodiversiteit bijvoorbeeld drukt GS uit in het aantal genomen maatregelen. Veel maatregelen, hoera, een goed jaar voor de biodiversiteit! Hoe zot wil je het hebben?

Voorzitter de PVV wil niet zonder reden aandacht besteden aan deze thematiek. Er kleven namelijk nog meer aspecten aan de verantwoording van beleid, prestaties en uitgaven. GS heeft in 2012 een stelselwijziging in de jaarrekening doorgevoerd. Voortaan werd niet meer de jaarlijkse toekenning aan een subsidieontvanger als kosten opgenomen, maar werd een subsidie ineens voor meerdere jaren toegekend en daarbij ook ineens als kosten in de boeken opgenomen. In de jaarrekening betekende dat, dat er in één keer een flink deel van de reserves boekhoudkundig werden weg-gegoocheld. De reden dat het college dat deed is om een boete voor overschrijding van de EMU-saldonorm te ontlopen. Het gevolg was echter dat

er een serieuze breuk ontstond in de samenhang tussen de geleverde prestaties en de bestede middelen in een jaar. De voor de controlerende volksvertegenwoordiging essentiële vragen 'wat hebben we bereikt, wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?' konden dus niet meer in relatie tot elkaar worden beschouwd. De PVV heeft destijds dan ook bezwaar gemaakt tegen deze stelselwijziging.

Voorzitter, de commissie BBV (BBV staat voor Besluit Begroting en Verantwoording, de landelijke spelregels over de boekhouding en financiën van de overheid) heeft recent klip-en-klaar duidelijk gemaakt dat lasten moeten worden verantwoord in het jaar waar ze betrekking op hebben, en dat dus de handelwijze van de provincie van de stelselwijziging in 2012 in strijd is met het BBV. Dat was zo en het is nog steeds zo. GS mokt en mort vervolgens dat het allemaal veel te moeilijk en ingewikkeld is en te veel werk kost om aan de regels te voldoen, en zelfs het IPO is voor het karretje gespannen om zich ermee te bemoeien. GS komt met de uitleg over dat er van alles moet worden aangepast, zoals de subsidiebeschikkingen, en stelt dat het vreselijk moeilijk is om aan het einde van het jaar de prestaties te verzamelen over het verslagjaar. Voorzitter, dat zijn wel heel boeiende stellingnames van GS, waarover de PVV graag nadere opheldering wil. Zo stelden we technische vragen waarom wijzigingen doorvoeren nu als heel moeilijk wordt geïdentificeerd, maar destijds, in 2012, toen de stelselwijziging werd ingevoerd (die nu moet worden teruggedraaid), kennelijk niét problematisch of ingewikkeld waren. We hebben er géén antwoord op gekregen, voorzitter. Wil het college vandaag alsnog antwoorden, voorzitter?

En voorzitter, GS doet net alsof ze voor alle subsidies precies hetzelfde moeten gaan doen als het gaat om de prestatie vaststellen, wat zou leiden tot een onacceptabele administratieve last. De commissie BBV wijst GS echter heel terecht nog eens op de spelregels van het rijkssubsidiekader, die ruimte bieden om voor kleine subsidies een directe toekenning te doen, zonder verklaring of ingewikkelde administratie. De PVV heeft voor GS overigens een nog veel betere suggestie: zet het mes eens in de vele subsidies, dat is de allerbeste oplossing voor de belastingbetalers.

Kortom, voorzitter, GS heeft vanaf 2012 de regels van het BBV genegeerd en gaat nu zeuren dat ze zich eraan moeten houden. We zijn nog niet klaar met dit onderwerp, voorzitter. Er zijn nog een paar fundamenteel inhoudelijke zaken noemenswaardig. Over de brief die het IPO namens de provincie, dus namens GS, aan de commissie BBV heeft gestuurd bijvoorbeeld. Waar het BBV stelt dat subsidielasten in het lopende jaar moeten worden genomen op basis van voortgangsrapportages van de ontvanger, merkt IPO op: "Wij merken hier op dat de rapportages niet objectief toetsbaar zijn, hetgeen onzekerheid met zich meebrengt." Voorzitter, nou breekt toch echt mijn klomp. Rapportages over de prestaties van het afgelopen jaar zouden niet objectief toetsbaar zijn en daarmee geen goede grondslag vormen voor lastneming in de jaarrekening? Mag ik dan van GS vernemen hoe de begroting van een subsidiënt dan kennelijk wél objectief toetsbaar en hard genoeg is om de basis te vormen voor een meerjarig te vergeven subsidie en die maar alvast als lasten in de jaarrekening op te nemen? Graag een heldere reactie.

De provincie en IPO mekkeren voorts over groei van de administratieve lasten en dat het allemaal veel te moeilijk is om de prestaties van de verstrekte subsidies jaarlijks te meten. Voorzitter, mag ik dan van het college eens vernemen op welke basis dan nú de prestaties en verrichtingen worden gemeten? Of komen we nu aan bij het moment dat we kunnen duiden waarom de provinciale jaarrekening is doorspekt met nietszeggende kletsboek over verzonden beschikkingen en het aantal rondetafelgesprekken? Moeten we met andere woorden concluderen dat er dus niét wordt bijgehouden of voor de verleende subsidies de afgesproken prestaties worden geleverd? Moeten we concluderen dat je in Brabant moet wezen voor een lekker gemakkelijke subsidie? Want je krijgt hem vooraf toegekend voor een aantal jaar, jaarlijks verantwoord, daar doen ze niet aan, en er is nog nooit een subsidie achteraf ingetrokken.

Een ander belangrijk punt, gerelateerd aan de obsessie in dit provinciehuis met de eerdergenoemde procesprietpraat: de externe inhuur en inkoop van advies- en onderzoeksdiensten. In 2014 was er voor een kleine driekwart miljoen euro besteed aan adviezen en onderzoeken van externen. Voorzitter, de lijst van de vele miljoenen euro's die in 2018 aan adviesbureaus en onderzoeksinstituten zijn betaald is werkelijk

schokkend. Het is een ware explosie van dergelijke kosten ten opzichte van 2014. D66 en vriendjes overtreffen als de koningen van de adviesindustrie de reputatie van PvdA als de beschermengel van de subsidiewereld.

Voorzitter, de accountant constateert al jaren achter elkaar dat er voor vele miljoenen onrechtmatig wordt ingekocht. Nu blijkt dat er ook geen accountantscontrole wordt uitgevoerd op aanbestedings- en inkoopverplichtingen van beneden de Europese drempel, terwijl de provincie daarvoor wel procedurele spelregels hanteert. Dat dupeert mogelijk vele Brabantse ondernemers, voorzitter, want wie kan ons garanderen dat er niet lekker makkelijk zonder offerteprocedures wordt ingekocht?

Dan inhoudelijk ook nog naar de prestaties van het afgelopen jaar, voorzitter, of eigenlijk: het ontbreken daarvan. Waar zijn de prestaties en resultaten waar de burgers en bedrijven iets aan hebben, zoals minder en kortere files, een beter gevulde portemonnee, een betaalbare energierekening, verkorting van wachttijden voor vergunningen, minder regels, schone bossen en heiden zonder drugsafval, leefbare kernen zonder asielproblematiek, woningen voor Brabanders in plaats van voor statushouders en voldoende banen op alle niveaus? Dát, voorzitter, zou taal zijn die de belastingbetaler begrijpt en dát zouden de resultaten zijn die de belastingbetaler mag verwachten van een overheid. Dit college was er in 2018, net als de jaren daarvoor, vooral voor zichzelf en niet voor de burgers en bedrijven aan wie zij dienstbaar behoren te zijn. Wat we in plaats daarvan wel terugzagen in de praktijk, is slecht nieuws voor de burgers. De in 2018 vastgestelde omgevingsvisie is geen integrale visie voor een betere samenhang in ruimtelijk beleid, maar vooral een politiek dwangbevel voor het doordrukken van klimaatutopie.

Voor Natura 2000 en PAS blijft GS gewoon slaafs achter Brussel aanlopen. De praktijk? Nou, de in 2018 vastgestelde PAS Leegveld Deurne met verwoesting van bestaande bossen, water- en muggenoverlast voor omwonenden en onteigening bij agrariërs.

Over agrariërs gesproken, voorzitter: de tranen schieten je in de ogen als je hoort hoe gezonde bedrijven in Brabant, en vooral alléén in Brabant, kapot worden gemaakt. Brabant haalt als een onbetrouwbare overheid de data voor de verplichte maatregelen in de sector naar voren en Limburg schuift ze juist twee jaar naar achter. Dit college voert een schandalig dwangbeleid uit, obsessief geleid door de blinde haat voor de boeren, die ze criminaliseren in plaats van koesteren.

Wat hebben we bereikt? Subsidieslurpende zonnepanelen, levensgevaarlijke windturbines langs snelwegen. Brabant wordt een landschap vol megalomane windturbines en akkers vol zonnepanelen, en de miljardensubsidies vliegen richting een kleine elite. De ongemakkelijke waarheid van de vervuiling en de uitbuiting die daar in andere werelddelen bij hoort, daar hoor je de gedeputeerden niet over. Op het gebied van mobiliteit: volledig falende apps en spitsmijdingen met cijfers om van te janken zo slecht. Hier zat duidelijk een als VVD'er verklede GroenLinkser aan het stuur. Het enige asfalt dat met dit college ongelimiteerd aangelegd werd, is het asfalt naar de bouwlocaties van de verschrikkelijke windturbines.

Voorzitter, tot zover enkele bespiegelingen over de wijze waarop dit college omging met Brabant.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. Dan nu de fractie van de Partij van de Arbeid. De heer Smeulders heeft het woord.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, collega's, tot u spreekt de opperbeschermengel van de Brabantse subsidie-industrie. Ze hebben me al veel genoemd in mijn leven, maar 'engel' nog niet zo heel vaak, dus dank daarvoor! Om nog even te reageren op wat mevrouw Van der Kammen net zei, dat ging ook weer over Europa natuurlijk: ja, wij zaten te denken dat we als provincie misschien nog veel meer moeten laten zien hoe Europees we wel niet zijn. Dat had in ieder geval wel gezorgd voor een betere verkiezingsuitslag zo voor de PvdA bij die Statenverkiezingen. Dus, nou, kans voor de komende jaren, zou ik zeggen.

Ik heb het eerder gezegd bij de bespreking van de begroting voor 2019, de laatste begroting die door, nou ja, het oude college is gemaakt in de vorige Statenperiode: aan alle mooie dingen komt een eind. En nu kan ik zeggen dat er écht een eind komt aan alle mooie dingen, want dit is het laatste moment dat we terugkijken op de vorige Statenperiode. Als we dat zuiver financieel bezien, dan vind ik het vooral belangrijk om te constateren dat er enorme stappen zijn gemaakt door het college in het verminderen van de onderbestedingen. Op een gegeven moment hadden we in de afgelopen Statenperiode een onderbesteding van zo'n 20%. Nou, dat is natuurlijk behoorlijk, is ook niet goed, en inmiddels zijn we op 5% uitgekomen. Daar was het vorig jaar natuurlijk al een flinke stap in gemaakt. Dat verdient gewoon complimenten. Daar hebben we ook met de Staten, in samenspraak met GS, aan gewerkt middels ons Platform Planning & Control. Ik denk dat we er wel trots op kunnen zijn hoe we dat met z'n allen de afgelopen jaren gedaan hebben. En nou, ik vind het toch wel leuk om nog een keer te zeggen: gedeputeerde Van Merrienboer, vandaag met een rode das voor de gelegenheid, heeft wel bewezen dat sociaaldemocraten wel degelijk goed met geld kunnen omgaan. Dus nogmaals complimenten daarvoor. Nog één opmerking over wat mevrouw Dingemans namens D66 heeft gezegd over onderbestedingen, de wens om dat ook op productgroepniveau beter te kunnen managen. Ja, ik zou dat ook graag willen, ik denk alleen dat het voor sommige productgroepen lastig is, omdat daar gewoon relatief grote projecten in zitten die, als ze dan iets vertraagd zijn en een jaarschijf overschrijden, in één keer tot een enorme onderbesteding leiden. Dus misschien nog een reactie van de gedeputeerde daarop, hoe we daarmee kunnen omgaan.

En tot slot: het mooiste onderdeel voor onze fractie is het meerjarenperspectief van het Ontwikkelbedrijf en de MIP-sleutelprojecten, het mooiste onderdeel van de jaarstukken die we ontvangen hebben. En waarom dan? Omdat dat enorm gericht is op integraliteit, zeker als het om die sleutelprojecten gaat, omdat het veelal projecten zijn die we samen met de samenleving uitvoeren, en omdat het gericht is op realisatie. Daarom zijn we ook zo'n fan van dat Ontwikkelbedrijf. Martijn van Gruijthuisen – hij is er helaas niet – heeft de afgelopen jaren, voor degenen die er niet bij waren, continu de metafoor gebruikt 'er moet gas op de plank'. Nou, ik heb in de krant gelezen dat meneer Van Gruijthuisen allerlei snode plannen heeft om aan de andere kant van de Statenzaal plaats te nemen binnenkort. Eerlijk gezegd wil ik die uitspraak wel adopteren, dat gas op de plank. Dat gaan we erin houden als PvdA.

De **voorzitter**: Dank voor uw bijdrage. Een interruptie op de valreep, mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Vindt de fractie van D66 de PvdA dan aan haar zijde als wij een verzoek gaan doen om die MIP-sleutelprojecten in een aparte bijeenkomst de aandacht te geven die ze verdienen?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dat is interessant, ja, dat had ik ook nog genoteerd. Ja, dat vind ik interessant, maar het is natuurlijk wel zo dat eigenlijk wat u nu zegt, dat dat apart aandacht moet krijgen, voor meer onderwerpen in de programmabegroting en in de bijlagen en in de jaarstukken geldt. Want ik weet bijvoorbeeld nog: vroeger hadden we een programma Provinciale Wegen, dat werd elk jaar besproken door de Staten met de gedeputeerde. Dat doen we nu ook niet meer, want dat zit gewoon in de P&C-documenten. Dus voordat ik u toezeg dat we dat gaan doen, wil ik wel effe kijken waar ik dat dan nog meer mee zou willen doen.

De **voorzitter**: Goed, hiermee is een einde gekomen aan uw bijdrage, mijnheer Smeulders. Dan nu een maidenspeech. De heer Brouwers gaat namens de fractie van 50PLUS het woord voeren. Voor hem alle aandacht, een maidenspeech. Aan u het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik heb nu een aantal sprekers gehoord en ik voelde me op een gegeven moment wel heel erg oud toen ik hoorde dat er iemand 22 jaar was. Ook van mijn kant uit: veel succes! Ik zal maar niet zeggen hoe oud ik ben! Wat zeg je? Ik ben bóven de 50plus, dat zeker!

Mijnheer de voorzitter. Ik heb mijn betoog opgebouwd langs drie lijntjes: even iets over de jaarrekening zelf, dat is misschien wat technisch, maar dan wat over de arbeidsmarkt en sociale veerkracht.

Mijnheer de voorzitter. We kregen maar liefst 350 pagina's, en als je dan nieuw bent, dan denk je: dat lees ik even in een weekend, maar dat viel tegen. Met deze jaarstukken kijken we terug naar het laatste volledige jaar van de bestuursperiode van dit college. Er is door de voorgaande sprekers al veel over gezegd, ik ga dat niet nog eens over doen, maar ik wil mijn bijdrage beperken tot de paar zaken die ik net noemde.

Als je enkel kijkt naar de cijfers, dan is het positief. Er zijn geen tekorten en er is ook niet meer uitgegeven dan was begroot. Goed is – en het is al eerder genoemd – om te zien dat de onderbesteding, een hardnekkig probleem van de afgelopen jaren, opnieuw is verbeterd en ook dat we nu inzicht hebben in de onderbesteding per programmaonderdeel. Kortom, puur cijfermatig valt er weinig te klagen en daar geven we dit college graag complimenten voor.

Maar, en daar komt het natuurlijk, voorzitter: wij hebben wel moeite met soms vage bewoordingen in deze jaarstukken. Ons wordt gevraagd – ik geef maar een voorbeeld, – in de tekst in programma 3, dat heet 'Natuur, water en milieu', en dan met name rond het thema vitale bodem, daar staat onder andere: "Een groot deel van de bodem in natuur- en landbouwgebieden verkeert in een matige staat". Een groot deel, hoeveel hectare is dat? Wat moeten we daaronder verstaan, een matige staat? Groeit daar niets meer, of alleen ongewenste vegetatie, of...? Wij weten het niet, en we kunnen het ook niet lezen. We hebben daarover een technische vraag ingediend, in de hoop dat de beantwoording meer duidelijkheid zou geven, maar helaas kwam dat antwoord niet, dus vandaar dat we deze vraag nog een keer neerleggen.

Voorzitter. Na de eerste algemene indruk wil ik er nog een paar zaken uitlichten die voor 50PLUS van belang zijn en waar we níet tevreden over zijn. Het grote punt van ongenoegen en teleurstelling blijft voor ons het totale gebrek aan aandacht bij dit college voor de oudere inwoners van Brabant. Misschien even voor u: we hebben 2,5 miljoen mensen wonen in Noord-Brabant, en 1 miljoen mensen zijn daarvan ouder dan 50 jaar: de mensen die jong waren toen onze provincie nog niet het economische wonderkind was, nog niet de hightech whizzkid van nu, ze deden gewoon hun werk, voedden hun kinderen op en legden met hun dagelijkse inspanningen de basis voor het Brabant van nu. Maar in het bestuursakkoord, noch in de opeenvolgende perspectiefnota's, begrotingen, buraps en jaarstukken worden ze genoemd. Uit deze jaarstukken neem ik twee voorbeelden. De arbeidsmarkt als eerste. Bij het algemeen economisch beleid, pagina 69, onder het kopje 'Arbeidsmarkt', lezen we dat er in vergelijking met 2015 inmiddels sprake is van een arbeidskrapte in plaats van -overschot. We lezen ook dat de provincie met subsidie bijdraagt aan een betere afstemming tussen onderwijsaanbod enerzijds en de vraag vanuit de werkgevers anderzijds. En er gebeurt meer, ook door de provincie, om de Brabantse arbeidsmarkt optimaal te laten functioneren. Een goede zaak, vindt 50PLUS. Maar helaas missen we hier weer de aandacht voor de oudere werkzoekenden, de groep die vaak al lang thuiszit, die op iedere sollicitatie een standaard-afwijzing krijgt, terwijl ze nog zo graag willen en zoveel kunnen, die gezond zijn en met hun ervaring veel zouden kunnen toevoegen, maar keer op keer de bevestiging krijgen dat ze niet meer mee mogen doen. Welke voorwaarden verbindt de provincie aan de verleende subsidies? Wordt daarbij ooit gesproken over de positie van de oudere werkzoekenden? Een paar pagina's verder: "Daarnaast is door verandering op de arbeidsmarkt het thema

'leven lang ontwikkelen' toegenomen aan belang." Helemaal waar, maar ook daar vallen de ouderen doorgaans buiten de boot. En dan het aantal personen begeleid naar ander werk: streefwaarde, hebben we gelezen, was 700, gerealiseerd 1.800. Dat klinkt heel positief, maar om wat voor personen gaat dat nou: ouderen, jongeren, langdurig werklozen, moeilijk bemiddelbaren, of juist kansrijk? We weten niets, alleen helaas getallen. We hebben ook nog een project 'Jeugdwerkloosheidvrije zone', ruim 300 jongeren zonder werk of studie die buiten beeld van de instanties waren uitgestroomd naar werk of onderwijs. Prachtig initiatief, mooi resultaat, maar we zouden heel graag soortgelijke initiatieven willen zien voor oudere werkzoekenden. Waarom lezen we daarover niets in onze jaarstukken?

Brabant heeft zich ontwikkeld tot een economische/technologische topregio met wereldwijde erkenning. Daar mogen we met z'n allen trots op zijn, zeker als je beziet waar we als provincie vandaan komen. Maar juist in een topregio wordt ook de kloof met degenen die niet kunnen aanhaken pijnlijk zichtbaar. Het is de morele plicht, de opdracht aan hen die wel aan de goede kant staan, zich in te spannen om ook de achterblijvers erbij te betrekken en te zorgen dat ze volwaardig kunnen meedoen. Wat is er concreet gedaan door de provincie om ouderen weer aan een echte baan te helpen? En waar is de aandacht van de provincie voor deze mensen?

Het tweede punt: sociale veerkracht. Dit college leek soms te worden gedreven door vernieuwingsdrang...

De **voorzitter**: Ik help u even met de tijd. U heeft nog één minuut.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Hoeveel minuten had ik dan, mijnheer de voorzitter?

De **voorzitter**: Zeven, en nu nog één.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Potverdorie, dan moet ik snel zijn!

Dan heb ik het niet over de noodzakelijke of breedgedragen wenselijke vernieuwing, maar vernieuwen alleen om te vernieuwen. Ik pak het voorbeeld van de subsidie die bestond voor de ouderenbonden, ouderenbonden met opleidingskosten voor vrijwilligers tegen de terechte voorwaarde dat die niet alleen voor de leden, maar voor ook voor alle ouderen in Brabant zouden werken, dat die zomaar opgeheven is. Met de komst van dit college en het programma Sociale veerkracht was het afgelopen voor die ouderenbonden. Er is nagenoeg geen subsidie meer verstrekt, maar ook het overleg met de provincie kwam tot stilstand. Reden: de provincie heeft geen taken meer op het sociaal domein.

Ik moet een stukje overslaan als u zegt dat ik nog maar één minuut heb...

De **voorzitter**: Nou, intussen eigenlijk helemaal geen tijd meer. Ik geef u, omdat het uw maidenspeech is, nog één minuutje.

De heer **Brouwers** (50PLUS): We hopen dat het volgende college het werk van ouderenorganisaties wel weer op waarde weet te schatten en ze in staat stelt weer te kunnen doen waar ze al jarenlang bewezen hebben waardevol te zijn: helpen van ouderen en daarmee bijdragen aan de leefbaarheid en het langer zelfstandig kunnen wonen en leven van ouderen.

Voorzitter, tot slot. De economische cijfers die Brabant laat zien, boven het landelijk gemiddelde: dat geldt ook voor de vergrijzing. Brabant vergrijst en dat gaat nog een aantal jaren door. We spreken de hoop uit dat in het nieuwe bestuursakkoord wel aandacht is voor de grote groep Brabantse ouderen en dat ze in de plannen die hier in dit gebouw worden ontwikkeld gewoon weer worden meegenomen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage en voor uw maidenspeech.

Applaus

De **voorzitter**: En ook voor u zijn er bloemen.

De Partij voor de Dieren dan nu, bij monde van de heer Van der Wel. Hij heeft het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. We bespreken vandaag de jaarstukken over het laatste volledige jaar van het huidige college, en daarbij valt ons een rode lijn op, namelijk de discrepantie tussen ambitie en realisatie. Het geld is er vaak wel, maar de output blijft achter. Twee portefeuilles met opvallende onderbesteding en overhevelingen vallen wat ons betreft op. Het zijn economie en natuur. Voor natuur geldt: we weten wat we willen en wat we te besteden hebben, maar het schort aan een voortvarende uitwerking. Daarover straks meer.

Eerst de economie. De onderbesteding bij economie is 5,2%, en dat valt binnen het criterium van 10%. De vraag is wel of er voor economie gewoon meer geld gereserveerd is dan realistisch te besteden is. Ook zijn er veel overhevelingen binnen het programma Economie en de vraag aan het college is of dit dan verkapte onderbestedingen zijn.

Een ander onderdeel binnen Economie is 'Brabant branding'. We hebben daar verschillende vragen over gesteld...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik ben nooit zo van de cijfertjes, op pagina X, daar onderaan, maar toch eventjes, of we het over hetzelfde hebben. Bij economie noemde u dat het mooi op 5,2 zit, maar dat is dus totaal over alle programma's. Bij economie is het 11,4, en dat is dus boven de afgesproken grens van 10%.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank, bij dezen, voor deze correctie.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De vraag blijft of er niet gewoon te veel geld voor economie is gereserveerd, meer dan überhaupt realistisch kan worden besteed. Dat is de vraag aan het college.

'Brabant branding', voorzitter, is een interessante post binnen Economie. We hebben er al eerder vragen over gesteld, want 'Brabant branding' wordt gebruikt om het imago van onze provincie op te poetsen. Maar hoe gebeurt dat dan precies? Het blijft een vaag verhaal. Er wordt geld gestoken in bijeenkomsten en persartikelen, maar het levert nou niet precies concrete dingen op, hoewel meer economische activiteit, en belangrijker nog: ten koste van wat? Want we lezen ook dat het doel van CO₂-reductie van 11% bij verre na niet gehaald wordt. Het resultaat is slechts 4,5%. Een verschil tussen ambitie en realisatie, voorzitter. In antwoord op onze technische vragen geeft het college aan dat de provincie slechts een beperkte invloed heeft. Echter, de mate van invloed is niet zozeer het probleem, het gaat erom hoe je die invloed aanwendt. Als het college alle negatieve effecten van de tomeloze inzet op economische groei blijft negeren, doen we onze beperkte inzet op CO₂-reductie zelf keihard teniet. Het is dan dweilen met de kraan open. Deelt het college onze visie daarop?

Met een economische groei van 3,7% behoort Noord-Brabant tot de snelste groeiers van Nederland. Vijf jaar op rij is de Brabantse groei groter dan het landelijk gemiddelde. Echter, waar het college dat alleen

positief beoordeelt, erkent de Sociaal-Economische Raad dat we in een systeem zitten dat tegen haar eigen grenzen aanloopt. Graag een reactie van het college hierop. In ieder geval toont bovenstaande aan, temeer, dat het belang van een klimaatparagraaf van groot belang is bij elk Statenvoorstel. Voorzitter. Gelukkig is onze motie in de vorige periode daartoe aangenomen, maar we horen wel graag van het college hoe het er nu voorstaat met de uitvoering.

De Sociaal-Economische Raad geeft ook aan dat in Brabant, in tegenstelling tot de economische groei, de brede welvaart juist achterblijft. Onder andere op het gebied van gezondheid, luchtkwaliteit en cultuur doet Brabant het slechter dan het landelijk gemiddelde. Deelt het college onze mening dat dit een zorgelijke ontwikkeling is? Wat wil het college doen om de economische groei niet ten koste te laten gaan van de energie- en klimaattransitie zoals die nu voorstaat? Gaan we de economische groei temperen, door bijvoorbeeld niet meer tientallen miljoenen euro's aan subsidies aan het bedrijfsleven te geven? Of gaan we juist nog meer spenderen aan de klimaatopgave, om de negatieve effecten van de gesubsidieerde economische programma's te compenseren? Graag een reactie van het college hierop.

Zoals beloofd, voorzitter, natuur, en daar hebben wij de nodige opmerkingen over. Binnen natuur zien we een aantal aanpassingen die helpen om de natuuropgave te realiseren, zoals de koers van 100% subsidie voor ecologische verbindingzones, de uitkoopregeling voor hele bedrijven, met grond en bebouwing, het ruilen van gronden, flexibilisering van begrenzing van het natuurnetwerk, mits dicht in de buurt. Echter, met al die maatregelen blijft de realisatie nog steeds achter op schema. In 2018 zien we nog steeds structurele onderbestedingen op natuur. De ambitie en het geld zijn er vaak wel, net als het besef van urgentie, maar de output blijft structureel achter. Voorzitter, we vallen in herhaling, maar dat geeft vooral het structurele karakter van de problematiek weer. Er is een onderbesteding op natuur van 4,3 miljoen euro, er wordt daadwerkelijk minder gerealiseerd. Vraag aan het college is dan: hoe vertaalt zich dat dan naar de toekomst? De onderbesteding op projecten samen met partners bedraagt zelfs 10,9 miljoen euro. Ook hier is de vraag of de output wel gerealiseerd wordt. Als oorzaak van de achterstand worden de partners genoemd, maar volgens ons lijkt het er een beetje op dat de provincie achterover zit. Moet de provincie niet zelf meer haar best doen om projecten te realiseren? Kunnen we grote en kleine natuurgebieden ook op een andere manier versterken, een manier die sneller gaat? Graag een reactie van het college.

Voor natuurcompensatie, met name rond de N279, is nog 1,14 miljoen euro te besteden, maar de compensatie moet eigenlijk nog gerealiseerd worden voordat de aantasting plaatsvindt. Tijdens de behandeling van ons initiatiefvoorstel voor meer bomen waren meer partijen het eens met die voorhanden zijnde compensatie. We beseffen het misschien niet, maar tijdens de behandeling werd nog steeds eens pijnlijk duidelijk hoe kostbaar de natuur werkelijk is die wij telkenmale moeten opgeven voor asfalt. Structureel geldt dat we moeten zorgen dat natuurcompensatie is gerealiseerd voordat de aantasting plaatsvindt, en niet alleen planologisch, maar ook fysiek. Immers, dieren moeten de tijd hebben om uit te kunnen wijken naar die compensatiegebieden. Uitvoering van de compensatie kan en mag dus niet op de lange baan worden geschoven. Is het college het met ons eens dat hier echt een koerswijziging nodig is in het beleid?

De **voorzitter**: Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. Kan de heer Van der Wel mij aangeven welke boom in Brabant gesneuveld is de afgelopen vier jaar voor asfalt? Ik kan me er geen één herinneren eigenlijk.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Het concrete geval dat we hier aanhalen is de N279, waar nog 1,14 miljoen euro te besteden is. Ik wijs er even op dat die compensatie nu in gang gezet moet gaan worden

voor als je later daar maatregelen wilt treffen. Maar aangezien dat niet van de grond komt, lijkt het ons niet logisch om met zo'n project te starten, als je niet aan de voorkant al die wettelijke afspraken bent nagekomen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar bent u het niet met mij eens dat de afgelopen vier jaar er op infrastructureel gebied zo weinig gebeurd is, dat volgens mij in de hele geschiedenis van deze Staten nog nooit zo weinig bomen verdwenen zijn voor de aanleg van wegen, en dat u eigenlijk de VVD-gedeputeerde hartelijk zou moeten danken voor die fantastische ontwikkeling in uw ogen?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Gedeputeerde, hartelijk dank!

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de heer Van der Wel nu zijn betoog vervolgt, waarbij overigens de aandacht voor het terugkijken iets meer in balans mag zijn met de aandacht voor het vooruitkijken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, het een kan toch niet zonder het ander, zou ik zeggen, anders moeten we een halfjaar wachten om de vooruitblik te krijgen, en dan lopen we nog meer vertraging op.

De **voorzitter**: Doe eens een poging.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Gezien de uitputting van gelden, maken wij ons zorgen over de kosten van natuur. Wij maken ons ernstig zorgen over de kosten van inrichting en beheer, de overheadkosten van het Groen Ontwikkelbedrijf en het rendement van het programma 'Ondernemend natuur'. Voorzitter. De getallen, de criteria die wij geschapen hebben, zijn enigszins verduidelijkt, maar toch maken wij ons daar zorgen over.

In antwoord op onze technische vragen staat er dat er aan grond 4.300 hectare beschikbaar is gekomen voor natuurontwikkeling. We hebben daarop doorgevraagd, maar de vraag blijft of dat dan ook planologisch geregeld is en of die 4.300 hectare op een eenvoudiger manier snel gerealiseerd kan worden. Graag een reactie dan van het college.

Over dat verdienmodel 'Ondernemend natuur' komen we niet veel te weten. We hebben vaker vragen gesteld over de kosten en de baten van dat programma, zoals: wat levert een euro geïnvesteerd door de provincie nu op voor de natuur, of voor de ondernemer? We raden het college aan om dat meer inzichtelijk te maken, of anders dat middels een notitie aan PS terug te koppelen.

En dan de samenwerking met de waterschappen. We hebben ook concreet een vraag over de samenwerking, omdat we lezen dat er natuurprojecten worden gestart, maar dat er uiteindelijk geen eindbeheerder voor de natuur wordt gevonden. En dat vinden wij gek. Graag ook een reactie van het college.

Ook de projecten aangaande verdroging blijven achter, met name bij de waterschappen, terwijl die toch zouden moeten weten hoe je verdroging zou moeten aanpakken. Ook graag een reactie van het college.

Voorzitter. Wij zouden geen Partij voor de Dieren zijn, als we het niet over veehouderij zouden hebben. Op dat vlak zien we veel ambities. Echter, we zien geen eenduidig integraal beleid terug, gericht op het oplossen van de veelvoudige problematiek waar de veesector ons in de provincie mee opzadelt. Een aantal jaren geleden erkende uw college al expliciet dat de verschuiving naar een plantaardiger dieet een van de meest duurzame maatregelen is voor verduurzaming van landbouw in de voedselketen. Hier lijkt echter het

programma zoals het er lag in 2018 niet ambitieus. Het leeuwendeel van de provinciale inzet was gespendeerd aan lapmiddelen voor de veehouderij. Het college blijft ook werken aan incidentenmanagement en dat blijft toch dweilen met de kraan open. We hebben technische vragen gesteld over de resultaten van het landbouwbeleid. Hoeveel uitstoot/reductie is er dankzij het beleid behaald? En in de beantwoording wordt verwezen naar de monitor Agrofood, waaruit blijkt dat de ammoniak- en fijnstofemissies de laatste jaren zijn gestabiliseerd. Echter, wij vroegen naar de invloed van het provinciaal beleid, immers, wij zijn ook een belangrijke speler in het maken van dat beleid, en daar vinden we eigenlijk niks over terug. Dat zou ik toch graag van de gedeputeerde terugzien, desnoods in een aparte notitie.

Ook zien we wat we al wisten, onlangs weer bevestigd via de vragen van GroenLinks, dat het aantal veehouders almaar kleiner wordt bij een gelijk aantal dieren. Het resultaat van het beleid zoals gevoerd in de jaarstukken 2018 is: te veel uitstoot, maar ook meer megastallen en minder boeren. Europese subsidieregels voor jonge boeren halen zo weinig uit, denken wij. Want wat kun je nog als jonge boer in zo'n race to the bottom? We zien dat het college inzet op een wirwar van programma's, instrumenten, regelingen, maatregelen, samenwerkingsverbanden en zorgvuldigheidsscore. Wij verliezen een beetje het overzicht. We kijken naar de kern van het probleem. Er zijn te veel landbouwdieren die te veel eten en te veel poepen. Dat is slecht voor de wereld en dat is slecht voor Brabant. Een eenduidige keuze voor een volledige inzet op krimp van het aantal dieren had zoden aan de dijk kunnen zetten, door kwalitatieve ontwikkelingsruimte altijd te verbinden aan kwantitatieve krimp. Graag een reflectie hierover van het college.

We zien eenzelfde aanpak bij mestfabrieken. Nu blijkt dat daar fraude plaatsvindt, zoals we in de kranten lezen, en daar zijn wij niet verbaasd over. Als het gaat om controle en handhaving, zien we dat er nog steeds meer geïnvesteerd moet worden. En dat is zeker nodig, want er lopen subsidieregelingen tot 580 miljoen euro in Brabant voor meer mestfabrieken, en zonder controle en handhaving gaat dat gewoon heel erg fout lopen. Die 580 miljoen euro had ook uitgegeven kunnen worden aan een structurele aanpak in Brabant en het wegnemen van problemen.

Voorzitter. Terugkijkend op 2018 is er nog veel werk aan de winkel. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. Dan nu de fractie van Lokaal Brabant, de al aangekondigde maidenspeech van de heer Van Pinxteren. Aan hem het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Als ik kijk naar de jaarstukken van 2018, dan hebben we het over een stuk geschiedenis, over een foto, een foto waarvan we kunnen leren voor de toekomst. Daar koppel ik meteen als Lokaal Brabant een thematiek aan vast: veranderen kost tijd en het lost niet op door te polariseren.

Deze maidenspeech is eigenlijk niet een maidenspeech. 6 oktober 1995 stond ik op deze zelfde plek en mocht toen voor de VVD-fractie het provinciaal milieubeleidsplan verdedigen en daar een discussie over voeren. Slechts 25 pagina's tekst in deze mooie notulen van die tijd. Toentertijd voor de nieuwkomer geen bescherming om niet te interrumperen. Mevrouw Bolten, Louis van der Kallen, Wim van Lith en uiteraard ook gedeputeerde Lambert Verheijen deden daar heel vrolijk en lustig aan mee. Maar waar ging het toen over? Het ging toen over het terugbrengen van de maximumsnelheid van 120 km op de autosnelwegen naar 100 km per uur, het ging toen over de verdrogingsproblematiek op de hoge-zandgronden, het ging toen over het aanleggen en realiseren van robuuste ecologische verbindingzones, het ging toen over het terugdringen van automobilititeit, het ging toen over de financiering en het onderhoud van gesloten stortplaatsen en het verwerken van baggerslib en afvalscheiding, het ging toen over effecten van de intensieve veehouderij op ons milieu en over de herstructurering van onze landbouw, verplaatsing van boeren van Zuid-Nederland naar Noord-Nederland, het ging toen over deregulering en rentmeesterschap

en over files en mobiliteitsproblematiek. Allemaal onderwerpen die ik ook vandaag de dag – en het was toen echt 6 oktober 1995 – wederom tegenkom in onze jaarrekening. Is er nou zoveel veranderd? vraag ik me dan af. Ik zie dat er nog heel veel werk aan de winkel is en dat er nog heel veel moet gebeuren, want een aantal teksten van de jaarrekening 2018 sluiten naadloos aan bij de problematiek die we toen met elkaar besproken hebben, en zijn nog steeds niet opgelost, ondanks heel veel geld dat we daarin gestoken hebben en heel veel energie van welwillende ambtenaren, belangengroeperingen, agrariërs, enzovoort. Het is niet opgelost.

Ook Lokaal Brabant is van mening dat in 2018 heel veel werk verzet is door iedereen die daar verantwoordelijk voor geweest is en iedereen die het beste voorhad met Brabant. Of het nu de ambtelijke ondersteuning is, of het zijn de agrariërs, of het zijn de burgers, het midden- en kleinbedrijf, iedereen heeft er hard aan gewerkt om Brabant weer een stukje verder te helpen. En als we kijken naar de jaarcijfers – daar hebben al heel veel mensen naar gekeken –, dan klopt dat wel. Een aantal fracties in deze Staten waren in staat om 80 vragen bij elkaar te stellen, en die zijn ook alle 80 beantwoord en hebben een duidelijk beeld gegeven van hoe we ervoor staan. Die foto is nog helderder geworden. Ja, we staan er goed voor met een reservepositie van ongeveer 3,5 miljard euro; dat is niet gering. Daar kunnen we nog wel iets mee en daar moeten we ook wel nog iets mee, zeker in het licht van wat ik net schetste. Er zijn nog wat veranderingen te realiseren. Begrotingsbeheer, daar maakte de accountant een opmerking over: dat kan nog beter. Onderuitputting, daar is al meer over gesproken vandaag, ook iets om op te letten. En daar zullen we zeker onze lessen voor de toekomst uit moeten trekken, en die zal het college ook moeten kennen.

Lokaal Brabant heeft nog wel enkele aandachtspunten, en dat zit 'm met name op de beheersing van onze projecten en onze middelen die wij daarvoor ter beschikking stellen. Want het kan financieel-technisch allemaal mooi kloppen in de jaarrekening, maar hebben wij onze afgesproken kwantiteiten en kwaliteiten gerealiseerd en zijn de resterende budgetten nog voldoende om dat laatste stuk ook te realiseren? Waar hebben we op gestuurd? Hebben we alleen maar gestuurd op die centen, of hebben we ook gestuurd op die doelen en die ambities? Waar hebben wij als Staten op gestuurd: alleen op de centen, of ook op onze ambities? Hoe hebben wij onze Brabanders en onze Brabantse gemeenten gefaciliteerd, om samen met ons een aantal dingen te realiseren? Hoe hebben onze bijdragen bijgedragen tot maatschappelijke veranderingen, die we met elkaar graag willen, en hebben we voldoende vorderingen gemaakt? Zijn deze prestaties kwalitatief en kwantitatief gemeten en hebben we daar met elkaar het debat over gevoerd? Of hebben we alleen het debat gevoerd over wie welke middelen krijgen? Daar zit voor ons, als Lokaal Brabant, in de toekomst zeker nog een belangrijk punt waar we het met u over willen hebben, en ook over het stuk van onderuitputting en overbesteding, want overbesteding is niet erg als daar een extra prestatie voor ligt en dat van tevoren met elkaar afgestemd is.

We hebben geluisterd naar alle bijdragen die vandaag hier geweest zijn. Er zijn er een aantal heel erg inhoudelijk geweest, maar ook een aantal sluiten rechtstreeks aan met wat ik daarnet in het begin zei: zijn we ook goed op weg met onze veranderingen? Daar zitten nog wel een paar vraagstukken.

Afsluiten wil ik met een kleine anekdote. We hadden het over maidenspeeches. De heer Toine Manders, misschien u wel bekend, oud-Europarlementariër, en misschien weer nieuw Europarlementariër, ooit ook fractielid van de VVD, hield zijn maidenspeech in 1999, maar dat was tevens zijn exitspeech. Echter, hij is van grote invloed geweest op de Brabantse politiek.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren voor zijn bijdrage en ook voor u zijn er bloemen.

Applaus

De **voorzitter**: De fractie van de ChristenUnie-SGP, bij monde van de heer Vreugdenhil, dan nu het woord. Aan hem het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel voor het woord, mijnheer de voorzitter. Voorzitter. Het gaat goed met de provincie Brabant, en Brabant is volop in ontwikkeling. Met deze woorden starten de jaarstukken. We mogen ook dankbaar zijn voor al het goeds dat ons gegeven is en de vele talenten waar we hier in Brabant mee mogen werken. Maar we willen toch een aantal kanttekeningen maken, want we maken ons ook zorgen, bijvoorbeeld zorgen over de verdieping van de criminaliteit, jongeren die steeds lastiger een woonruimte kunnen vinden, de uitbuiting waarop een fors deel van onze economie gebaseerd is en de razendsnelle afname van het aantal boeren in onze provincie. Voorzitter, en dat laat zien dat ondanks dat het goed gaat in Brabant, we niet achterover moeten leunen, maar volop oog moeten houden voor de kwetsbaren. In de campagne die we gevoerd hebben maakten we ook al duidelijk dat het allemaal niet zo rooskleurig is als in deze jaarstukken wordt vermeld. Ik noem u vier dingen, onder andere de aanpak van ondermijning. Er vindt nog steeds verdieping plaats van de ondermijning in Brabant en de kosten voor criminaliteit worden nog steeds voor een deel door burgers betaald als er afval op hun land gedumpt wordt, voor 50%. Of de situatie van de handhavers, waarvoor we een tijdelijke regeling hebben kunnen realiseren voor twee jaar, maar er niet in zijn geslaagd om structureel extra handjes voor toezicht in het buitengebied te realiseren. Of, voorzitter, bijvoorbeeld het programma 'Veerkrachtig bestuur'...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, u sprak zo snel, ik wil op het eerste punt nog even terugkomen. Vindt u het niet heel erg jammer dat het geld dat beschikbaar is gesteld niet helemaal is opgegaan en kunt u verklaren waarom dat is?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Daar zijn technische vragen over gesteld. Als je het aantal dumpingen ziet die plaatsgevonden hebben en tegelijkertijd hoeveel mensen er een beroep doen op de regeling, dan laat dat wel zien dat het heel moeilijk en lastig is om dan ook daadwerkelijk van die regeling gebruik te maken. Juist een aantal versnellingen, en daar hebben wij hier vaker voor gepleit: een honderd procent vergoeding en ook direct uitgekeerd, en niet pas na een jaar of nog later, kan ertoe leiden dat die vergoeding veel beter benut kan worden door iedereen die er aanspraak op kan maken. Daar blijven we voor pleiten, om in de komende periode ook ervoor te zorgen dat eenieder die hiermee te maken krijgt ook netjes vergoed krijgt wat de schade is die geleden wordt, en niet een jaar later, maar het liefst twee maanden later. Ik hoop dat we daarin in de komende periode ook samen echt slagen kunnen maken, want dit is echt een doorn in het oog van veel mensen in het buitengebied, en ook veel terreinbeherende organisaties.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, dank u wel voor die aanvullende toelichting, want inderdaad: we kunnen hier met z'n allen vaststellen dat er geld over is, wat jammer is, en dat het probleem nog bestaat. Maar ik ben blij met uw oproep om daar in ieder geval iets aan te gaan doen. Laten we kijken hoe we die regeling efficiënter kunnen maken. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dat is ook precies eigenlijk de doelstelling van dit debat: je moet ook achter de cijfers kijken naar de oorzaken ervan, en laten we daar vooral ook van leren, van het verleden, en kijken hoe we het in de toekomst beter kunnen doen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. De paragraaf 'Veerkrachtig bestuur' moet haast wel geschreven zijn vóór november vorig jaar, want waar deze jaarrekening zegt dat in elke gemeente een adequaat en op de regio afgestemd traject is doorlopen om tot besluitvorming te komen over de eigen bestuurlijke toekomst, heeft het debat in december, denk ik, diepe sporen getrokken in het vertrouwen van de provincie in het hele proces. Dat vind ik jammer. Het vertrouwen zullen we in de komende periode ook moeten herstellen. Daar hebben we, denk ik, veel kapotgemaakt van wat we in de afgelopen jaren opgebouwd hadden. Bijvoorbeeld de agrofood-paragraaf, waarin door het college aangegeven wordt dat voortvarend invulling is gegeven aan een versnelling van de transitie veehouderij. En tegelijkertijd ligt er een rapport van het Expertteam UBA, dat hele stevige uitspraken doet over het beleid en aangeeft dat dit leidt tot het stimuleren van grootschaligheid, dat er een sociaal vangnet ontbreekt en dat een grote groep van goedwillende, integere ondernemers, die de middensector vormt en niet tot de koplopers kan behoren, juist de dupe zijn van dit beleid.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja voorzitter, een vraag aan de heer Vreugdenhil, die ik ken als een sociaal mens, begaan met het lot van Brabanders die het minder hebben en absoluut naar mijn idee ook begaan met het lot van onze jongeren. Ik heb u horen zeggen – en dat zeiden velen in deze Staten –: jongeren, joh, dat is geen kerntaak van ons. Ondanks alle mooie woorden: het is geen kerntaak van ons. Maar hoe zit dat nou met criminaliteit? Sinds wanneer is criminaliteitsbestrijding een kerntaak van deze provincie, meneer Vreugdenhil? En waarom kiest u in dit geval er wél voor om er provinciale middelen aan te besteden en waarom in het geval van onze jongeren die tussen wal en schip dreigen te raken, wier levens vernietigd dreigen te worden, zegt u van: och, het is onze kerntaak niet en zoek het verder zelf maar uit? Want daar komt het op neer.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. De eerste kwalificatie die de heer Heijmans gaf klopt volledig. Zowel op sociaal gebied als op veiligheidsgebied kijken wij naar de kwetsbaren. Juist in de afgelopen vier jaar, meneer Heijmans – daar zijn wij de periode mee begonnen – hebben wij ervoor gepleit om het extra geld dat wij in het verleden uitgaven voor de jeugdzorg, bovenop het geld van het rijk, ook in de komende periode in te zetten. Helaas heeft dat het niet gehaald de afgelopen periode. Ik heb er meermaals voor gepleit, en dat was ook eigenlijk het moment waarop ik u aan mijn zijde had moeten vinden, om dat op te pakken. Dat hebben we afgesloten, dan moeten we nu verder gaan. U heeft net ook mijn bijdrage gehoord: vanuit de verantwoordelijkheid die wij voelen vanuit de periode dat wij beiden hier in de Staten nog spraken over jeugdzorg, en daar wil ik invulling aan geven binnen de mogelijkheden en het gevraagde, wat ook door de eigen directeur aangegeven is van de gemeente, en daar gaat u ons zeker op ons pad vinden, om daar met voorstellen te komen om ook die verantwoordelijkheid op te pakken.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, mijnheer Vreugdenhil, het zou mij zoveel waard zijn als wij nou eens niet in dat verhaal van die kerntaken zouden trappen. Bent u bereid om met mij in de komende vier jaar te kijken: waaraan hebben wij in Brabant behoefte, welke Brabanders komen in de knel, welke Brabanders moeten door ons geholpen worden, en dat dát het criterium wordt waar we naar kijken en níet of het nou officieel een kerntaak is of niet? Want er is niks zo erg, meneer Vreugdenhil, dan tegen mensen van wie we verwachten dat ze gaan stemmen, te zeggen: ja, ik snap uw probleem, maar helaas 'we gaan er niet over'. Dat bent u toch wel met mij eens, dat we dat niet moeten doen?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil, antwoorden, en dan gaan we terug naar de jaarrekening.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, meneer Heijmans, ik denk dat u met de verkeerde het debat voert, want volgens mij vinden we elkaar daarin en pleiten wij op tal van punten, ook de afgelopen vier jaar... Als u even terugkijkt naar de afgelopen vier jaar, als we het hadden over de investering in de dorpen, waarin de leefbaarheid van de dorpen overeind gehouden moest worden, vond ik u niet aan mijn zijde, toen ik daar met voorstellen kwam, want het behoort niet tot het kerntakenpakket. Als het ging om veiligheid, hoeveel robbertjes heb ik moeten vechten met uw gedeputeerde voor een goede regeling er kwam voor toezicht in het buitengebied? En zo kan ik wel door blijven gaan op allerlei punten waarin wij samen naar het goede voor Brabant kijken. Wij verschuilen ons niet achter kerntaken. U heeft uw handen nu weer vrij, dus ik neem aan dat we de komende periode vaak samen op stap gaan om hier nu met goede voorstellen te komen die het goede zoeken voor Brabant.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil vervolgt zijn betoog over de jaarrekening. Nee nee, u had al twee keer geïnterrumped. Nee nee, daar trappen wij niet in vandaag. Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik noem nog één voorbeeld, en dat is de energietransitie. Er wordt met mooie woorden gesproken in de jaarrekening en tegelijkertijd weten we met z'n allen dat we de energievisie die we met elkaar vastgesteld hebben zagen als een lege huls waarin eigenlijk niet gekomen kwam tot echt goede afspraken voor de toekomst en het werd doorgeschoven naar deze komende periode. Er is een belangrijke taak voor GroenLinks weggelegd voor de komende periode, om daar ook echt een verandering in te brengen.

Voorzitter. Maar daarnaast is er in het afgelopen jaar, 2018, ook een mooie basis gelegd voor de toekomst van Brabant. Ik denk bijvoorbeeld aan de OV-visie, die de basis moet gaan worden straks voor de diverse concessies die er komen, of bijvoorbeeld aan het plan 'Robuust Brabant 2030, de basis op orde'. Wat zou het mooi zijn als we dat kunnen realiseren in de komende jaren, om daarmee ons ov goed op orde te krijgen, gericht op het plan OV-visie 2040, of de omgevingsvisie, waarin we met elkaar een lijn uitgezet hebben tot een echte, andere cultuur hier in het provinciehuis; het zal nog wel gerealiseerd moeten worden.

Voorzitter. Deze jaarrekening laat zien dat financieel de basis goed op orde is, en dat is een groot compliment ook aan de gedeputeerde financiën. Ook de stevige debatten die we gevoerd hebben over de onderbesteding hebben ertoe geleid dat het in ieder geval op de 5% is gekomen, met de kanttekeningen die gemaakt zijn op de diverse programma's – die ga ik niet herhalen.

Voorzitter. Staat u me toe af te sluiten met een persoonlijk compliment aan twee jonge Statenleden hier in de zaal: de heer Gremmen en mevrouw Van der Linden. Want zij lieten op een hele mooie manier zien hoe je met een persoonlijk verhaal, vanuit een terugblik op wat geweest is, ook je dromen voor de toekomst daarin mag schetsen en eraan mag werken. En laat dat ook de lijn zijn voor de Staten in de komende vier jaar, waarin we scherp-kritisch zijn op de resultaten van het college, maar tegelijkertijd constructief naar de

toekomst met z'n allen zoeken naar het goede voor Brabant. Die periode gaan wij graag met alle Staten en alle fracties in, om daarin samen te werken en te kijken wat voor moois we allemaal kunnen realiseren.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. Dan zijn we nu aan het einde van de eerste termijn van de zijde van uw Staten. Zo dadelijk zal het college in ongeveer de helft van de tijd – dat zal ongeveer 35 minuten spreektijd zijn – reageren op de gestelde vragen, maar voordat het zover is gaan we even de benen strekken en wat bewegen. De vergadering is voor tien minuten geschorst.

Schorsing (15.31 – 15.47 uur)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil u vragen uw plaatsen in te nemen. Aan de orde is in de eerste termijn de reactie van de zijde van het college op de door u ingebrachte op- en aanmerkingen over de jaarstukken. Die bijdrage van het college wordt traditiegetrouw aangevangen door de gedeputeerde voor financiën en daarna zullen in de voor het college beschikbare tijd ook de andere leden van het college, voor zover nodig, aanschuiven in de beantwoording van de vragen. Het woord is aan gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Laat ik om te beginnen collega Pauli excuseren, die op dit moment u en ons vertegenwoordigt bij het afscheid van Emile Aarts als rector van de Universiteit van Tilburg. Ook om een streep te zetten onder de grote betekenis die Emile heeft gehad voor een aantal belangrijke ontwikkelingen in Brabant, vinden wij dat zonder meer passen, maar dat betekent dat u de vragen die over economie en arbeidsmarkt gaan geacht wordt aan mij te hebben gesteld als vervanger van de heer Pauli. Ik ga proberen daar zo goed mogelijk antwoord op te geven.

We kijken terug, maar het is wel mooi die mix te zien van mensen die terecht het accent leggen op het afgelopen jaar, want de jaarstukken liggen immers voor, en een aantal van u die natuurlijk de gelegenheid pakten om terug te blikken op de afgelopen periode, want het is inderdaad de laatste jaarrekening, en dat is eigenlijk wel bijzonder, want vier jaar geleden was mijn eerste optreden hier ook een jaarrekening, maar die was van het toen inmiddels vertrokken college. Ik vind het heel fijn om nu inderdaad de verantwoording van het door ons gevoerde beleid ook nog zelf namens het college, en met mijn collega's, te mogen doen. Wat ik heel mooi vond, en daarmee wil ik u echt complimenteren, is dat we in een aantal maidenspeeches eigenlijk ook al generaties aan het terugkijken zijn: de heer Van Pinxteren, maar ook de heer Brouwers als het gaat over inmiddels het vorige millennium al, 1995. Het is zo'n 25 jaar geleden, en als je die vooruit klapt, ben je in 2045. Wij denken dat discussies daarover dan ver weg zijn, maar het is eigenlijk heel dichtbij, want over 25 jaar is mevrouw Van der Linden nog steeds jonger dan uw gedeputeerde! Ik wil echt iedereen complimenteren met de maidenspeech, juist omdat het volgens mij kwalitatief heel goede bijdragen waren. Ik waardeer ook de maidenspeech, als ik kijk naar Forum, van de heer De Bie, die echt begon met de constructieve samenwerking te onderstrepen, door de verantwoordelijkheid te nemen voor een jaarrekening waar hij weinig invloed op heeft gehad, maar wat ik wel echt onderdeel van die constructieve samenwerking vind, om daarvoor te gaan staan en tegelijkertijd daarmee volledig de weg vrij te maken – maar dat doen we in een volgende ronde wel! –, als het gaat om alle ruimte, zou ik zeggen, voor productieve verschillen van mening, maar dan vooral op inhoud. En als het dan gaat over kerntaken, of maatschappelijke opgaven, wie definieert die? Op het moment dat we het over kerntaken hebben, denken we dat dat is wat de wetgever aan ons opdraagt, maar ik zou kerntaken toch vooral willen zien als wat ú opdraagt aan dit college om te doen, al is dat een definitie van kerntaken die daar misschien enigszins van afwijkt. Allemaal voor straks.

Ik wil ook echt de Staten dankzeggen. De heer Smeulders deed dat door een verwijzing ook naar de samenwerking in het Platform Planning & Control aan te stippen. Ik kijk naar mevrouw Dingemans, die ons

in dat platform voorzit. Ik denk dat we met elkaar trots mogen zijn op in ieder geval een aantal zaken als het gaat over de gezonde financiële huishouding van Brabant: degelijk, solvabel, op orde, maar ook altijd met ambitie om dingen beter te doen.

De onderbesteding is door een aantal van u genoemd. Aan de ene kant waren er waarderende woorden dat we die hebben opgepakt, aan de andere kant heeft de heer Gremmen terecht gezegd: ja, maar zo gauw zijn we niet tevreden, we willen daar ook mee verder. Dat is inderdaad voor een volgend college. Ik denk dat er op het punt van onderbesteding zeker nog wel werk aan de winkel is, maar u ziet ook in het Statenvoorstel dat we daarbij echt wel een verschil maken met waar die onderbesteding vandaan komt. Daar waar die te wijten is aan onze eigen inspanningen – en dat heeft dan bijvoorbeeld te maken met vertraging in onze eigen procedures –, kunnen wij echt nog wel verbetering nastreven, maar in het sturen in netwerken – en daar kom ik straks bij economie nog wel heel even op terug – is ook de erkenning met elkaar dat voor doelbereik we altijd ook afhankelijk zijn van de mate waarin de ander ook in staat is om tijdig en krachtig mee te doen; dat speelt natuurlijk ook een rol bij het tempo dat wij kunnen maken. Ik denk, en daar wil ik zeker ook de staf voor bedanken, dat ook transparantie enorm bijdraagt aan het met elkaar sturen op het voorkomen van onderbesteding, of, beter gezegd: om ervoor te zorgen dat wat we zeggen te doen voor de kosten waarvoor we het voorstellen, we daar zo nauwkeurig mogelijk bij blijven.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Wat de gedeputeerde nu aanhaalt, dat we afhankelijk zijn van partners en dat daardoor met name bij economie de besteding achterblijft, is nu precies de crux van het verhaal. We hebben hier te maken met een ervaren college en je moet ook inplannen dat dingen tijd kosten. Ik zou zeggen: je gaat van tevoren bedenken wat je wilt, dan maak je beleid en dan weet je dat de partners staan te wachten op geld...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nou, dat u nu zegt, van: we maken een programma – dat is precies ons vermoeden van de afgelopen vier jaar –, dan gaan we kijken wie er meedoet, en dan komen ze al of niet, en dan loop je vertraging op. Dat is een beetje de situatie zoals die is, en dat is wat anders dan wat u nu zegt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Zonder in een semantische discussie te komen, maar uw denken vertrekt vanuit de provincie, als het begin en het eind van alles, alsof wij in het middelpunt staan. Gewoon heel praktisch een paar voorbeelden. Economie werd genoemd. Wij hebben – en de heer Pauli zeker in persoon – ons uitermate ingespannen om met het rijk een deal te sluiten die tegemoetkwam aan de enorme innovatie-uitdaging die er ligt op het terrein van agro en technologie. Als het gaat om de regiodeals, zijn wij heel blij met het feit dat Brainport bediend is en dat Midden- en West-Brabant ook een bijdrage hebben gekregen, maar wij hebben het kabinet nog niet zover om ook voor die regiodeal Noordoost, die een sterk accent krijgt naar die agenda, afspraken te maken. U kunt dan zeggen: dat ligt aan u, en misschien is dat wel zo, want kennelijk hebben we het kabinet nog niet overtuigd om het geld naar Brabant te krijgen, maar het is wel precies dit soort trajecten die maken dat u nu een onderbesteding ziet op economie, die wij geen van allen het liefst zouden hebben gezien, maar die wel ontzettend goed verklaarbaar is uit het feit dat de ander, van wie wij willen dat hij meedoet, nog niet zover is om mee te doen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat verklaart voor een belangrijk deel de onderbesteding...

De **voorzitter**: Uw punt is wel duidelijk. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, dat lijkt er dan een beetje op dat wij beleid maken en dan hopen dat het rijk, of een andere partner, mee gaat doen. De Staten zijn niet te beroerd om geld vrij te maken op het moment dat het nodig is, maar wat u met heel veel van die projecten hebt gedaan, is eerst een soort globaal beleid maken, daarvoor geld reserveren, en dan vragen of partners naar ons toe komen. Dat is niet alsof het begint en eindigt met de provincie, maar wel een soort zorgdragen voor het proces, dat je weet wat nodig is in de markt. Kijk bijvoorbeeld naar de glasvezel. Daarvan dachten we: dat is nodig, daarvoor maken we 50 miljoen vrij, vervolgens pakt de markt het op en zegt iedereen: goh, wat gek, dat hadden we nou niet verwacht. Nou, dat had je wel kunnen uitzoeken van tevoren, voordat je ons vraagt om 50 miljoen. Dus dat is een beetje het verschil van inzicht.

De **voorzitter**: Het punt is wel gewisseld. Ik geef de gedeputeerde graag de gelegenheid om nog kort en krachtig te reageren, en dan gaan we verder.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, mijnheer Van der Wel, in uw verhaal pakt u glasvezel als voorbeeld, en dan vertrekt u vanuit de veronderstelling dat alles van tevoren te bedenken is. Volgens mij staat ons bestuursakkoord van de afgelopen jaren er bol van dat wij op zoek zijn daar waar wij toegevoegde waarde kunnen leveren. Wij hebben op dat moment, op basis van goede gronden, met elkaar de keuze gemaakt om een breedbandfonds op te richten, omdat wij op dat moment marktfalen zagen. Als je dan in de uitvoering tot de conclusie komt dat dat marktfalen inmiddels niet meer optreedt, dan ben ik ontzettend blij dat we dat geld nog in the pocket hebben en kunnen besteden aan andere zaken. Dat is de adaptiviteit waarmee wij in ons beleid ook in willen spelen op gewoon veranderende omstandigheden en dat is volgens mij juist bij uitstek op het terrein van economie aan de orde.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer de gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dus dat als het gaat over onderbestedingen, in ieder geval zeker ook in reactie op de heer Gremmen. Ik denk dat we inderdaad daar nog een aantal stappen kunnen zetten. Ik zeg 'we', want het is een samenspel, ook van de Staten, PS en GS. Volgens mij moeten we ook de hand aan de ploeg slaan om in de volgende periode daar weer verder stappen in te zetten. Of het dan zou moeten gaan over een globaal percentage 'over de hele', vraag ik mij af, en met mij vraagt ook de accountant zich af of dat verstandig is. De accountant zegt terecht: kijk naar de verschillen die in de programma's aan de orde zijn, omdat in het ene programma echt sprake is van andere omstandigheden dan in het andere. Voer voor een volgend college.

U wees ook op een paar risico's. De glastuinbouw Deurne werd genoemd. Ik denk dat de PAS-uitspraak die de Raad van State gaat doen – en die is op vrij korte termijn te verwachten – ons ook weer zal helpen om een nog beter beeld te krijgen op de wijze waarop wij de ambitie die wij nog steeds hebben, en dat is daar realiseren van glastuinbouw, maar dan binnen duurzame randvoorwaarden, onder welke omstandigheden en onder welke voorwaarden we die daar kunnen realiseren. Daar lopen wij op dit moment financieel geen additionele risico's mee buiten de risico's die we eigenlijk al hebben voorzien. Het is natuurlijk onze opgave om te kijken of we daar beter uit kunnen komen, maar het leidt in ieder geval niet tot extra risico's.

Hetzelfde geldt voor Ruimte voor Ruimte. Wij hebben Ruimte voor Ruimte de afgelopen jaren getransformeerd naar een ontwikkelingsmaatschappij, met de provincie als enige aandeelhouder. Het gaat in stapjes, maar we hebben weer de stap gemaakt van 100 miljoen naar 85 miljoen nog terug te verdienen. Daar doen we nog best lang over, maar tegelijkertijd is dat ook niet zo erg op het moment dat we met Ruimte voor Ruimte nieuwe meerwaarde creëren. Het voorbeeld van Oosterhout is ook in de publiciteit geweest, waarbij we niet alleen onze historische kosten, zeg maar, terughalen, maar waarbij we ook nieuwe problemen, of problemen van nu, oplossen. In die zin zie ik alleen maar uit naar een verder succes van Ruimte voor Ruimte, want dat zit er daadwerkelijk in.

U haalde nog even de motie Duisenberg-van Meenen aan, want die hoort daar echt bij, meneer Gremmen. Ik vind het wel een uitdaging. Ik heb er eerder op gereageerd en als ik daar terug naar kijk, dan was er volgens ook aan de kant van uw Staten echt de goede intentie om daarmee aan de slag te gaan. De heren Koevoets en Uijlenhoet hebben dat volgens mij ook prima gedaan. Maar het vraagt wel wat van u straks, ook in deze periode, om daar nog wat meer power onder te zetten, omdat die werkwijze het echt verdient om breed te worden ingevoerd, en nu hebben we eigenlijk alleen maar een pilot gehad rond de economie. Eerder heb ik al aangegeven dat ik de constructieve opstelling van de heer De Bie van Forum in relatie tot de huidige jaarrekening heel erg waardeer. Ook ik zie uit naar de discussie met u als het gaat over wat we in Brabant willen doen en waar we van zijn. Laten we dat debat ook de ruimte geven om te voeren.

Dank in de richting van de heer Deryckere – en nogmaals: hij staat in de voetsporen van illustere voorgangers – als het gaat om de degelijkheid in relatie tot de financiën. Ik heb me daar altijd heel prettig bij gevoeld als het gaat over de oppositie van die kant. Volgens mij is op die manier ook een bijdrage geleverd aan, nou ja, ik vind toch een heel gezonde financiële huishouding, die, in de terminologie van u, wij weer mogen doorgeven aan de volgende generatie.

Het BBV kwam ook even voorbij, en dan ben ik ook bij een belangrijk deel van de inbreng van mevrouw Van der Kammen. Het Besluit Begroting en Verantwoording zal, als we gaan toepassen wat de commissie heeft geadviseerd, door mevrouw Van der Kammen terecht aangeduid als een verduidelijking van de spelregels die er zijn, consequenties hebben. Daar vragen wij met elkaar aandacht voor, maar ik wil hem toch even optillen in welke keuzes daar eigen voorliggen. Aan de ene kant moet je doen wat je zegt, dus als het BBV dingen vraagt over jaarlijkse verantwoording op het terrein van subsidies, dan is dat terecht. Wij spannen ons daar ook werkelijk voor in als het gaat om jaarrapportages / verantwoording, en toch zitten wij op een fundamenteel ander spoor. Daar willen wij niet de commissie BBV op aanspreken, want zij voert uit wat de wetgever vraagt, maar daar willen wij met de wetgever zelf nog eens over praten. Want waarom hebben wij er in Brabant voor gekozen om het op een andere manier te doen? Wij willen dat subsidies gekoppeld zijn aan prestaties en dat over die prestaties verantwoording wordt afgelegd. Dat kan betekenen dat, als voor een prestatie meer jaar nodig is, de verantwoording aan het eind van die periode wordt gedaan. Ik heb dat in gemeenteland ook altijd bepleit, want dat bespaart een enorme kluit werk. Dat moet wel een degelijke verantwoording zijn en moet er ook toe kunnen leiden dat subsidies lager worden vastgesteld als de prestatie voor minder geld kan worden gerealiseerd. Maar ik zie een toegevoegde waarde in een keuze voor het verantwoorden van prestaties boven de noodzakelijke jaarlijkse verantwoording, die je ook altijd zult moeten doen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, die jaarlijkse verantwoording, dat is precies wat tot 2012 de situatie was, en dat was een uitstekende methodiek. In de jaarrekening 2012 heeft de provincie voorgesorteerd op eigenlijk het ontwijken van een boete voor het overschrijden van de EMU-saldonorm. Kunt u dat nog eens naar voren halen wellicht?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, ik ben wel oud, maar in 2012 stond ik nog niet hier. U haalt een drijfveer aan die in ieder geval vanuit mijn perspectief niet de drijfveer is. De drijfveer om te kiezen voor een andere verantwoording van subsidies was een jarenlang appel, juist vanuit de Brabantse samenleving, om te kijken of, als het gaat over verantwoording, we dat op een moderne leest konden schoeien. U haalt nu een motief aan, waarvan ik denk: ja, dat zijn de motieven die in die tijd in die discussie gewogen en beoordeeld zijn. Als ik er op de lange termijn naar kijk, ben ik voorstander van de huidige methodiek. U kunt er allemaal verschillend naar kijken, maar wij zien subsidies als een bijdrage aan partijen om prestaties te leveren die door Brabant worden gewaardeerd. Dan vinden wij uiteindelijk een methodiek waarin partijen volop bezig kunnen zijn om te doen wat ze moeten doen, en dan eenduidig, maar stevig een prestatie te verantwoorden. Dat hebben wij eigenlijk liever dan het jaarlijkse ritueel, waarbij je partijen ook belast. Ik weet dat u dan zegt: maar er zijn ook, zeker voor de kleinere subsidies, lichtere regimes mogelijk. Dat is ook zo, dus je zoekt daar een beetje naar het midden, maar waarom ik zou willen dat de wetgever er nog eens naar kijkt, is dat ik een subsidiesystematiek wil waarin niet de jaarschijf maatgevend is voor de activiteiten, maar de prestatie die geleverd moet worden. Daar blijf ik voorstander van.

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Maar dat betekent dus dat het u in de tussentijd eigenlijk niet zoveel interesseert wat de subsidieontvanger met het ontvangen belastinggeld allemaal aan het doen is. Vindt u het vanuit het verantwoorden van prestaties juist niet hartstikke belangrijk om dat kritisch te volgen? U bent toch een overheid die wil weten wat er met dat belastinggeld gebeurt en op het moment dat het niet goed gaat tussentijds, wilt u toch ook kunnen ingrijpen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Uw vraag is duidelijk.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mevrouw Van der Kammen, dat ben ik helemaal met u eens. Wij vragen ook voortgangsrapportages. Wij vragen echt voortgangsrapportages op die prestaties. Die zijn voor al onze subsidies, misschien met uitzondering van de kleine, ook beschikbaar. Maar wat het BBV als consequentie heeft, is dat heel veel instellingen elk jaar heel veel werk hebben aan het tijdig voldoen aan de wens om jaarlijks die verantwoording op tijd bij ons in te leveren. Ik denk dat je daar een balans in moet zoeken. En het tweede – dat is het andere punt dat u naar voren brengt –: wij nemen subsidies in één keer in plaats van dat we ze in het jaar verantwoorden waarin ze worden uitgegeven. Ons motief is behoedzaamheid. Ons motief is: als wij die subsidielast nemen, dan heeft u echt op dat moment ook in de resterende ruimte de ruimte om af te wegen, en die ruimte wordt dus niet belegd met subsidieverplichtingen waar u geen zicht op heeft.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog. Ja, u kunt verder met uw betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat in ieder geval over het BBV.

Door de heer Deryckere – en, voorzitter, ik wissel af en toe een beetje van pet – zijn vragen gesteld op het punt van economie/arbeidsmarkt. Als ik kijk naar het arbeidsmarktbeleid, dan moeten we gewoon constateren – en nogmaals, wij kloppen ons niet op de borst dat de lage werkloosheidspercentages echt door ons komen, maar het komt door én een voorspoedige economie én het feit dat wij in Brabant samenwerken met anderen op dat punt van de arbeidsmarkt. Daar hoort ook een rolverdeling bij, en dan kijk ik ook meteen naar de heer Brouwers, want wij hebben bijvoorbeeld geen doelgroepenbeleid in ons

arbeidsmarktbeleid. Wij, in ons eigen arbeidsmarktbeleid, uw kaderstelling, hebben de doelgroep ouderen niet in het bijzonder met doelstellingen belast, en dat geldt ook voor andere doelgroepen. Als u dat wilt: u bent van de kaderstelling, maar in het huidige arbeidsmarktbeleid zijn dat niet de kaders.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik hoor de gedeputeerde zeggen dat we hier geen doelgroepenbeleid hebben op het gebied van arbeidsmarktbeleid et cetera, maar ik hoor ondertussen wel – en ik hoorde uw collega Swinkels gisteren nog bij New Business Radio, een van de radiozenders op internet, een heel betoog houden over hoe voor de doelgroep statushouders wel arbeidsmarktprojecten worden gerealiseerd door de provincie. Dus enerzijds zegt u: ja, voor ouderen doen we het niet, maar ondertussen *in* het beleid blijkt dat het wel wordt gedaan voor statushouders. Dus waarom onze ouderen niet en statushouders wel? Dus toch een doelgroepenbeleid.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, ik ontken dat wij de doelgroep statushouders in het arbeidsmarktbeleid als doelgroep hebben aangewezen. Wat ik aangeef, is dat wij in het Netwerk Brabant, in het Pact, proberen toegevoegde waarde te leveren. Dat kan inderdaad een enkele keer zijn door een pilot uit te voeren in relatie tot specifieke groepen, als het gaat over digitale vaardigheden, als het gaat over taalvaardigheid, als het gaat over dat soort zaken. Als wij constateren dat bepaalde mensen in Brabant niet over de hulpbronnen beschikken om snel naar die arbeidsmarkt toe te gaan, dan kan het zijn dat wij bijvoorbeeld daar innovatie stimuleren. Maar dat noem ik geen doelgroepenbeleid, in de terminologie zoals u dat noemt, en daar neem ik dan toch afstand van. Gemeenten definiëren voor zichzelf dat wel, wij ondersteunen ze, maar dat betekent ook in die veranderende arbeidsmarkt, hetzelfde als ik daarnet zei op economie, dat je inderdaad liever dan wat zuiniger bent op de middelen, dan de middelen te geven aan projecten die op dat moment op de arbeidsmarkt niet die toegevoegde waarde meer hebben.

De **voorzitter**: Oké. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde draait er eigenlijk een beetje omheen, want hij zegt dat we geen doelgroepenbeleid voeren, maar wel beleid op specifieke groepen bij het aanwijzen van projecten. Dus als er specifieke groepen worden aangewezen, is er sprake van een doelgroepenbeleid. U richt zich wel degelijk op bepaalde doelgroepen. Dus ik zou zeggen: stop er vooral mee met het richten op statushouders en richt het vooral op onze eigen bevolking.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): U legt mij dingen in de mond die ik niet gezegd heb, dus daar hoeft ik ook niet op te reageren.

De **voorzitter**: Dan kunt u uw betoog vervolgen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Als het gaat om arbeidsmarktbeleid, is uiteindelijk de vraag: wat zijn daar de goede prestatie-indicatoren voor? U weet dat wij al jarenlang werk maken van de keuze voor techniek, dus structuurversterking als het gaat om keuzes die jonge mensen, maar ook mensen die in een heroriëntatie op de arbeidsmarkt zitten, maken, om meer te kiezen voor techniek. We maken daar een pact

met vmbo en met mbo, en dat betekent dat we bijdragen aan die gezamenlijke doelstelling, maar dat is inderdaad niet het afrekenen op banen, want de heer Pauli zou zeggen: wij creëren geen banen, dat doen de bedrijven.

Mevrouw Dingemans vroeg terecht aandacht voor thema's als verbonden partijen en realistisch ramen. Ik denk dat we daarin de afgelopen periode stappen hebben gezet. Maar ook voor verbonden partijen geldt – en dat geeft de accountant ook aan – dat we met elkaar mee moeten groeien in het toenemend belang dat deelnemingen en verbonden partijen voor ons hebben. Dus dat is echt ook een uitdaging die we vanuit de portefeuille financiën ook met elkaar moeten invullen.

Inzicht in de overige langlopende leningen, onderdeel van de treasury: graag. Ik denk dat het goed is – en nogmaals: in de technische vragen is er al wat informatie gewisseld – om in een eerstvolgende treasuryparagraaf met elkaar te zoeken wat het goede informatieniveau is voor PS, om ons daarop de kaders en de controle te kunnen meegeven.

Het idee om over het MIP en de verkenningen daarvan meer met elkaar de ruimte te zoeken, ligt natuurlijk bij u, want het heeft met uw werkwijze te maken. Aan mijn kant is de idee dat, als het gaat om scope-bepaling – hoe kunnen we integraal kijken in die verkenningen? –, dat moet worden gezien als een uitwerking van de ambitie die we bijvoorbeeld in de omgevingsvisie hebben afgesproken, om veel meer ook naar dat soort verkenningen met elkaar te kijken. Maar u heeft volle agenda's, dat weet u, dus u moet daarin dan, denk ik, ook zelf keuzen maken, omdat het ook voor projecteigenaren, nou ja, van belang is dat ze tempo kunnen houden. Dus dan moet u ook kijken hoe u daar ruimte voor kunt maken.

Ik had, denk ik, al waarderende woorden uitgesproken voor mevrouw Van der Linden. In een vorige periode heb ik het boek van Philipp Blom eens aangehaald, 'Wat op het spel staat'. Als je in de lange termijn terugkijkt van wat de dingen zijn die wij nu moeten doen om ervoor te kunnen zorgen dat toekomstige generaties ook een beetje trots kunnen zijn op ons – want dat is wat de heer Brouwers vraagt namens voorgaande generaties –, dan is dat wat je natuurlijk in Brabant ook wilt invullen. Aan de andere kant, en dat haal ik dan maar uit de bijdrage van de heer Van Pinxteren, is iedereen forever young, ook als het gaat om de lange lijn, de opgaven die we met elkaar hebben, die discrimineren gelukkig niet naar leeftijd. Dus ook daar geen doelgroepenbeleid, zou ik zeggen.

Streefwaarden op het gebied van mkb, hebt u gezegd. Terugblikkend, maar een klein beetje vooruit, ik kan dat ook doen omdat ik natuurlijk ook in het college zie hoe wij terugblikken, denk ik dat het mkb terecht alle aandacht verdient in Brabant, en tegelijkertijd is het mkb ook het grootste containerbegrip wat er in Brabant bestaat, of in Nederland. Dus het gaat ook daar wel om met elkaar relevant het onderscheid te maken en te kijken: wat is daar nu aan de hand? We hebben de afgelopen jaren veel startersbeleid gevoerd. Wij weten in het mkb, dat zien we in de landbouw ook, als gewone economische sector, dat bedrijfsopvolging een heel belangrijk punt is en dat de kracht van het Brabantse mkb echt gebaat is met het meedenken over: hoe ga je nu slim jong talent koppelen aan dat vraagstuk van bedrijfsopvolging? Nou, dat zijn uitdagingen die voor het mkb op het spel staan. Streefwaarden op het niveau van het mkb als geheel vind ik dus ingewikkeld, en misschien is het ook een afdrank van de afgelopen periode dat dat zoek is. Tegelijkertijd weet ik ook uit eigen ervaring dat de rolverdeling tussen 'wat doet de provincie en wat doen de gemeenten?' op het punt van het mkb in Brabant volgens mij ook een discussie is die aandacht blijft verdienen, om te voorkomen dat mkb'ers daar het gevoel te krijgen dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Volgens mij heb ik aan het adres van mevrouw Van der Kammen al gereageerd op het vraagstuk rond het BBV. Aandacht vroeg zij ook voor het punt rond onrechtmatigheid. Aan de ene kant zeg ik dat elke euro onrechtmatig een euro te veel is. U was zelf bij het gesprek met de accountant, die enige relativering gaf door de onrechtmatigheid in het perspectief te plaatsen van het totale volume dat we omzetten, en als je naar de crediteurenkant kant kijkt, praat je dan over 0,3%. Nogmaals, het blijft van belang dat we er met

elkaar aan werken. Ik heb al toegezegd dat ik u zal informeren over de uitkomsten van de analyse die wij maken van wat daar nog beter kan.

De heer Smeulders heeft dank uitgesproken voor de belangrijk ontwikkeling die we rond ontwikkelbedrijven en sleutelprojecten hebben ingezet. Die dank gaat voor een deel ook naar u, want u was volgens mij de schrijver van de motie die inderdaad de inzet op die sleutelprojecten bij ons in gang heeft gezet. Laten we dat wat mij betreft op een goede manier voortzetten. Dat hoor ik ook bij andere partijen.

Ik snap dat de heer Brouwers, zeker vanuit de partij namens wie hij bij ons in de Staten zit, aandacht vraagt voor het ouderenbeleid. Ik heb in relatie tot het arbeidsmarktbeleid geprobeerd gewoon het eerlijke antwoord te geven dat op het niveau van de provincie wij in zichzelf geen doelgroepenbeleid voeren, maar wel samenwerkende gemeenten ondersteunen. Als ik kijk naar de opgaven rond de arbeidsmarkt, ben ik het met u eens dat, nou ja, laat ik zeggen: 45+'ers in zekere zin al extra aandacht vragen in die snel veranderende economie. Tegelijkertijd – en dat is met elkaar ook een beetje vooruitblikken – laten onze bevolkingsprognose en woningbouwprognose, die daarvan is afgeleid, natuurlijk zien dat de vergrijzing in Brabant voor de komende jaren ons een forse uitdaging geeft. Niet alleen bedreigingen, zeker niet, want het geeft ook kansen, maar de thematiek van de vergrijzing, het verschil in tempo als je naar Brabant kijkt, 'Wat is er aan de rand?', een hele mooie publicatie van BrabantKennis op dat punt, nou, laat het invloeden in het debat en ik hoor aan u dat daar zeker woordvoerder van zult zijn, dus daar zien wij naar uit.

Subsidies voor de ouderenbonden, zei u. Ja, even dan in het frame weer: wij subsidiëren activiteiten en prestaties en niet per se bonden zelf. Dat weet u ook. Dus daar waar toegevoegde waarde wordt geleverd in de opgave van Brabant, hebben wij daar zeker oog voor. Wij stellen met elkaar vast dat, ondanks dat die subsidies niet meer bestaan, de ouderenbonden volgens mij nog steeds bestaan en ongetwijfeld een groeiend ledenbestand hebben.

Dan de Partij voor de Dieren. Ik wil hier geen college geven over branding, absoluut niet, maar als ik kijk wat we de afgelopen jaren onder aanvoering van de heer Pauli daaraan gedaan hebben, denk ik dat het verdient dat u daar nog even wat meer kennis van neemt. Dat zou er ook toe kunnen leiden om daar als Staten eens met elkaar naar te kijken. U zei net dat branding het oppoetsen van imago is, maar dan doet u branding iets tekort. Branding is bij uitstek ondersteunend, niet alleen voor ons, maar juist ook voor andere partijen in Brabant. Er is een prachtig online platform, met allerlei middelen die ook voor andere partijen in Brabant beschikbaar zijn, om gebruik te maken van onze branding. Dat uit zich bijvoorbeeld in het feit dat die mooie, geblokte Brabantse das inmiddels zo'n commercieel succes is, dat wij hem niet meer als relatiegeschenk kunnen inzetten.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ervan uitgaande dat de dassen in Brabant worden gemaakt, wat niet zo is. Maar, voorzitter, het punt is dat wij uitgebreid veel vragen hebben gesteld over 'Brabant branding', met name over de concrete uitvoering daarvan, en daar konden wij niet binnen de termijn antwoord op krijgen. Dus als u zegt dat ik beter moet opletten, vind ik dat prima, maar we zouden wel graag antwoord op de vragen krijgen, en niet zeggen: nou ja, dat komt dan na de terugblik 2018 wel. Dus als er concrete dingen zijn, hadden ze dat dan kunnen horen, want dan hadden we het nu in kunnen brengen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Uw vraag is duidelijk.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De vraag is niet zo duidelijk, omdat u mijn woorden verdraait. Ik zeg niet dat u beter had moeten opletten. Ik geef u terug dat, als het gaat over wat we op het punt van branding hebben gedaan, het wat mij betreft echt de moeite loont om met elkaar een moment te nemen

om daar nog wat dieper naar te kijken, omdat de inspanningen op het terrein van branding dat verdienen, en dus niet zoals u het nu frame, maar zoals ik het aangeef. Vervolgens zeg ik: branding is in essentie ondersteunend. Dus als het gaat over: is een kpi nou inderdaad hoeveel stropdassen hebben we afgezet? Nee, want het gaat er juist om in welke mate ook partijen die verbonden zijn met Brabant zich gesteund voelen door wat wij op het punt van branding doen. Ik vind het echt een verdienste van de heer Pauli van de afgelopen jaren, dat we op dat punt in Brabant hele stevige stappen hebben gezet. Maar misschien moet dat vooral door die partijen verteld worden en niet door de cijfertjes in de jaarrekening.

De **voorzitter**: Oké. Van der Wel ten tweeden male.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, om het af te sluiten: als de gedeputeerde PS wil informeren over wat er dan allemaal gedaan is bij 'Brabant branding', dan hebben we een stuk om over te praten. Een ander punt, voorzitter, laat ik dat ook maar meteen even beetpakken, want u sloeg dat even over, denk ik: er zijn enorm veel overhevelingen binnen het programma Economie. Alles bij elkaar opgeteld vraag ik me dan af of dat niet verkapte onderbestedingen zijn geworden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter, ik heb volgens mij ook al in het begin van mijn beantwoording op het punt van economie aangegeven hoe dat werkt. Dus ja, verkapte onderbestedingen: weet je, en dat hoor ik natuurlijk als penningmeester te zeggen, wij strijden natuurlijk tegen onderbestedingen, maar laten we er geen boekhouddiscussie van maken. Wij hebben in het Statenvoorstel aangegeven wat motieven kunnen zijn waardoor onderbesteding optreedt. Bij economie heb ik aangegeven, en dat is nou eenmaal eigen aan hoe wij met elkaar in Brabant willen acteren, dat wij economie natuurlijk heel vaak inzetten als onderdeel van een initiatief van anderen, de triple helix, Europa, de rijksoverheid. Een belangrijk deel van de onderbesteding heb ik u al aangegeven. Ik noem er gewoon twee. Ik heb al genoemd de regiodeal Noordoost, in de context van agro en hightech. Als tweede noem ik de fabriek van de toekomst, een fabriek van de toekomst die echt eerst een stap van de bedrijven vraagt voordat wij bereid zijn om dat geld te alloceren. Ja, u staat nu 'nee' te schudden naar de voorzitter...

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee, voorzitter, u heeft het nu over onderbesteding, maar wij hebben het over overhevelingen, en dan gaat het van één budget naar iets voor een ander doel.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, dat is wat overheveling is.

De **voorzitter**: Meneer Van der Wel, het 'nee' knikken ging erover dat u twee keer hebt geïnterrumpeerd. Uw beurt is voorbij. Ik constateer ook dat we dit debat in het begin van de bijdrage van de gedeputeerde al uitgebreid hebben gevoerd. Mij lijkt dat dus nu een herhaling. Ik wil de gedeputeerde vragen zijn betoog te vervolgen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan ga ik u nog even aangeven: overhevelingen doen wij uitsluitend volgens de instructie van PS. Overhevelingen zijn volgens uw eigen kaderstellingen ten behoeve van het realiseren van dezelfde prestatie. Dus u moet nu niet de indruk wekken dat we aan het schuiven zijn tussen doelen. Overhevelingen, uw eigen kaderstelling, zijn gerelateerd aan dezelfde doelen op het niveau waarop we dat met elkaar wisselen.

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog en ik wil hem er ook opmerkzaam op maken dat er nog vier andere collegae zijn die, weliswaar kort, het woord willen voeren, dus als u zo dadelijk wilt afronden, zou dat plezierig zijn.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. In de richting van de heer Van Pinxteren heb ik..., en ik denk dat dat eigenlijk ook wordt gelardeerd door de omgevingsvisie, een van die zaken waar ik met u zeker heel erg trots op ben dat we dat het afgelopen jaar met elkaar hebben vastgesteld. Ook die omgevingsvisie gaat over de lange lijn. Aan de ene kant kun je zeggen: ja, veranderen dingen nu wel in Brabant? En aan de andere kant is het juist ook goed om het besef te hebben dat bij uitstek de provincie, bij uitstek wij, onszelf moeten verbinden met die langetermijndoelen.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal!

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Die vragen uithoudingsvermogen. Veel werk aan de winkel, zei u. Ja, terecht, dat klopt, maar ook met elkaar, denk ik, trots zijn op wat we aan beweging de afgelopen jaren in gang hebben gezet.

Ten slotte, voorzitter, en dan ben ik ook bij dat punt van de omgevingsvisie, denk ik dat de heer Vreugdenhil en ik ongeveer even trots zijn. Ik ben hem ook zeer erkentelijk voor de bijdrage die hij heeft geleverd aan het proces dat we met elkaar hebben doorgemaakt. De thema's die hij overigens noemde, OV-visie en verdere aanpak ondermijning, dat is met elkaar vooruitkijken, en dat wil ik op dit moment maar niet meer verder doen.

Voorzitter. Tot zover mijn bijdrage.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan geef ik nu graag het woord aan gedeputeerde Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank je wel, voorzitter. Jaarstukken, dus terugkijken op vorig jaar. Wat veel fracties in de portefeuille natuur en water is opgevallen, is de onderbesteding. Nou, we hebben net, denk ik, een college gehad over hoe die zo tot stand kunnen komen en waarom dat niet altijd erg is. Bij natuur en water evenzo. Wij leggen geen natuur aan, dat doen onze Manifestpartners. Dus in enig jaar inventariseren wij wat zij denken te gaan doen volgend jaar, en daarvoor zetten we geld klaar. En als het dan in de uitvoering tegenvalt bij een van die partners, om redenen die genoemd worden, dan gaat het project pas later van start. Daarmee wordt het geld overgeheveld en hebben we dus in enig jaar, in één jaar, een zekere onderbesteding. Dat is niet problematisch. Soms wordt het veroorzaakt door technologie uit Europa. Hoe verantwoord je het uitgeven van POP-subsidies op zo'n ingewikkelde manier dat eerst het Europese geld helemaal op moet zijn voordat wij onze eigen cofinanciering daarvan mogen meerekenen bij de uitvoering? Dus soms lopen programma's en in 2018/2019 wordt dat geld gewoon uitstekend uitgegeven, alleen in '18 alleen het Europese geld en pas in '19 de Brabantse cofinanciering. Daar proef je het verschil niet tussen de ene en de andere euro, maar je ziet het terug in de jaarrekening. Dat wil helemaal niet zeggen dat projecten dus niet uitgevoerd worden, vaak integendeel. Van de wateropgave bijvoorbeeld is meer uitgevoerd dan we het jaar daarvoor hadden verwacht.

Halen we dan al onze doelen? Nee. Daar hebben we ook elk jaar al discussie over. Het inrichten van het hele NNB voor 2027 staat zeker onder druk. Daarom hebben we ook vorig jaar al aangekondigd met onze partners te zoeken naar mogelijkheden om dat te versnellen. Die partners hebben daar inmiddels op gereageerd en een fors programma, waarin ze die versnelling ter hand willen nemen, aan ons voorgesteld. Wij hebben daar inmiddels op gereageerd en er ligt dus van alles klaar op de plank voor het volgende

college, om die versnelling, die we het vorig jaar hebben ingezet, ook werkelijk vorm te gaan geven. Ik vertrouw erop dat er dan nieuw zicht is op hoeveel er per jaar moet worden uitgegeven, willen we in 2027 de doelstellingen gehaald kunnen hebben.

Een aantal kortere reacties. Het achterblijven van EVZ's: ook daarvoor geldt dat het waterschappen en gemeenten zijn die EVZ's aanleggen. Ik ben het met u eens dat dat niet snel genoeg gaat. We hebben een versnelling aangebracht door de subsidie te verhogen destijds, van 50% naar 75%. Dat heeft al geholpen. Maar wij hebben de waterschappen ook gevraagd: leg uw prioriteit bij het uitvoeren van de PAS-maatregelen, en dat doen ze ook. En dus doen ze wat minder in het aanleggen van EVZ's. Dat komt dan wel weer als die PAS-maatregelen straks klaar zijn.

50PLUS vroeg, en dat is misschien een beetje technisch, naar bodem die in matige staat verkeert. Dat geldt voor een groot deel van Brabant, en dat is inderdaad verontrustend. 'In slechte staat' betekent dat die of is verdicht doordat er veel met machines overheen is gereden, dat die verdroogd is, dat er te weinig organische stof in zit, dat er te weinig bodemleven in zit. Alle mankementen die we willen oplossen, voor een deel door het aanleggen van natuur en voor een deel door samen met agrariërs te werken aan een vitalere bodem. Daar hebben we samen met de ZLTO een mooi programma voor gemaakt, dat recentelijk van start is gegaan. Dat moet die matige bodemkwaliteit verbeteren.

Natuurcompensatie uitgevoerd hebben voordat je de schade aanricht: dat is niet de manier waarop we werken, want dan zitten we anderhalf, twee jaar te wachten totdat we toevallig een stukje natuurgebied in de buurt in handen kunnen krijgen voordat we een heel groot project mogen uitvoeren. Dus dan zitten we hier volgend jaar echt met serieuze onderbestedingen te kijken, als we op elkaar gaan staan wachten. In het vertrouwen – in de zékerheid overigens, want dat is wettelijk geregeld – dat die compensatie wordt uitgevoerd, moeten projecten vooral door. Gas op de plank.

Er is 4.300 hectare beschikbaar gekomen. Het aankopen ervan is het ingewikkelde, het daarna planologisch regelen met gemeenten niet, omdat ze veelal toch al in de NNB begrensd zijn, en met de inrichting wachten we totdat een eindbeheerder een zinvol groot stuk oppervlak/gebied heeft dat hij fatsoenlijk kan inrichten, voordat hij daaraan begint. Dat gaat niet weiland voor weiland, dat gaat over een heel project. Dus dat loopt altijd achter bij aankoop, maar dat heeft ook geen haast. Dat is efficiënter.

De ChristenUnie-SGP over subsidies aan slachtoffers van drugsdumping. Het is een discussie die we vaker gevoerd hebben en ik hoop dat uw kabinet binnenkort met een oplossing komt.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage. Dan nu mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had vragen van de heer Deryckere over het 'We are food'-jaar. Ik kan me voorstellen dat in de vele vragen – ik zie hier 140 pagina's technische vragen naar aanleiding van de jaarrekening – u de vragen 56 en 57 heeft gemist, die door een andere fractie hierover zijn gesteld. Daarin wordt aangekondigd dat u in de maand juni een Statenmededeling krijgt over de resultaten, en dat gaat over meer dan tien themamaanden, er is ook een heel publieksprogramma geweest. Dus dat komt uw kant op.

Dan had ik een aantal vragen van met name de Partij voor de Dieren, waarbij ik toch nog even wil benadrukken dat de jaarrekening niet gaat over de reeds gemaakte beleidskeuzes en ook niet over de keuzes die gemaakt gaan worden, maar over hoe de beleidskeuzes die uw Staten hebben gemaakt door ons college zijn uitgevoerd.

De Partij voor de Dieren had onder andere een betoog over de economische groei versus de CO₂-reductie. Ja, daar ligt een uitdaging. Dat is een uitdaging voor het nieuwe college. Het is voor dit college een beetje ingewikkeld om daar uitspraken over te doen, want dan gaan we erg over ons graf heen regeren. Ik wil misschien wel even teruggeven wat de cijfers zijn als we terugkijken. Dan zien we dat tussen 1990 en 2016 Nederland-breed 70% economische groei is geweest, en die ging gepaard met 2% stijging van de CO₂-

uitstoot. Dus je ziet al dat dat daar niet 1-op-1 loopt. Brabant deed het in die zin beter, want wij hadden 83% economische groei en 1% *daling* van de CO₂-uitstoot. Dus we hebben een ontkoppeling tussen economische groei en CO₂-uitstoot, wat nog niet wil zeggen dat we zover zijn dat we die beoogde CO₂-reductie weten te halen.

De heer Van der Wel ging ook in op het landbouwbeleid, dat niet integraal zou zijn. Het landbouwbeleid is door uw Staten vastgesteld en in de uitvoering doen wij er alles aan om dat zo integraal mogelijk op te pakken. We kijken dus niet alleen naar ammoniakuitstoot, maar nemen ook aspecten als geur, brandveiligheid, dierenwelzijn et cetera mee. Uw Staten hebben daar regelmatig vragen over gesteld en we hebben dat ook altijd op die manier beantwoord.

De invloed van het provinciaal veehouderijbeleid op het milieu is in die zin lastig te duiden, dat we met elkaar hebben geconstateerd dat de ammoniakdepositie onvoldoende omlaagging. Dat is ook de reden geweest dat uw Staten in juli 2017 een aantal besluiten hebben genomen om de transitie van de veehouderij te versnellen. Die besluiten kennen data, die gekoppeld zijn aan het aanvragen van een vergunning en het realiseren van een vergunning van 1 januari 2020 en 1 januari 2022. Dus de effecten van dat beleid zullen ook pas na die data meetbaar kunnen zijn.

Dan was er nog een opmerking van de heer Van der Wel over fraude bij mestfabrieken en 580 miljoen euro subsidie. Dat is geen provinciale subsidie, dat wil ik hier toch nog maar even benadrukt hebben. Het is dus een beetje lastig als wij daar als college op aangesproken worden. De fraude bij mestfabrieken ligt vaak in het spoor dat de NVWA hier de toezichthouder is en niet wij als provincie. Het toezicht op de mestfabrieken hebben wij toch wel behoorlijk scherp. We hebben de afgelopen jaren ook een aantal voorbeelden gezien waar we behoorlijk hebben gehandhaafd, om te voorkomen dat er nog meer misging dan er al misging bij die mestfabrieken.

Misschien is het ook wel aardig, omdat dit waarschijnlijk voor dit college in ieder geval de laatste jaarrekening, begrotingsbehandeling of ander P&C-document zal zijn, om even van de gelegenheid gebruik te maken om zowel de inzet van de Staten, maar zeker ook van het ambtelijk apparaat in al deze P&C-stukken met wat waardering en veel dankwoorden nog even te belonen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Spierings. Nee, er is nog een interruptie aanstaande. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, heel veel reactie, te veel om nu allemaal samen te vatten en op in te gaan.....

De **voorzitter**: Dat is ook niet de bedoeling van een interruptie!

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee, dat ga ik ook niet doen. Ik zeg alvast dat ik dat niet ga doen. Maar een belangrijk aspect vinden wij ook dat de Sociaal-Economische Raad heeft gezegd: met het groeibeleid in economie lopen we ook tegen grenzen aan, en ook dat de brede welvaart juist achterblijft bij die hele ontwikkeling, en dat geeft ook problemen op gezondheid, luchtkwaliteit en cultuur bijvoorbeeld. Dus weerspiegelt u daar nu eens op: moeten we doorgaan op deze manier van het economie stimuleren, als aan de andere kant duidelijk is waar de grenzen liggen en wat we niét kunnen doen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik begon mijn verhaal over de koppeling, of ontkoppeling die we in feite al zien tussen economische groei en CO₂-uitstoot, en dat de manier waarop we daar in de toekomst mee om willen gaan echt aan het volgende college is.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): We hebben in 2018 die economische groei ook gehad van 3,7% en we hebben daar tegelijkertijd tegenover gezet dat de gezondheid minder is geworden voor mensen. De luchtkwaliteit voor mensen is minder geworden in Brabant. Vindt u dat goed beleid geweest dan in 2018?

De **voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, dat oordeel is aan u. Wij hebben in de jaarrekening gerapporteerd wat wij in 2018 hebben gedaan en in welke mate we daarvoor het geld hebben gebruikt en de prestaties voor hebben geleverd die u ons in de begroting heeft meegegeven.

De **voorzitter**: Oké. Het woord is aan gedeputeerde Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Volgens mij moet ik één misverstand uit de wereld helpen en één vraag beantwoorden.

De vraag die ik heb genoteerd is door GroenLinks gesteld. Zij maakt zich zorgen over de vraag of we het percentage asfalt wel weten te realiseren dat we moeten aanleggen voor de fiets. Ja, ik was al even benieuwd wanneer u ging opveren in die zin. 25% hadden we als kpi opgenomen en die 25% is gebaseerd op een inschatting die we hebben gemaakt tussen het begin van de bestuursperiode en 2020. Als je van de vijf routes die we hebben afgesproken met de Staten om te realiseren tot en met 2020, de kilometers optelt, dan hadden we nu, een beetje in lineaire lijn, 25% moeten weten te realiseren. Dat is inderdaad nog niet gelukt. Het is nu 10%, maar dat is gelukkig ook maar het eerste gedeelte van het verhaal. Het tweede gedeelte is namelijk dat wij in de afgelopen periode zes bestuursovereenkomsten hebben gesloten. En een bestuursovereenkomst wil zeggen dat alle afspraken met de gemeenten zijn gemaakt over het tracé, de financiering en de werkgeversaanpak. Dat heeft niks met prioriteitsstelling te maken, of we dus wel of niet voor de ambitie gaan, want die ambitie gaan we halen, de ambitie zoals die in 'Fiets in de versnelling' staat, en die ambitie is: vijf snelfietspaden uiterlijk eind 2020 gerealiseerd en ook nog vier die dan in de voorbereiding zijn, om daarna te gaan realiseren. We hebben bestuursovereenkomsten gesloten voor Eindhoven-Helmond, Tilburg-Waalwijk, Uden-Nistelrode, Veghel-Uden, Breda-Tilburg en Den Bosch-Waalwijk. Dat zijn er zes. En om u ook nog enigszins een idee te geven over dat dat niet het enige is wat we doen, als het gaat over prioriteren: als je kijkt bijvoorbeeld naar de N629, Provinciaal Inpassingsplan tussen Oosterhout en Dongen, vorig jaar hier vastgesteld, daarvan hebben we meteen als provincie gezegd, even ongeacht of de gemeenten het tracé al helemaal geregeld hebben van Oosterhout naar Tilburg, dat wij ervoor zorgen, als we die N629 gaan aanleggen, dat daarbij meteen al een stuk snelfietsroute wordt gerealiseerd, want dat is werk met werk maken. Hetzelfde gaan we waarschijnlijk bij de N65 doen, om op die manier bij Tilburg en Den Bosch, ook vooruitlopend op het tracé, werk met werk te maken. Dus het klopt: die 10% is niet de 25% die we hadden afgesproken, maar dan zie je ook dat dat soort kpi's altijd lastig zijn om in te schatten. De hoofddoelstelling, vijf snelfietsroutes uiterlijk 2020, daarvan heb ik geen aanleiding om te zeggen dat we die niet zouden gaan halen.

Een vraag van de Partij van de Arbeid die even heel snel hier voorbijging was: goh, vroeger hadden we toch zo'n heel mooi plan waarin je alle mobiliteitsprojecten zag, en die zien we nou niet meer. Dat misverstand moet even uit de wereld. Nu al twee of drie jaar ontvangt u voor de begroting uit een Statenmededeling 'Programmering mobiliteit' – echt een heel mooi stukje, kan ik u vertellen –, waarin de hele portefeuille mobiliteit keurig is uitgelijnd en alle projecten zijn genoemd, inclusief de financiering. En dan ziet u hoeveel

geweldig mooie projecten voor de komende jaren op stapel staan, waarvan ik veel aanmoedigingen van u heb gehoord om die vooral vol stoom te gaan realiseren.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Tot slot kort nog het woord aan gedeputeerde Swinkels.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Dank u, voorzitter. Volgens mij staat er nog één zaak open, en dat was een opmerking over cultuur, waarbij ik de CDA-fractie hartelijk dank voor de complimenten die gemaakt zijn voor het gevoerde cultuurbeleid. Maar daarnaast is een opmerking gemaakt over de fusie tussen Kunstbalie en bkbc, inmiddels Kunstloc. Een technisch antwoord is mogelijk dat pas halverwege vorig jaar de fusie is aangekondigd en effectief geworden in december, en we hier spreken over de jaarstukken van 2018, dus dat het daarom volstrekt logisch is dat wat daar aan revenuen uit zou komen nog niet in de jaarrekening is terug te zien. Maar aan de andere kant wil ik ook wel opgemerkt hebben dat de inzet van die fusie niet zozeer een financiële was, maar vooral gericht op het samenbrengen van de cultuur van de amateurs en de cultuur van de professionals, juist omdat op dat gebied, in die samenwerking, heel veel gebeurt en deze samenwerking dus vooral een effect heeft in het culturele veld, en misschien daarom juist wel dat mooie cultuurbeleid in Brabant vorm kan worden gegeven. Daarvoor dank ik Kunstloc dan ook bijzonder.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik stel voor dat we meteen doorgaan, met uw welnemen, naar een eventuele tweede termijn. Ik zal de fracties even langslopen of daar behoefte aan is. Dan begin ik bij de fractie van de VVD. Niet. De Forum voor Democratie-fractie. Ook niet. De CDA-fractie. Ook niet. De SP-fractie. Ook niet. D66, mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Mag het even vanaf de plaats?

De **voorzitter**: Kort vanaf de plaats kan, ja.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Hartelijk dank aan de gedeputeerde financiën voor zijn antwoorden. U heeft als penningmeester van dit college de lat hoog gelegd voor uw opvolger. We zijn benieuwd wie in de toekomst uw maat kan houden. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik ben dan bij de fractie van GroenLinks. Mevrouw Van der Linden, ga uw gang.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik wil nog even ingaan op wat de waarnemend portefeuillehouder zojuist heeft gezegd in zijn antwoorden op de vragen over het mkb, ik wil nog even ingaan op natuur en nog eventjes kort op mobiliteit.

Het mkb. Er zijn zelf streefwaarden vastgesteld over het brede begrip mkb, vervolgens zijn deze doelstellingen niet gehaald. Dus óf de doelen zijn niet realistisch en concreet genoeg geformuleerd, óf er is niet alles aan gedaan om deze doelstellingen te halen. Daarnaast hoorde ik dat de waarnemend portefeuillehouder het ermee eens was dat het mkb meer aandacht verdient, maar ik heb nog geen oplossingen gehoord. We moeten verder bouwen op de huidige fundering, om het mkb echt de ruimte te geven en ik ben wel benieuwd hoe we dit in de toekomst gaan doen.

Natuur. Dat onderbesteding niet altijd een probleem is, is te begrijpen, maar er is een reden dat ambitieuze doelstellingen zijn geformuleerd. Er is werk aan de winkel om deze provincie gezond te houden. Doelen vooruitschuiven is niet iets wat ten goede komt aan onze provincie. We volgen het dat de waterschappen prioriteit geven aan de PAS-maatregelen, maar dat is geen keuze waar GroenLinks enthousiast over kan zijn, want het is en blijft dweilen met de kraan open, het herstellen van de stikstofbalans in gebieden die

nog steeds ernstig stikstof-overbelast zijn. Terugdringen van de uitstoot is veel en veel beter en het klimaatbestendig maken van Brabant gaat veel sneller en beter als we er toch een turbo op gaan zetten, om de ecologische verbindingzones en het robuuster maken van onze hele natuur. Een vraag aan GS: wat is er nodig om beide te kunnen faciliteren?

Wat betreft mobiliteit. Dank voor de antwoorden. We zullen het goed in de gaten houden...

De **voorzitter**: Interruptie de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Dan ben ik toch wel benieuwd waar de GroenLinks-fractie staat als u nu een keus mag maken tussen aan de ene kant EVZ-maatregelen, de natte EVZ's realiseren, of aan de andere kant de PAS-maatregelen realiseren. Ik hoor u eigenlijk zeggen: dan gaan wij voor de EVZ's ten koste van de PAS....

De **voorzitter**: Ik ga even ingrijpen. We gaan hier geen beleidsdebatten over de toekomst voeren. We hebben het over de jaarrekening en we blikken terug. In die context kunt u vragen stellen, maar dit opent een veel te weids debat, interessant, maar op een ander moment. Mevrouw Van der Linden vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Wat betreft mobiliteit: ik wil graag de portefeuillehouder danken voor zijn antwoorden. We zullen dit proces in de toekomst goed in de gaten houden, want het is heel belangrijk dat wij in Brabant inderdaad op weg gaan naar veel meer snelfietsroutes en ik heb er tot nu toe alle vertrouwen in gekregen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Linden. Dan kijk ik naar de fractie van de PVV, tweede termijn. Mevrouw van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, bedankt. Dank aan het college voor de beantwoording.

Voorzitter. De inbreng van gedeputeerde Spierings legt precies het pijnpunt bloot van hoe het college eigenlijk ver af staat van de werkelijkheid, want zoals de gedeputeerde aangeeft: hoe we in de uitvoering invulling geven aan het beleid, dát vindt de gedeputeerde het belangrijkste wat zij opneemt in de jaarrekening. En precies dat, voorzitter, is nou enkel en alleen redeneren vanuit de ambtenarij. Het gaat niet om hoeveel rapporten je schrijft en netwerkbijeenkomsten je organiseert, voorzitter, het gaat erom wat je realiseert voor de belastingbetalers, voor de bedrijven.

Voorzitter. We hebben het in de eerste termijn al gehad over de exorbitante kosten van inhuur en advies, werkelijk bizar die bedragen die over de tafel rollen. Hoe krijg je in hemelsnaam een miljoen binnen een jaar weggezet bij Arcadis, een adviesbureau voor ruimte? En waarover heeft burgemeester Boelhouwer van Gilze en Rijen in hemelsnaam geadviseerd, waar een betaling tegenover moet staan? CLM Onderzoek en Advies, ook al zo'n grootgrossierder, ruim zeven ton. Buck Consultants meer dan twee ton. EMMA Communicatie 633.000 euro. DTV Consultants 277.000 euro. Voorzitter, dit zijn maar een paar voorbeelden uit een lijst van 23 pagina's. Voorzitter. De PVV hecht eraan dat de rapporten, adviezen en onderzoeken die al deze bedrijven produceren, als je ze dan al inhuurt, zorg er dan voor dat alles wat ze produceren stelselmatig publiek wordt gemaakt. Enkele jaren geleden hebben we gepleit voor het publiceren van alle data die door de provincie gefinancierde onderzoeken werden opgeleverd. Daar heeft PS overtuigend mee ingestemd. Nu er steeds meer belastinggeld wordt besteed aan onderzoeken en adviezen, is het dan ook niet meer dan logisch dat we alle daaruit voortkomende rapporten, adviezen, publicaties of

powerpointpresentaties dan ook gewoon openbaar op de website van de provincie publiceren. We dienen daartoe dan ook een motie in.

Voorzitter. Uitleg van het college over de meerjarige verstrekking van subsidies raakt kant noch wal. Het college betoogt dat je in dat geval, als je dat doet, beter weet welke besteedbare ruimte er zou zijn. Ja, dat is allemaal leuk en aardig, maar ook als je subsidies in tranches van een jaar besteedt, kun je inzichtelijk maken welke meerjarige verplichtingen je hebt. Dat is niet zo heel erg moeilijk. En daarvoor hoef je helemaal niet al meerjarig een subsidie al weg te geven en in de boeken op te nemen als last.

Voorzitter. Wij hebben geen antwoord gekregen op de vraag waarom rapportages over de prestaties van het afgelopen jaar van de subsidieontvangers geen goede basis vormen voor de jaarrekening, maar subsidieaanvragen met een meerjarige begroting wel voldoende grondslag zouden zijn om een subsidie al meteen meerjarig weg te geven. Graag een reactie van het college, voorzitter.

Voorzitter. In de eerste en tweede termijn hebben wij een aantal zorgen naar voren gebracht. De inkoop, waarvan nu onvoldoende duidelijk is of de spelregels die de provincie heeft vastgesteld in het kader van de Aanbestedingswet ook echt worden nageleefd. En ik hoor de gedeputeerde melden dat hij daar nog een en over zal naleveren, en daarvoor in ieder geval dank, maar wij vinden wel dat hier structureel iets moet gebeuren. De verantwoording van prestaties en bestedingen die hier weliswaar gedetailleerd en uitgebreid worden opgeleverd, maar vooral vanuit het perspectief van de ambtelijke processen, in plaats van vanuit het perspectief van burgers en bedrijven. En de exorbitante uitgaven aan onderzoeken en adviezen van driekwart miljoen in 2014 tot tientallen miljoenen in 2018. Dat is nogal wat. Dat is onverantwoord.

In het verlengde van die drie zorgen dienen wij dan ook drie moties in, die in onze ogen eraan zullen bijdragen dat de verantwoording zal verbeteren.

Motie M2: 'Verantwoording van de prestaties en de bestedingen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 24 mei 2019, behandelend de Jaarrekening 2018;

constaterende dat:

- de provincie de afgelopen jaren sinds het doorvoeren van een stelselwijziging in de jaarrekening de spelregels van het BBV onvoldoende heeft nageleefd;
- de provinciale jaarrekening jaar na jaar bol staat met prestatie-indicatoren die vooral iets zeggen over het werk van het ambtelijk apparaat, in plaats van wat er wordt gerealiseerd voor burgers en bedrijven;

overwegende dat:

- de stelselwijziging van 2012 gezorgd heeft voor een breuk in de samenhang tussen de 'wat hebben we bereikt, wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost'-vraagstukken, wat problematisch is in het kader van de controlerende rol van de volksvertegenwoordiging;
- sturing geven en het vervullen van de controlerende rol van de volksvertegenwoordiging informatie vereist die het mogelijk maakt die rol te vervullen;

dragen GS op om:

- de verantwoording van prestaties voortaan vanuit het perspectief van de burgers en bedrijven vorm te geven.

En gaan over tot de orde van de dag.

Patricia van der Kammen, PVV Noord-Brabant"

Motie M3: 'Adviesrapporten en onderzoeken systematisch publiceren op provinciale website'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 24 mei 2019, behandelend de Jaarrekening 2018;

constaterende dat:

- er in 2018 tientallen miljoenen euro's is besteed aan adviezen, onderzoeken e.d.;
- overwegende dat:
- het onrendabel en weinig doelmatig is als de vele onderzoeken en adviezen enkel op het provinciehuis gelezen of bekeken worden;
 - de belastingbetaler de vruchten zou moeten kunnen plukken van het bestede belastinggeld, om die reden de rapporten zou moeten kunnen downloaden en lezen;
- dragen GS op om:
- vanaf heden alle onderzoeksrapporten en adviezen op de provinciale website te publiceren.
- En gaan over tot de orde van de dag.
Patricia van der Kammen, PVV Noord-Brabant”

Motie M4: 'Rechtmatigheidsverklaring voor alle inkoop > 50.000 euro'

”Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 24 mei 2019, behandelend de Jaarrekening 2018; constaterende dat:

- rechtmatigheidscontrole door de accountant voor de jaarrekening van de provincie alleen heeft plaatsgevonden ten aanzien van het naleven van inkoop waar het Europese aanbestedingsverplichtingen betreft.
- er geen rechtmatigheidscontrole door de accountant heeft plaatsgevonden op het naleven van de provinciale inkoopregels waar het inkoop beneden de Europese drempel betreft;

overwegende dat:

- door het niet controleren niet kan worden uitgesloten dat (Brabantse) ondernemers worden gedupeerd, omdat niet gegarandeerd is dat de inkoopspelregels voor offereers zijn nageleefd;
- door het niet controleren niet kan worden uitgesloten dat er sprake is van inkoop en/of inhuur via telkens dezelfde (bekende) kanalen (bewust of onbewust), wat een risico op bedrijfsblindheid, verlies van kritisch vermogen of een te hoge prijs met zich kan meebrengen;

dragen GS op om:

- vanaf Jaarrekening 2019 een rechtmatigheidsverklaring te overleggen voor alle onder de provinciale inkoopregels vallende inkopen > 50.000 euro.

En gaan over tot de orde van de dag.”

Patricia van der Kammen, PVV Noord-Brabant”

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen en constateer dat de moties hier zijn ingediend. De griffier kijkt er even naar. Ze worden verspreid en digitaal aan u beschikbaar gesteld. Dan zijn we nu bij de fractie van de Partij van de Arbeid. Behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Geen opmerkingen, maar dank voor de antwoorden en het feit dat 50PLUS vaak genoemd werd. Dus wij zien de toekomst positief tegemoet.

De **voorzitter**: De Partij voor de Dieren. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, in tweede termijn ook een korte reactie op de bijdragen van andere fracties in ieder geval. Ik vond het wel mooi dat de VVD begon met een compliment te geven aan de gedeputeerde financiën. Misschien is het het Frans Timmermans-effect, aangezien de gedeputeerde van de PvdA is. Nee, ik doe niemand na, maar ik vond het mooi dat een compliment gegeven werd door de

VVD voor de gedeputeerde financiën, zijnde de heer Van Merrienboer, die overigens heel goed werk heeft geleverd. Ja? Dat wilde de PvdA-fractie graag horen en ik word daar niet voor betaald.

Voorzitter. Als ik zo de eerste bijdrage hoor over de jaarstukken van ook Forum voor Democratie, dan schrikken wij daar wel een beetje van. Ik hoop niet dat dat de koers wordt voor de toekomst, maar in ieder geval 'natuur in dienst van recreatie'..., en ik heb ook wel een opmerking over het feit dat u benoemt dat natuur samen moet worden gerealiseerd met boeren. De vraag is dan ook nog wel van, ja, die trend van steeds minder boeren is een probleem, want er zijn dadelijk niet zoveel boeren meer die echt willen samenwerken in die natuur. Dat is één....

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, nu ga ik toch ook weer even ingrijpen. De jaarrekening staat hier ter discussie en ik wil u echt vragen u te beperken tot een bijdrage in die lijn.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, prima. Maar goed, Forum gaf ook aan, als ik het mag zeggen: u houdt uw hart vast voor de ruimte voor agrariërs. Ik begrijp die zorg die u uitspreekt, ook wat er gebeurd is in 2018, maar goed, we hebben het wel over een probleem waarvan we, zeg maar, alle aspecten tegelijk moeten behandelen en niet één onderdeel...

De **voorzitter**: Louter het noemen van het getal 2018 volstaat niet om uw bijdrage in lijn te brengen, dus ik wil u nogmaals oproepen om even bij de orde te blijven.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dan zal ik dat afronden met het feit van: als we kijken naar de Europese subsidies, dan zien we ook in 2018 dat er enorm veel subsidie naar boeren is gegaan, maar waarbij 80% van het geld naar 20% van de grote boeren is gegaan. Dat is echt een probleem, want dan zie je dus dat de kleine boeren het niet kunnen redden, ongeacht wat voor regels wij hier verder invoeren. Dat is gewoon een kromme behandeling van dezelfde ondernemers en dat werkt niet in hun voordeel. Daardoor krijgen we steeds minder boeren die ook iets met de natuur kunnen doen. Even om te reflecteren op wat daar gebeurt.

Voorzitter. Wij delen natuurlijk de zorgen van andere fracties als het gaat om de uitvoering van natuurbeleid. Ik waardeer zeer de acties die het college heeft ondernomen in 2018 en we zien dat daar stapjes worden gemaakt. Het is natuurlijk wel zo dat uiteindelijk het rijk verantwoordelijk is, maar ik ben wel een beetje benieuwd of het rijk een partij is die af en toe bij ons te rade komt van: hoe gaat het nu met die ontwikkeling? Want wij constateren dat het niet snel genoeg gaat, dat we waarschijnlijk 2027 niet gaan halen. Wat is de betrokkenheid van het rijk in dezen, of gaan zij achterover zitten en zeggen van: nou, doet u maar en we zien wel wanneer Europa dan bij ons op de bel drukt om te zeggen 'u heeft uw doelen niet gehaald'. En hoe straalt zich dat dan uit, zeg maar, richting de partijen die het beleid moeten uitvoeren? Want kijk, uiteindelijk zijn het die partners, wat u ook terecht zegt, die het moeten uitvoeren, maar als daar verder geen, ja, druk van de provincie op zit, en zegt van: nou, de gronden zijn er wel, maar de gebieden zijn nog niet af, ja, grondaankopen kunnen heel lang duren, maar dan gaan we gewoon ook die doelen niet halen. Dus wat kunt u dan nog doen richting die partners, om het sneller te laten gaan, om wel die doelen te gaan nastreven? Dat is concreet de vraag.

Voorzitter. Als het gaat om CO₂-reductie, heb ik geen antwoord gekregen op mijn vraag van de gedeputeerde. Het punt was, u geeft aan die stijging van economie en die van CO₂ gaan niet gelijk-op, CO₂ gaat langzamer dan de economie stijgt, maar het blijft wel stijgen. Het is natuurlijk niet zo dat er ergens in één keer per toeval een omslagpunt komt, en dan weten we niet wanneer die komt, maar feit blijft wel dat in de jaarstukken staat dat de reductie achterblijft in 2018 en ik heb eigenlijk geen goede verklaring gehoord waarom u dan die doelstelling niet gehaald heeft.

Wat we ook zien in 2018, en dat is met een relatie naar de SER, is dat economische groei niet zaligmakend is. GroenLinks had terecht een donutmodel aangedragen en het is toch jammer om dan te zien dat we daar niet meer gebruik van hebben gemaakt, want daarmee hadden we het dus juist, ook wat de SER constateert, integraal kunnen behandelen, ook met deze jaarstukken.

Een laatste vraag aan de gedeputeerde over die 4.300 hectare die beschikbaar is, dus in bezit van de partners of van de provincie. We begrijpen daaruit dat het niet kant en klare gebieden zijn die kunnen worden ingericht en gebruikt. Dus het zijn versnipperde gebieden die niet voldoen aan de doelstellingen die we willen nastreven. Het is namelijk heel veel grond, en als je zoveel grond hebt, begrijp ik niet dat je niet, zeg maar, zoveel honderd hectare per jaar kunt realiseren.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan kijk ik naar de fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Als u mij toestaat vanaf mijn plaats.

De **voorzitter**: Vanaf de plaats, ja.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Wat ik leer van de jaarrekening 2018 als Lokaal Brabant, is dat we de komende jaren meer tijd en geld moeten spenderen in de uitvoering van zaken, in plaats van in papieren tijgers en bureaucratie.

De **voorzitter**: De fractie van de ChristenUnie-SGP, behoefte aan een tweede termijn? Niet het geval. Dan kijk ik even of de moties al beschikbaar zijn voor eenieder, en ook voor de gedeputeerde, om daar commentaar op te geven. Dan stel ik voor de gedeputeerde het woord te geven voor zijn tweede termijn. Aan hem het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja voorzitter, dank je wel. Bij de advisering over de moties zal ik proberen ook nog een enkele vraag die mevrouw Van der Kammen had te beantwoorden.

Ik wil toch het beeld nog eens heel scherp neerzetten over het feit dat een subsidie over meer jaren ten koste zou gaan van een zorgvuldige weging of we waar voor ons geld krijgen, of dat we de voortgang rapporteren. Het gaat hier echt over de wijze waarop je de eindverantwoordelijkheid van de subsidies wilt invullen. Ik kan zelfs zeggen, en nou ja, ik denk dat iedereen hier in de zaal dat ook weleens tot zich heeft kunnen nemen, dat partijen die inderdaad een subsidieverzoek bij ons indienen, dat daaraan een behoorlijk en intensief beoordelingstraject gekoppeld is. Steeds vaker speelt daarbij ook juist de beoordeling van value for money, zoals ik dat noem, van: krijgen we inderdaad voldoende voor wat we investeren? een nadrukkelijke rol. Dat doe je ook door rollen te verdelen, dus niet in één hand binnen één beleidsafdeling, maar bijvoorbeeld in samenspraak met een goed opgetuigde club subsidies, en soms ook met inschakeling van externen. Bijdragen in het economisch domein worden steeds vaker door die investeringscommissies beoordeeld, maar dat geldt ook voor de bijdragen in cultuur, waar advisering plaatsvindt door onafhankelijke deskundigen, die ons helpen om publieke middelen zorgvuldig in te zetten.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde hier dus eigenlijk melden dat, nou ja, omdat we die begroting zo ontzettend zorgvuldig beoordelen, zegt dat eigenlijk veel meer dan dat we een subsidiënt vragen wat hij het afgelopen jaar gepresteerd heeft. Dus met andere woorden: een voortgangsrapportage zegt dus minder dan die begroting, die u ongetwijfeld heel zorgvuldig beoordeelt –

daar twijfel ik niet aan, dat lijkt me ook evident –, maar hoe kan het nou zijn dat u daar meer waarde aan hecht dan gewoon aan een verklaring, aan een voortgangsrapportage: dit hebben we het afgelopen jaar gepresteerd? Leg dat nou eens uit.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. U moet aangeven wanneer het een herhaling van zetten wordt. Dat wordt het al snel. Ik heb gezegd dat het zwaartepunt ligt bij een beoordeling aan de voorkant en een stevige verantwoording aan de achterkant, zodat partijen kunnen bezig zijn met wat ze moeten doen, namelijk het realiseren van die prestaties. Voortgangsrapportages horen daarbij, maar de wijze waarop u voortgangsrapportages absoluteert in de beoordeling van of inderdaad die prestaties worden gevoerd, daarvan denk ik: dat gaat uiteindelijk ten koste van niet alleen maar het doelbereik, maar juist ook een verantwoorde en efficiënte inzet van middelen, want dan zijn mensen vooral bezig met de red tape en de overhead die daarbij hoort in plaats van met het realiseren van de doelen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, maar ondertussen wordt IPO voor het karretje gespannen om namens dit college bij de commissie BBV aan te geven: nou ja, de verslaggeving over de prestaties van het afgelopen jaar, ach ja, daar zit zoveel risico in, dat is helemaal geen goede basis voor de jaarrekening. Maar die meerjarige begroting, die vooruitkijkt, dat vindt u wel een goede basis voor de jaarrekening. Kom nou eens to the point!

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, ik stel voor dat we elkaar uitnodigen om een gesprek te hebben, dus we nodigen uit om te antwoorden. Een gebiedende wijs is vaak niet echt geschikt om echt tot een gesprek te komen. Ik wil de gedeputeerde vragen te antwoorden, maar ik wijs erop dat we de discussie die we straks over het BBV hebben gehad niet over gaan doen. Kort en krachtig, en dan gaan we verder.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter, na vier jaar moet ik constateren dat ik mevrouw Van der Kammen hier niet overtuig. Ik ga niet weer hetzelfde antwoord geven. U heeft gehoord wat ik ervan vind, en dat maakt dat we het stelsel hebben ingericht zoals we dat hebben ingericht. 'Voor het karretje spannen', dat zijn allemaal termen van u, waarvan ik denk: die passen totaal niet bij hoe het openbaar bestuur werkt. De commissie BBV is volstrekt onafhankelijk en wij richten ons in principe tot de wetgever en niet tot de commissie zelf. In het gesprek met de accountant hebt u ook gehoord dat ook vanuit die branche in de richting van de commissie BBV wordt geacteerd, en dat is ook niet voor niets. Uiteindelijk dienen we daarmee het doel om subsidies hartstikke goed te verantwoorden, hartstikke goed te onderbouwen. Maar wat we met elkaar niet willen, is dat subsidielasten zodanig worden dat we meer geld kwijt zijn met de verantwoording dan met de realisatie van de prestatie.

De **voorzitter**: Goed. U vervolgt uw betoog nu.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik ga adviseren over de moties.

Motie 2, nou ja, 'kom eens to the point', ik snap niet wat de opdracht is aan GS, want dat is precies wat we doen. De overwegingen zijn niet akkoord, dus ik ontraad motie 2.

Ook motie 3 ontraad ik, zeker in deze vorm. Aan de andere kant, en daar wil ik u in ieder geval nog weleens nader over informeren, daar waar onderzoeksrapporten in onze opdracht worden gemaakt die ook ten dienste staan van de beleidsvorming, daar horen onderzoeksrapporten ook voor u toegankelijk en

openbaar te zijn. Maar daar waar onderzoeksrapporten, maar vooral adviezen – want daar praten we over – ondersteunend zijn aan onze beleidsvoorbereiding, daar zijn ze niet per se allemaal openbaar. Nogmaals, ik hoop dat we een goede richtlijn hebben, en anders kunnen we nog eens verduidelijken wat daar de lijn is, omdat ik de achtergrond van de motie snap, maar de verstrekkendheid van deze formulering niet kan delen. Dus ik ontraad hem.

De **voorzitter**: Op dit punt mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, toch nog even een verduidelijking....

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal! Mevrouw Van der Kammen heeft het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Het gaat er niet om dat die onderzoeksrapporten voor de volksvertegenwoordiging enkel beschikbaar zouden komen, het gaat erom dat ze voor de belastingbetaler, die het moet betalen, allemaal beschikbaar komen. Dus dat in ieder geval wel als verduidelijking.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): In veel gevallen is dat ook zo. Wat dan vaak is, is dat dat, en dat proberen we zo goed mogelijk te doen natuurlijk, via onze informatiekkanalen gaat. Maar ik wil u de toezegging doen dat we, ik noem het de richtlijn die we daarin hanteren, ook in de richting van externe opdrachtgevers, nog eens verduidelijken wat daarin de afspraken zijn. Ik ben het met u eens dat dat soort rapporten toegankelijk kunnen zijn, en dat zijn ze ook vaak, voor Brabanders die daar belangstelling voor hebben.

Dan ben ik bij motie 4. Ja, ook daar refereer ik aan het gesprek met de accountant, waar een aantal van uw collega's bij hebben gezeten, die heeft aangegeven dat er materieel gezien wel degelijk sprake is van een rechtmatigheidscontrole, ook voor die aanbestedingen. Dat maakt echt uw motie overbodig, en 'overbodig' betekent ontraden.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik kijk even naar de andere collegeleden. Johan van den Hout, sorry: collega Van den Hout, één aanvulling nog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank, voorzitter. Heel kort. GroenLinks had nog extra vragen gesteld, of eigenlijk opmerkingen meer, dat ze het niet eens zijn met het vooruitschuiven van doelen. Dat ben ik met u eens en dat doen we ook niet. Ons doel is en blijft om in 2027 het NNB, het Natuurnetwerk Brabant, af te hebben. Daarom denken we dat het nodig is een versnellingsslag te maken. Daar hebben we het afgelopen jaar met alle Manifestpartners over gesproken en die ligt nu zo goed als klaar.

De vraag die de heer Vreugdenhil u had willen stellen, wat echter niet helemaal lukte, betreffende de PAS versus de EVZ's, dat u liever zou kiezen voor de EVZ, nou, dat hebben we het afgelopen jaar niet gedaan, ook omdat het de opdracht is van uw Staten. De PAS heeft prioriteit, niet alleen omdat dat de meest donkergroene natuurgebieden zijn, maar omdat die ook zogenaamde ontwikkelruimte opleveren voor de rest van de economie, zodat we economisch niet tot stilstand worden gebracht door de uitstoot van stikstof. Dus daar snijdt het mes aan twee kanten, vandaar die prioriteit bij de PAS. En, dat is misschien nog wel het belangrijkste, wij zitten niet helemaal aan het stuur, wij zijn voor de uitvoering van ons natuurbeleid afhankelijk van samenwerking, dat willen we ook. Dat betekent dat we ons ook in tempo zullen moeten voegen naar de partners die we hebben, met name waterschappen, gemeenten en TBO's.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal. De heer Vreugdenhil, interruptie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, zo komt het onderwerp toch nog aan de orde. Dat beleid konden wij steunen daarin en daarom was ik zo benieuwd hoe GroenLinks hier nou in zou zitten, ook met het oog op de toekomst. Maar ja, via u mag ik die vraag niet stellen, dus hij zal op een ander moment beantwoord moeten worden. Ik denk dat het wel een interessante vraag is.

De **voorzitter**: Een poging was de moeite waard, maar we gaan toch wachten tot het moment daar is. De dag waarvan wij weten dat die zal komen, zal ik maar zeggen, maar niet nu. Hiermee is een einde gekomen aan....

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter!

De **voorzitter**: Ja, wie roept mij? Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Dank voor het antwoord van de gedeputeerde van financiën. Met dat antwoord over die handreiking zouden wij motie 3 over de adviesrapporten in afwachting van waar het college mee gaat komen, willen aanhouden.

De **voorzitter**: Motie 3 wordt aangehouden en die gaan we derhalve straks niet in stemming brengen. Hiermee komen we aan het einde van de beraadslagingen over de jaarstukken. Straks volgen de stemmingen.

21/19 Statenvoorstel Zienswijzen op ontwerpbegroting 2020 & meerjarenraming 2021-2023 van gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)

De **voorzitter**: We gaan nu gezwind verder met het volgende bespreekstuk op onze agenda. Dat betreft zienswijzen op de ontwerpbegroting 2020 en meerjarenraming et cetera van de omgevingsdiensten, hier in samenhang te bespreken. Mevrouw Dirken heeft als eerste het woord. Ik wil vragen om stilte in de zaal. Zij heeft het woord. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Goed. Van de jaarstukken van de provincie over naar de ontwerpbegroting van de omgevingsdiensten. Dit jaar is het gelukt om alle drie ontwerpbegrotingen tegelijkertijd aan de Staten voor te leggen, zodat we ze eindelijk een keer in onderlinge samenhang kunnen beoordelen. Zoals we in de themavergadering hierover al aangaven, zien we daardoor de overeenkomsten tussen de diensten, maar ook de verschillen. Overeenkomsten zien we vooral waar het gaat om inhoudelijke onderwerpen, zoals de aandacht die er bij alle drie diensten is voor landbouw, ook de aandacht die alle drie diensten hebben voor maatregelen in verband met de ontwikkelingen in het klimaat én de aandacht die alle drie diensten hebben voor maatregelen rondom energie. Bij alle drie diensten zien we ook dat zij, weliswaar in verschillende mate, zich bezighouden met risicogericht en datagestuurd handhaven. Het lijkt erop dat na alle opstartperikelen van de laatste jaren, de drie diensten in Brabant zich langzaam maar zeker aan het ontwikkelen zijn tot steeds robuustere organisaties. Tegelijkertijd zien we wel dat die robuustheid mede afhangt van het antwoord op de vraag of er wel voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar blijft. Daarom de vraag aan de gedeputeerde of hij aan kan geven in hoeverre de nu gepresenteerde personeelskosten in de voorliggende begrotingen als reëel moeten worden gezien in de huidige markt. Of moeten wij aan het begin van deze Statenperiode al rekening houden met een winstwaarschuwing, die

eigenlijk betekent dat de budgettaire kaders die nu gepresenteerd zijn door de diensten nog sterker af zullen gaan wijken dan we nu gezien hebben? Het maakt de voorliggende zienswijze niet anders, maar dan weten we als Staten in ieder geval op voorhand wel beter waar we rekening mee zullen moeten houden. Zoals eerder gezegd, zien wij zowel overeenkomsten als verschillen tussen de diensten. Bij dat laatste valt ons vooral de begroting van de ODBN op. Hoewel wij er als VVD begrip voor hebben dat het de ODBN tijd kost om orde op zaken te stellen, valt ons in de vergelijking van de drie financiële kaders van de diensten wel op dat de overhead, en daarmee bedoelen wij het aandeel werknemers dat niet-declarabele werkzaamheden verricht, bij de ODBN wel heel hoog is ten opzichte van de andere diensten. En dat gegeven drukt vervolgens hard op het financiële plaatje van de diensten en daarmee op het feit dat de dienst niet aan de financiële kaders van onze provincie voldoet. Vraag aan de gedeputeerde of hij bereid is om het AB voor deze relatief hoge overhead, zijnde niet-declarabele uren, aandacht te vragen, of dat aan zijn opvolger over te dragen, als verdere toelichting op de zienswijze die nu voorligt. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar bijdrage. Dan ben ik nu bij de CDA-fractie, mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter, en ook bedankt mevrouw Dirken voor het vele wegmaaien. Het is een vrij technisch onderwerp, vandaar ook een technische benadering. Allereerst natuurlijk gewoon een ontzettend groot compliment, dat mag ook weleens. Ze liggen alle drie voor, dat is voor de eerste keer dat we dit meemaken, en dat geeft gewoon een heel mooi overzicht en het geeft een heel andere discussie dan de andere jaren. Het is heel mooi om dat te mogen zeggen.

Wat betreft de zienswijzen van de ODZOB, de OMWB en de ODBN, zijn die wat het CDA betreft geheel terecht. En inderdaad, de ODBN, daar hebben we het al over gehad in de themavergadering, die hebben nog een hele slag te slaan. Desalniettemin zien we dat ze er hard aan werken. Wij zijn dan ook heel benieuwd naar hun plannen met de meerjarenraming.

Verder, voor nu: er zijn in januari afspraken gemaakt om de gemeenschappelijke regeling middels een duidelijke werkwijze te vernieuwen, waarbij de inzet is vooraf te gaan sturen en nooit meer te gaan horen 'u gaat er niet meer over', en voor het CDA is dat gewoon een ontzettend mooi initiatief, en van daaruit gaan we verder praten in juni. Wij kijken uit naar deze mooie politieke vernieuwing.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon. Dan nu de fractie van D66. Mevrouw Dingemans, begrijp ik, voert het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Eerst het positieve nieuws. Alle drie de omgevingsbegrotingen voldoen aan de door GS gestelde kaders en aan de kadernota's zoals die door de omgevingsdiensten zelf zijn opgesteld. Dat is weleens anders geweest en dus is ook een compliment op dat gebied op z'n plaats. Vooral de kwaliteitsborging was in deze zaal nog weleens onderwerp van gesprek en punt van zorg. Dat niet wordt voldaan aan het provinciaal budgettair kader, daar zijn we zelf natuurlijk wel een beetje verantwoordelijk voor. Vooruitlopend op een nieuw bestuursakkoord, of een begrotingsbehandeling in november, adviseert de D66-fractie om vanaf de begroting 2020 weer over te gaan tot jaarlijkse indexering. Immers, anders kunnen de omgevingsdiensten steeds minder doen voor hetzelfde bedrag dat ze krijgen, terwijl de uitgaven ondertussen wel stijgen. De provincie heeft er als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling ook belang bij dat een meerjarenbegroting structureel in evenwicht is en dus niet meer geld wordt uitgegeven dan er binnenkomt.

Voorzitter. De fractie van D66 kan zich vinden in de zienswijzen zoals voorgesteld door het college. Dat geldt ook specifiek voor de Omgevingsdienst Brabant-Noord, waar wordt gevraagd om de concrete

resultaten van het Meerjarenontwikkelplan met Provinciale Staten te delen. Overigens heeft die omgevingsdienst in een door haar georganiseerde informatiebijeenkomst al een toelichting gegeven op dit plan, dat onder meer gaat over verbetering van de bedrijfsvoering. Zo leerden wij dat onder meer wordt geïnvesteerd in automatisering en opleiding en training van medewerkers. D66 hoopt dat deze investeringen zich op termijn zullen vertalen in een efficiëntere bedrijfsvoering en, belangrijker nog, in het behoud van goede medewerkers.

Over die aspecten nog het volgende. Als Staten hebben we besloten om voor een periode van twee jaar een financiële impuls te geven aan toezicht in de buitengebieden. Dit betekent dat voor een periode van twee jaar mensen worden aangetrokken en opgeleid en materieel wordt aangeschaft en auto's worden geleased. Dat is niet heel kostenefficiënt. Daarom de vraag aan de gedeputeerde: hoe staat het eigenlijk met de onderhandelingen in IPO-verband met het rijk over de toezichtsbijdrage, om die weer vanuit rijksmiddelen te financieren?

Dan, voorzitter, nog even over digitalisering. D66 is blij dat de omgevingsdiensten naast risicogericht toezicht ook steeds meer bezig zijn met datagestueerd toezicht. De informatie die wordt verzameld in de dagelijkse praktijk kan dan worden ingezet om nog gericht op overtredingen te controleren. Voor de komst van de Omgevingswet wordt er gelukkig al minder gereserveerd. De zorg die D66 heeft over de digitaliseringsoperatie binnen de Omgevingswet wordt ook door de omgevingsdiensten zelf gevoeld. Hoe kijkt de gedeputeerde tegen deze ontwikkeling aan en de mogelijke financiële gevolgen in de toekomst voor de diensten?

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans. Mevrouw Van Diemen van de fractie van GroenLinks dan nu.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Dank u, voorzitter. Milieubeleid is zo effectief als je haar uitvoert en handhaaft. We kunnen hier, of op andere overheidslagen, enorm goed beleid bedenken, maar als je het niet handhaaft komt het niet terecht in vergunningen, dan gaat dit ten koste van milieu en omgeving. De fractie van GroenLinks wil daarom ook waardering uitspreken voor het werk dat door de professionals van de omgevingsdiensten wordt gedaan.

Ter bespreking vandaag zijn de ontwerpbegrotingen 2020 en de meerjarenramingen van onze omgevingsdiensten. De fractie van GroenLinks is opgelucht om te zien dat het beter gaat met de ODBN. Het verlies in 2017 van 1 miljoen euro was een grote klap voor ons allen. De ontwerpbegroting 2020 van de ODBN laat op dit moment een financieel gezonde situatie zien. Het blijft wel de vinger aan de pols houden en GroenLinks wil daar graag van op de hoogte worden gehouden. De vraag is of de resultaten van het Meerjarenontwikkelplan, zoals ook in de voorlopige zienswijze wordt gevraagd, ook juist zijn.

In het najaar, bij de provinciale begrotingsbehandelingen, zullen we spreken over de nog niet toegekende gelden aan de ODBN. GroenLinks was geen voorstander van het amendement van de VVD. Wat ons betreft is structurele handhaving ook structureel geborgd geld.

GroenLinks leest in de begroting en meerjarenraming, net als voorgaande jaren, dat het behouden en binnenhalen van professionals een uitdaging blijft. Het vorig jaar is een motie van GroenLinks, PvdA en 50PLUS aangenomen, die vraagt om extra inzet hiervoor. De gedeputeerde antwoordde in een eerdere themabijeenkomst dat de omgevingsdiensten volop bezig zijn met trainen, om interne medewerkers op te leiden en in contact zijn met onderwijsinstellingen, om jong talent in aanraking te laten komen met de omgevingsdiensten. GroenLinks is benieuwd wat daar het resultaat van gaat zijn en wil aan de gedeputeerde vragen om ons hieromtrent op de hoogte te houden.

Voorzitter, ik sluit af. GroenLinks kan instemmen met de voorgestelde zienswijzen voor alle drie de omgevingsdiensten.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Diemen. Dan nu de fractie van de PVV, Van Hattem. Aan hem het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Een aantal terechte vragen zojuist al van collega's van VVD en CDA onder andere, en ook terecht gememoreerd dat we hier nooit meer moeten willen horen 'u gaat er niet over', want als Staten gaan wij wel degelijk over deze begrotingen. Vandaar ook dat wij hier een korte inbreng hebben.

Ik zal niet letterlijk herhalen wat in de commissie is gezegd, maar de PVV-fractie wil wel aangeven wat onze grootste principiële bezwaren zijn die zitten in de begrotingen van de drie omgevingsdiensten. Terwijl de omgevingsdiensten niet eerder de afgesproken inverdieneffecten kunnen realiseren, houden alle drie de diensten zich wel proactief bezig met onzinnig klimaat- en energiebeleid. Het "realiseren van klimaatdoelen" bij de ODZOB, de deelnemers actief ondersteunen bij "de transitie naar een klimaatneutrale leefomgeving" bij de OMWB, de "toenemende prioriteit voor energie en klimaat" en "een effectieve invulling te geven aan de eigen lokale, regionale en provinciale klimaatdoelen" bij de ODBN zouden géén rol moeten zijn voor de omgevingsdiensten. Aangezien de zienswijzen in de ontwerpbesluiten stellen in te stemmen met de ontwerpbegrotingen van de verschillende omgevingsdiensten, zal de PVV-fractie tegen deze Statenvoorstellen stemmen. Met begrotingen met daarin zoveel klimaatkrankzinnigheid zal de PVV nooit instemmen.

Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Dan zijn we nu bij de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren. Aan hem het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter, dat u mij het woord geeft. De omgevingsdiensten. We zijn als provincie heel nadrukkelijk betrokken bij de vorming van de omgevingsdiensten en het is goed dat hier een integrale zienswijze voorligt van de drie omgevingsdiensten zoals die bestaan hier in Brabant, en gevormd zijn in Brabant. Als provincie zijn wij een van de grootste aandeelhouders geweest bij de vorming van de drie omgevingsdiensten, dus wij hebben ook wel degelijk aandeel gehad in wat er in die begrotingen, in die uitvoering en die bedrijfsvoering gebeurt. In het bijzonder wil ik me op dit punt toespitsen op de bedrijfsvoering van de ODBN. Als we zien nu in de conceptbegroting zoals die voorligt, dat de ODBN toch inzet op het ontvlechten van de voormalige stortplaatsen en het beheer ervan, de bestuurscommissie ervan, vanuit hun eigen structuur naar een aparte structuur, geeft dat in ieder geval te denken, iets wat bij de vorming van de ODBN door de provincie samen met de gemeente Den Bosch en de gemeente Oss zeer zwaar bepleit is om die op te nemen in de ODBN. We zien ook dat de ODBN heel nadrukkelijk kijkt naar de verplaatsing van de werklocatie naar Den Bosch, terwijl ook juist die drie grote partijen in het verleden heel nadrukkelijk grote voorstander waren om dat op de plek te huisvesten waar het nu zit. En dan zien we verder dat de mismatch, die vooral bij de ODBN nog steeds een vraagstuk is, die ook invloed heeft op de bedrijfsvoering, steeds nog als nadrukkelijk nadelig effect naar voren komt en ook leidt inderdaad tot niet betaalbare uren, en dat is lastig om te zorgen voor een positief bedrijfsvoeringsresultaat. De vraag die dan ook opkomt is, omdat wij als provincie zo nadrukkelijk betrokken zijn geweest bij het ontwikkelen en het vormen van de omgevingsdiensten, of misschien in combinatie met de gemeenten die daar ook medeverantwoordelijk voor zijn, een gezamenlijk rekenkameronderzoek op z'n plek zou zijn naar de ontstaansgeschiedenis van de omgevingsdiensten en wat we daaruit kunnen leren voor de toekomst. Dat als eerste punt, voorzitter.

Het tweede punt is met name de taak van de omgevingsdiensten in het kader van de besluitvorming zoals die hier plaats heeft gevonden in juli 2017, de besluitvorming rond de agrarische zaken, waarbij heel nadrukkelijk bepaald is dat op 1 januari 2020 alle agrarische bedrijven dienen te zorgen dat ze een vergunningaanvraag indienen bij hun gemeente, en vervolgens uiteraard ook bij de ODBN, en de ODBN

zal dan vervolgens die beoordeling moeten doen en adviezen moeten formuleren rond die vergunningaanvraag en alles wat daarmee samenhangt. We zien daar helaas niets van terug, zowel niet in de begroting van 2019 als in de begroting van 2020 en verder. En een dergelijke tranche komt er ook nog richting 2022 aan. In hoeverre is onderzocht vanuit de provincie, en getoetst, of de complicaties van het door ons aangenomen beleid, hier in juli 2017, effecten heeft op de uitvoering van de werkzaamheden door de ODBN, en of zij wel in voldoende mate geëquipeerd zijn en personeel hebben en dat kunnen invullen, zodat onze agrariërs in Brabant op tijd en op het juiste moment een antwoord krijgen op hun vergunningaanvraag?

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. Dan tot slot in de rij de fractie ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik zie af van mijn spreektijd. Alle relevante vragen zijn inmiddels gesteld.

De **voorzitter**: Ik dank daarvoor. Dan kunnen we de gedeputeerde vragen of hij terstond de beantwoording ter hand neemt, en dat gaat hij doen. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met me aan te sluiten bij uw complimenten richting de diensten, om voor het eerst in vijf jaar alle begrotingen gelijktijdig op tafel te hebben hier, zodat u die met elkaar in verband kunt behandelen. Ook blij, net als u, met het feit dat voor het eerst alle drie de diensten een sluitende begroting hebben. Ik denk ook echt dat we na vijf jaar worstelen nu te maken hebben met diensten die robuust beginnen te worden. Dat betekent niet dat alle problemen uit de weg zijn – daar kom ik zo meteen nog op – maar we hebben duidelijk te maken dit jaar met veel meer volwassen diensten dan tot nog toe het geval is geweest. Daar ben ik met u heel blij om.

De ODBN valt bij de meeste mensen op, en dan met name rond de declarabiliteit van de uren. Dat betreft niet zozeer de begroting, maar terugkijkend wel een terechte vraag, die voor een deel komt door het hoge ziekteverzuim dat we bij de dienst hadden, wat overigens ook goed vooruitgaat, bij het niet in control zijn van het management op de dienst en de veel en veel te lage kosten die in rekening gebracht werden bij de deelnemers. Dat laatste hebben we het vorig jaar gecorrigeerd met een tariefstijging. Het Meerjarenontwikkelprogramma gaat, als het goed is – en daar vertrouw ik op en geloof ik ook in – werk maken van de structurele problemen die nog bij de ODBN spelen. Daarnaast, en dat geldt voor alle drie de diensten, blijft het probleem, of de uitdaging, of hoe je het ook wilt noemen, van gekwalificeerd personeel enorm belangrijk. GroenLinks heeft ons concreet gevraagd dan eens te laten zien wat er dan gebeurt. Ik ga de diensten vragen om daar iets over op papier te zetten, want dat kan ik nu niet zo uit mijn mouw schudden.

D66 vraagt ook iets over de jaarlijkse indexering. Ja, dat doen we niet hier, bij deze begroting, maar dat kunt u desgewenst straks bij de provinciale begroting doen, want dat is de begroting die wel of niet geïndexeerd zou moeten worden.

SSiB, daarvoor is extra geld voor twee jaar uitgetrokken, en niet langer dan twee jaar. De onderhandelingen met het rijk over de toezichtbijdrage lopen, en dat gaat niet snel, zoals dat gaat als het over geld gaat. Bovendien is dat ook niet de toezichtbijdrage die hiervoor eigenlijk gebruikt wordt. Het gaat meer over de toegankelijkheid en veiligheid van natuurgebieden, een bijdrage van het rijk die TBO's in staat moet stellen om die natuurgebieden open en toegankelijk en veilig te houden. Dat is iets anders dan een bijdrage aan toezicht in het buitengebied à la SSiB. Dus ik denk dat u, als u SSiB op waarde schat en na die twee jaar nog wilt voortzetten, tegen die tijd zelf weer voor financiering zult moeten zorgen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, terecht: het bedrag van die 1,4 miljoen euro was gebaseerd op die SNL-bijdrage; dat heeft daar model voor gestaan, zeg maar. Maar we hebben met het aannemen van die motie wel de opdracht gegeven om in Den Haag te gaan onderhandelen. Kunt u iets meer zeggen over hoe die onderhandeling loopt en wanneer u daar in ieder geval iets op terug verwacht?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Daarvoor geldt hetzelfde, dat ik bij IPO zal vragen wat de stand van zaken is met die onderhandeling, maar als ik het nu uit mijn hoofd moet vertellen, dan is het de laatste zes maanden binnen IPO daar niet meer over gegaan. Dus het is misschien goed om dat nog eens een keer af te stoffen. Ik zal er bij IPO navraag naar doen en het u schriftelijk laten weten.

De **voorzitter**: Schriftelijke informatie komt later. De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Digitalisering, zoals ook voorzien in de Omgevingswet: ja, gelukkig zijn inmiddels alle drie de diensten bezig met het verder digitaliseren van hun bedrijfsvoering, voor een deel ook omdat het nodig is om datagericht / risicogericht toezicht te gaan houden en te gaan handhaven. Risicogericht handhaven doen we overigens al. Dat gaat alleen maar nog beter als straks nog meer gedigitaliseerd is.

Lokaal Brabant merkte iets op over de ontvlechting van stortplaatsen: eerst zouden we daar vóór zijn en nu weer tegen, of net andersom. Hoe dan ook, het hele stortplaatsenverhaal gaat de provincie niet aan, dus ik ben blij dat we er in de dienst vanaf zijn. Het is alleen maar een vervuiling die optreedt in de begroting als het ware.

De **voorzitter**: Interruptie Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, voorzitter, dank je wel voor de interruptie. Ik zei net dat ik het vreemd vind. Onder druk van de provincie en Noordoost-Brabant, met name de gemeente Oss en de gemeente 's-Hertogenbosch, zijn de stortplaatsen toentertijd opgenomen in het geheel en ik heb net gevraagd: zou het misschien niet verstandig zijn, en dat geldt ook voor de andere omgevingsdiensten, om vijf jaar na dato dat ze opgericht zijn, een rekenkameronderzoek te doen naar de ontstaansgeschiedenis van de omgevingsdiensten, wat daar toentertijd besloten is? We zien, zeker bij de Omgevingsdienst Brabant-Noordoost, een aantal veranderingen nu in het verschiet, waarvan men zegt: ja, dat is toch niet helemaal handig geweest om dat te doen op deze manier, om daar onderzoek naar te doen, om daarvan te leren voor de toekomst. En natuurlijk, ik ben het met u eens: we moeten die twee bestuurscommissies ontvlechten. Dat was geen handige keuze vijf jaar terug. Die conclusie hebben we al langer getrokken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde in reactie, anders wordt het wel heel veel.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, we zijn het eens over die conclusie. We zijn blij dat gebeurt wat er gebeurt. Volgens mij moeten we het vooral daarbij laten. Ik zou niet historisch onderzoek gaan doen om de vraag te kunnen beantwoorden waarom we vijf jaar geleden daar anders over dachten.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Rekenkameronderzoeken kunnen ons leren voor de toekomst, om bepaalde fouten te voorkomen en dat zou misschien toch weleens handig kunnen zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Er is geen rekenkamer voor de omgevingsdiensten, om te beginnen. Ik ben het met u eens dat er onderzoek gedaan moet worden naar de ontstaansgeschiedenis van de omgevingsdiensten in Nederland, en dan te beginnen bij Enschede en bij Volendam, en alles wat daarna gebeurd is. Ik denk niet dat de rekenkamer dat moet doen. Er zullen een paar promovendi hun tanden op stuk mogen bijten wat mij betreft.

De personele problemen die we mogelijk bij de dienst neerleggen door de besluiten die we hier op 7 juli '17 hebben genomen, dat klopt: dat is een belangrijke hindernis nog altijd, waar we het net ook over hadden. Het is moeilijk om aan goed gekwalificeerd personeel te komen, ook personeel dat we nodig hebben voor de uitvoering van onze versnelde transitie, zoals we die in '17 hebben afgesproken. Betekent dat dan dat we dat maar niet moeten doen? Nee, integendeel, het betekent dat we extra gas moeten zetten op het vinden van de goede mensen, het opleiden van de goede mensen, samen met opleidingen die daar al voor zijn, nog specifiekere vragen om het leveren van agrarische vergunningverleners, zodat de opdracht die wij aan de diensten geven ook door de diensten kan worden uitgevoerd.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, eigenlijk gezegd van 'dat zouden we dan maar niet moeten doen', nou, eigenlijk zou het heel verstandig zijn om dat maar niet te doen, want u heeft met dat agro-besluit, dat besluit voor de veehouderij, gewoon een monster geschapen, waar nu ook omgevingsdiensten ontzettend veel last van hebben. U zegt nu zelf 'we kunnen niet aan het juiste personeel komen'. U haalt niet alleen de boeren problemen op de hals, ook als overheid krijgen we nu allemaal problemen. Stop gewoon met dat veehouderijbesluit en draai het terug. Dat scheelt een hoop ellende, zowel voor de boeren als voor onze overheid zelf.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Daar gaat u niet over, althans niet nu.

De **voorzitter**: De gedeputeerde is klaar met zijn beantwoording. Ik inventariseer even of er behoefte is aan een tweede termijn. Bij de VVD niet, bij het CDA ook niet. De fractie van D66? Ook niet. GroenLinks? Ook niet. De PVV? Ook niet. Dan ben ik al bij Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Ik vind het wel enigszins gemakkelijk om te zeggen: ja, er is geen rekenkamer voor omgevingsdiensten. Die is er wél. Wij hebben onze eigen rekenkamer en ook alle deelnemende gemeenten hebben eigen rekenkamers. Dus wat dat betreft denk ik dat er wel iets te vinden is om daar onderzoek naar te doen en op een goede manier de les te leren uit het verleden. Dat heeft niets te maken met Enschede. Enschede was de voorloper van waaruit de omgevingsdiensten vormgegeven zijn, maar hier gaat het over de oprichting van de omgevingsdiensten in Brabant. Dát was mijn vraag, om daar onderzoek naar te doen via een rekenkameronderzoek, om te kijken wat we daaruit kunnen leren. Dat is één.

De tweede vraag die ik had, en ik ben het wat dat betreft met de heer Van Hattem eens: besturen is vooruitkijken, als we weten dat we tegen een aantal problemen aan gaan lopen rond het beoordelen van

vergunningen en vergunningsaanvragen en allerlei andere documenten bij de omgevingsdiensten, dan denk ik dat het ook aan ons is als Staten om daar u op opmerkzaam te maken en u te vragen hoe u denkt samen met die omgevingsdiensten dit op te lossen. En dan is in mijn optie, en in de optie van Lokaal Brabant, uw antwoord iets te kort door de bocht, en kan ik daar geen vrede mee hebben.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. Ik kijk naar de fractie van de ChristenUnie-SGP. Ook niet. Ik geef de gedeputeerde het woord voor een korte reactie.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, voorzitter, de oproep op deze manier, om door een rekenkamer dan maar een onderzoek te laten doen, zou ik absoluut niet willen steunen. Wij hebben een rekenkamer en er zijn nog 20 deelnemers die ook een rekenkamer hebben. Ik zou het de dienst niet aan willen doen dat er straks 21 rekenkameronderzoeken gedaan worden naar specifieke historische processen die per gemeente helemaal anders kunnen zijn. Ik vind het ontvlechten van de bestuurscommissies ook volstrekt niet belangrijk genoeg om dat überhaupt aan een onderzoek te onderwerpen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Het is natuurlijk zo, en dat is ook duidelijk, meneer Van den Hout, dat een rekenkamercommissie niet op pad gestuurd moet worden met een loze opdracht die nog niet bepaald is. Daar zullen wij als Staten, of degenen die opdrachtgever zijn, dan heel nadrukkelijk eerst met elkaar het gesprek over moeten voeren, hoe die opdracht eruit moet zien en hoe onderzoek gepleegd moet worden. En er is al behoorlijk wat onderzoek gepleegd naar de ontstaansgeschiedenis van verschillende omgevingsdiensten, dus wat dat betreft kan het ook bij elkaar brengen zijn van een hoeveelheid onderzoeken en daar ook de lessen voor de provincie uit. Want u en wij als provincie waren ongeveer 50% van de aandeelhouders. Wij hadden ongeveer 50% van het aandeel bij de vormingsgeschiedenis van de omgevingsdiensten, dus we hadden wel degelijk een heel belangrijke rol. Naar die rol zou ik graag toch een keer onderzoek willen doen.

De **voorzitter**: Goed. Ik constateer dat u daar het nodige over gewisseld heeft en dat u het daar, zoals het er nu uitziet, niet echt over eens bent. Als het gaat om opdrachten aan de rekenkamer, hebben deze Staten bijzondere procedures en verantwoordelijkheden bij uw Staten zelf belegd. Ik sluit dan nu de beraadslagingen.

24/19 Statenvoorstel Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB)

De **voorzitter**: Ik wil de leden die zich buiten de zaal bevinden alvast oproepen, want het volgende onderwerp lijkt zich in tijd te kunnen beperken. Er is maar één spreker die zich heeft gemeld, met een spreektijd van één minuut, daarna meteen de gedeputeerde en daarna gaan we meteen stemmen. Ik wil vragen aan de heer Van Hattem of hij het woord wil voeren en de bodes wil ik vragen te bevorderen dat de leden die buiten de zaal zijn binnenkomen. Aan een van de bodes in het bijzonder wil ik vragen om het bijzondere cadeau dat ik van de week kreeg alvast hierbinnen te brengen en voor op de tafel te zetten. Het cadeau waar ik het over heb, kan alvast hier worden neergezet. Het amendement zal ik snel laten verspreiden. Dat is nog cryptisch, maar er komt zo meer. Maar eerst de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. We hebben het weer over de deelname aan de BIZOB, het Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant. In het Eindhovens Dagblad van 2 februari 2018 verscheen een artikel

over bureau BIZOB. In het artikel werd dit bureau door een medewerker van de Europese Commissie de hemel in geprezen. Ik citeer: "De Europese Commissie heeft in oktober 2017 een aantal speerpunten vastgesteld en gezamenlijke inkoop past daar prima in", aldus de medewerker. "We kunnen BIZOB zeker gebruiken als voorbeeld van good practice." BIZOB-directeur Van der Meijden ziet die Europese interesse als een bevestiging van het succes van BIZOB.

Voorzitter. Als de vos de passie preekt, boer pas op uw kippen. Om te voorkomen dat de venijnige vossen van de Europese Commissie hun speerpunten voor inkoop aan onze omgevingsdiensten gaan opdringen, komt de PVV-fractie met een amendement. Efficiënte inkoop ten gunste van onze Brabantse burgers moet vooropstaan, en niet per definitie de speerpunten van de Europese Unie.

Voorzitter. Tot zover in eerste termijn.

Amendement A1: 'Geen EU-bemoeienis, maar zo efficiënt mogelijke inkoop'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 24 mei 2019, ter bespreking van Statenvoorstel 24/19 Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB);

besluiten:

dat de tekstpassage "geen gebruik te maken van de gelegenheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst Brabant-Noord over het besluit om deel te nemen aan de Stichting BIZOB" vervalt en gewijzigd wordt in de volgende tekst:

de volgende wensen c.q. bedenkingen kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst Brabant-Noord over het besluit om deel te nemen aan de Stichting BIZOB:

1. Bij de inkoop van de Brabantse omgevingsdiensten dienen niet de speerpunten voor inkoop van de Europese Commissie het uitgangspunt te zijn, maar alleen een zo efficiënt mogelijke inkoop voor onze belastingbetalende burger.

Toelichting:

De omgevingsdiensten in Brabant dienen zo prudent mogelijk om te gaan met hun financiële middelen, die door hardwerkende Brabanders worden opgehoest. Provinciale Staten moeten daarom eisen dat de inkoop van de omgevingsdiensten zo efficiënt mogelijk verloopt en er mag geen nadruk worden gelegd op punten die voor de Europese Commissie belangrijk zouden kunnen zijn.¹

¹ <https://www.ed.nl/aemert-bakel/europese-belangstelling-voor-bizob~a24ba5e8/>
Alexander van Hattem, PVV Noord-Brabant"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Op de agenda staat een zienswijze over deelname aan een inkooporganisatie, om balpennen, paperclips, diensten en zo veel efficiënter te kunnen inkopen. Ik vind dat we dat moeten doen en ik vind dat we die overeenkomst niet moeten bezwaren met ideologische argumentaties tegen wat u Brusselse regeldrift noemt. Volgens mij staat BIZOB gewoon op zichzelf, is het een goede tent, ODZOB is er ook al bij aangesloten, wij gaan er ook aan meedoen, en that's it.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Zoals u weet, hadden wij destijds ook al bezwaren tegen de deelname van ODZOB aan BIZOB. In dit geval zegt u 'het is een goede tent'. Dat trek ik op zich niet in twijfel, maar wat ik met het amendement probeer te voorkomen, is dat het een tent wordt die wordt gerund op basis van 'het moet een pronkstuk zijn om aan de Europese Commissie te laten tonen van hoe goed en geweldig wij bezig zijn', en dat het daarvoor gebruikt wordt als good practice. Het moet gewoon

kant en klaar gericht worden op zo goed mogelijk presteren voor onze omgevingsdiensten. Dat moet centraal staan, daar is het amendement op gericht, en zoveel mogelijk die Europese Commissie buiten de deur houden.

De **voorzitter**: Goed. Uw punt is duidelijk. Ik wil de gedeputeerde nog wel vragen om een expliciet oordeel over het amendement.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het amendement wordt afgeraden, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan zijn we hiermee aan het einde van de tweede termijn, sluit ik de beraadslagingen en gaan we ons klaar maken voor de stemmingen.

Stemming

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Een opmerking van de orde. Twee gedeputeerden die achter de tafel zitten zijn ook Statenlid. Behoren die niet een plek in de zaal in te nemen tijdens de stemming?

De **voorzitter**: Daar vraagt u me wat. Het is niet nodig, zegt de griffier, en die heeft ervoor doorgeleerd, dus die weet dat. Maar heel scherp, nestor! Dat wil overigens niet zeggen dat ze niet meestemmen.

33/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 4 april 2019 t/m 26 april 2019

De **voorzitter**: We gaan beginnen met de stemmingen. Ik stel voor bij acclamatie in te stemmen met de wijze van afdoening van de ingekomen stukken. Dat was het voorstel dat u heeft onder nr. 33/19. Wenst iemand stemming? Nee, dan is dat aangenomen.

13/19 Statenvoorstel Jaarstukken 2018

De **voorzitter**: Dan gaan we nu stemmen over de jaarstukken. De moties gaan we daarna doen, eerst het ontwerpbesluit zelf, en dat is één besluit, voor de goede orde. De stemming over de jaarstukken dan. De fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Met stemverklaring voor. De cijfers, daar vertrouwen wij op, het beleid, zeg ik eufemistisch, kun je over twijfelen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is aangenomen. Dan gaan we nu stemmen over de daarbij behorende moties. Het zijn er twee, de moties 2 en 4, omdat motie 3 is aangehouden. Ik breng als eerste motie 2 in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Met stemverklaring tegen. De opdracht is te algemeen geformuleerd en daarom niet uitvoerbaar.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan stemmen we over motie 4. Fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Met stemverklaring stemmen wij tegen. Op basis van een kosten-batenanalyse verwachten wij geen positief resultaat.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen.

21/19 Statenvoorstel Zienswijzen op ontwerpbegroting 2020 & meerjarenraming 2021-2023 van gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)

De **voorzitter**: Dan gaan we nu stemmen, en dat is inderdaad een setje stemmingen, over de wensen en bedenkingen over de omgevingsdiensten, en dat zijn drie afzonderlijke besluiten. Dus we stemmen drie keer. Allereerst 21/19, dat betreft de ODZOB. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor met stemverklaring, dat we bij de begroting terugkomen op onze opmerkingen over de indexering en de overhead, zoals de gedeputeerde zelf voorstelde.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor met stemverklaring, dat ik zeer onder de indruk ben van de beantwoording van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Het besluit is aangenomen. Dan gaan wij nu stemmen over ontwerpbesluit 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Het besluit is aangenomen. Dan nu ontwerpbesluit 3. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is aangenomen.

24/19 Statenvoorstel Wensen en bedenkingen over deelname Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) aan Stichting Bureau Inkoop Zuid-Oost-Brabant (BIZOB)

De **voorzitter**: Dan gaan wij nu stemmen over eerst het amendement bij het voorstel ontwerpbesluit 24/19, de wensen en bedenkingen over de inkoop. Het amendement is, denk ik, al rondgedeeld en heeft nummer A1. Het amendement komt nu in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GroenLinks): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan stemmen we over het voorstel zelf. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GroenLinks): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring...

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Het besluit is aangenomen.

Sluiting

De **voorzitter**: Dames en heren. Dan zijn wij hier aan het einde van deze vergadering. Ik wil u nog even vragen geconcentreerd te blijven luisteren, want ik wil onder uw aandacht brengen het enorme belang van de vergadering van maandagmiddag, waarop we hier het Brabantse aandeel in de verkiezing van onze senaat zullen gaan regelen. Dat komt allemaal nogal precies. U heeft een instructie gekregen en ook in de mails zijn die rondgedeeld. Daar moet ik van zeggen: als er enige vorm van onduidelijkheid is, kom naar de griffie om die onduidelijkheid te verhelpen. De vergadering begint precies om kwart voor drie en ik verzoek u voordat de vergadering begint de presentielijst te tekenen, dus vóór kwart voor drie. Dat wil eigenlijk zeggen dat ik u vraag om eigenlijk hier al wat eerder in de zaal te zijn. Als u niet kunt deelnemen aan de stemming, door niet aanwezig kunnen zijn, dan kunt u een volmacht geven aan een ander lid van uw Staten. Dat verzoek ik u dan zo mogelijk nog vandaag te doen, en dat bij de griffie te regelen door het formulier in te leveren, en dan kan het worden getekend.

Dan verzoek ik u uiteraard uw sprekerspasje in te leveren in de opvangbus bij de bodetafel en nodig ik u uiteraard graag uit voor een drankje bij de Statenlounge, met deze keer iets bijzonders. Ik kreeg vorige week met de hartelijke groeten aan u allen van ons voormalig lid van de Staten, mevrouw Inge Schüller, een enorme emmer met snoep. Oordelende dat het volstrekt onverantwoord zou zijn dat ik die helemaal alleen zou nuttigen, leek het me een goed idee om hem hier in de zaal te zetten. Ik kan mij zo voorstellen dat er specifieke voorkeuren zijn. Er zit van alles in, we zullen het uitspreiden op de tafel. Ik zou zeggen: neem lekker een snoepje mee naar huis, en dan is het voor de suikerspiegel denk ik ook alweer voldoende. Met dank aan Inge voor deze heel attente geste sluit ik deze vergadering.

Applaus

De voorzitter sluit om 17.46 uur de vergadering.